

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארנ שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

זוה מרה שהו'ף לפניו ק'עז'מי
עז'מים ולנצח נצחים (אשר בחל')

למוד יומי

ב'בלי י'רושלמי ת'וספתא
בעריכה מפארת מוקדת ומפסקת

פרשת ויקרא תשע"ט

לוח שעורי למוזים לאנשי שלומנו "חסידי ברסלב" תלמידי "היכל הקדש"

שבוע פרשת _____

שב"ק	ו	ה	ד	ג	ב	א	
							חמש ורש"י עם התרגום
							תנ"ך
							משניות
							בבלי
							ירושלמי
							תוספתא
							מדרש רבה
							מדרש תנחומא
							רמב"ם
							טור
							שלחן ערוך
							זהר
							תקוני זהר
							לקוטי מוהר"ן
							לקוטי הלכות

רבנו ז"ל אמר: מעט גם כן טוב, על כן ראה ללמד מכל שעור מעט או הרבה כפי הפנאי.

זכוי גרסינו: אבל אבר מן החי מן הטרפה רבי יוחנן אמר חייב שתיים ב' – בהמה טרפה מחיים, ואכל ממנה אבר בחייה. לר"ש לק"ש קשיא – דהא אפילו לדידה מותר קראי נפק, ולדידה תרתי? בשתי בהמות – אבר מן החי מזה, ובשר טרפה מזה. חייב שתיים – ודא גב דבשר אכילה וכוזר הטרפה אכילה, דהא תרי לאו איכא. ובמה אחת – טרפה

שאכל ממנה אבר מן החי פליגי, ומפרש ואולי. במאי פליגי – אמאי פטור, והא תרי לאו נינהו? עם יציאת רובה – בהולדה נטרפה. לאבירים עומדת – ובישעה שנולדה חל עליה שם איסור אבר ואיסור טרפה. לאו

לאבירים עומדת – ולא עליה עליה איסור אבר עד שהפרישו ממנה. והבי טרפה טרפה היא, ואין איסור חל על איסור. אבל בשתי בהמות לכיב למימר הכי, דזו ששום טרפה זו ששום אבר של כשרה, ואין כאן איסור חל על איסור. דבולי עלמא לאו לאבירי עומדת – וכיון דבשעת לידתה נטרפה – איסור טרפה קדים. ובמתי איסור אבר – כשחנכו וחילי אטרפה קא מפילגי. מר סבר –

דחיל, שכן איסור נהוג בבני נח. ומר סבר: לא חילי. ואי בעית אימא דבולי עלמא לאבירים עומדת – ואיסור אבר קדים. וכוזר נטרפה לאחר כבשן – ורבי יוחנן אבן איסור חל על איסור, והאני איסור טרפה

וחילי איסור אבר בחיים. ור"ש לק"ש סבר: אין איסור טרפה חל על הבהמה, עד שתשחט. דאיסור מיתחל חלי קאי, וכי פקע איסור חיות אתי איסור טרפה חילי. כגון תלש ב' – כגון חתר גרליה מן הארבוכה ולמעלה. רבי יוחנן סבר: מיתחלה לא

לאבירים עומדת, וכשחנכו – חלו שניהו. ור"ש לק"ש סבר: מעיקרא הוה בי איסור אבר. דחייב שתיים – חלקי על גב דאיכא תלתא איסורי: אבר, חולק, וטרפה – אין לוקח עליה שם. ולקמן מפרש אדו מנייהו קא פטר ליה. אתי ר"ה ליה אמי – לרבי זכאי בר אבא: ליה למאן מר שלש, שהיה אין אומר משמו של רבי יוחנן שחייב שלש.

אימרי נמי – כרבי אמי, כשנולדה חל איסור חלב. דהא חלב השליל מותר, דבתיב "כל בהמה תאכלה, ואמריתן (וחילן טהא). לרבות את הולד, דבתיב "כל", ומאן דאמר שתיים סבר לאו לאבירים עומדת –

ואיסור טרפה חילי חלו בעת לידתה, אבל איסור אבר לא בא עד יום שהופרש. הלכך, לא מצו חילי. מר סבר אתי חילי – קסבר איסור חל על איסור. מר דהוי אחלב – כלומר, מר דיכחי קודם דאתי איסור טרפה חילי איסור חלב. דאמר מר – רבא אמר דבתיב מפרק "וזהאת הועף (ע"א). התורה אמרה ב' – וזהאת לא תאכלוהו" (ויקרא ז) למה לי דבתיב, והא בחלב כשרה הותרה? כל חלב וכל לא תאכלו" (ויקרא ז א) אלא התורה אמרה בו, והאי "ואכול"

לא תאכלוהו" – משום דנבלת אדוניהו, ואשמועינן דיהול על איסור חלב, ואף על גב דאיסור חלב קדים ששנולדה. ורבי נמי קא על גב דאיכא אסור אבר בחי איסור חלב, אתי איסור טרפה וחילי עליה. מכללו

מר סבר רבי יוחנן בהמה בחייה לאבירים עומדת ואיסור אבר ואיסור טרפה בחייה דהוי קא אתו – משמע, דאי לאו לאבירים עומדת דאיסור טרפה קדים, לא אתי איסור אבר וחילי עליה. אף על גב דאיסור מוסף הוא, דאיסור לבני נח. ותמיה: דבפרק שליש דשבועות (כ"א.) ובפרק חר"א דימא (ע"ג.) גבי "שבועה שלא אוכל נבלות וטרפות", קאמר רבי יוחנן: מכלל דברים המאכלינן עם

הדברים האסורים. אלא אתי ליה איסור כולל, ואם כן כל שכן איסור מוסף. כיומכח בפרק "אברעה אחין" (בבבא לבב.) דהוה ליה לומר: אף על גב דאבירים רבי יוחנן מנתיחן דחתם ככולל, לדידה לא סבירא ליה הכי.

ומר סבר לאו לאבירים עומדת ולא אתי איסור אבר וחילי איסור טרפה – ואל האמרה כמאן סבירא ליה, אי רבי אלאו דאמר לעיל (ק"א.) כל שאנהו חל על מומא, אתה מנחה על אבירי – אם מן החי – אלא סבר טרפה משום אבר מן החי. ואי כרבנן דאבירי: כל שבשר מותר בו – אם כן למה לן טעמא ולא לאבירים עומדת? ור"ש לומר: דרשינן, כל מין שבשר מותר.

דאיסור חלב ואיסור אבר ואיסור טרפה בחייה דהוי קאמו – פירש הקונטרס דכשנולדה חל איסור חלב, דהא חלב שליל מותר מכל בהמה תאכלי. וקשה דהא אמר רבי יוחנן בפרק "בהמה המקשה" (חולין ע"א.) תלש חלב מן חשעו וי – חלבו כחלב בהמה. אם כן, איסור חלב קודם לומר. דבכל מקום איסור טרפה ואבר וחילי איסור חלב דקיל, שהותר מכללו. רביהו דהוי קאמו לא נקט

אלא משום טרפה ואבר. ומידו קשה: דבסוף י"ם חוש"ט (ברכות כ"ג.) אמרין דבקדישם איסור חל על איסור, דבתיב "כל חלב לך" – לרבות אמור קדישם קלים למעילה, והאני איסור מעילה וחילי איסור חלב. ופרקי לטאן דאמר אף בקדישם אין איסור חל. ומאן דלמאן, למה לי "כל חלבי" ומקוה לה בולדות קדישם, וקסבר בהוייתן ון דרשינן, ובחיי דהוי קאמו. והשתא

במתי לרבי יוחנן, אף חייב חלב חלב, במעי אמו וטרעה לפרש: דרוקא נקט "תלש חלב והוציאו ממעי אמו לחיץ", הוא ומקרי חלב. והא דאמר "חדשים הוא דרבי, ולא איראי". איראי דבהמה הוא ולת בעי, אבל איראי חלב בעין, והשתא ניחא דהא, דכולהו בחייה דהוי קאמו. ודאי קאמר "שטרפה עם יציאת רוב" – והא הדין נטרפה במעי אמה, דלא מייחב משום טרפה עד שילוד, כמו חלב. אלא לא אתי אלא לאבירי נטרפה לאחר יציאת רובה. ואם תאמר: דרבא דאמר לעיל "כגון תלש ממנה אבר טרפה ב', ולאו לאבירים עומדת, והשתא בחייה דהוי קאמו, משמע דאם נטרפה קודם שנולש האבר – לא אתי איסור אבר וחילי על איסור טרפה – אם כן התיב מכתבת חל שלש

הכא לרבי יוחנן, כיון דלאו לאבירים עומדת, ואין איסור אבר חל על איסור טרפה ושי לומר: כגון שתלש ממנה אבר טרפה בו, דמיני דאתי איסור אבר עליה. ומאן דאמר שתיים – לית ליה האי מני, אלא דוקא איסור טרפה דנגי ליה חילי, ומנא איסור חלב, ואם תאמר: להודא ששנת, דאמר לעיל "דבולי עלמא לאו לאבירים עומדת, ולרבי יוחנן איסור אבר חילי איסור טרפה, אם כן, דיכחי משבת חל דלא מייחבי בלא

שתיים אבל חלב מן החי מן הטרפה? שם יציאת רובה נטרפה. ואיסור אבר שבא לבסוף, נהי וחילי איסור טרפה דקיל, ודברת לא חילי חלקו

אבל אבר מן החי מן הטרפה, רבי יוחנן אמר חייב שתיים ב' – בהמה טרפה מחיים, ואכל ממנה אבר בחייה. לר"ש לק"ש קשיא – דהא אפילו לדידה מותר קראי נפק, ולדידה תרתי? בשתי בהמות – אבר מן החי מזה, ובשר טרפה מזה. חייב שתיים – ודא גב דבשר אכילה וכוזר הטרפה אכילה, דהא תרי לאו איכא. ובמה אחת – טרפה שאכל ממנה אבר מן החי פליגי, ומפרש ואולי. במאי פליגי – אמאי פטור, והא תרי לאו נינהו? עם יציאת רובה – בהולדה נטרפה. לאבירים עומדת – ובישעה שנולדה חל עליה שם איסור אבר ואיסור טרפה. לאו לאבירים עומדת – ולא עליה עליה איסור אבר עד שהפרישו ממנה. והבי טרפה טרפה היא, ואין איסור חל על איסור. אבל בשתי בהמות לכיב למימר הכי, דזו ששום טרפה זו ששום אבר של כשרה, ואין כאן איסור חל על איסור. דבולי עלמא לאו לאבירי עומדת – וכיון דבשעת לידתה נטרפה – איסור טרפה קדים. ובמתי איסור אבר – כשחנכו וחילי אטרפה קא מפילגי. מר סבר –

דחיל, שכן איסור נהוג בבני נח. ומר סבר: לא חילי. ואי בעית אימא דבולי עלמא לאבירים עומדת – ואיסור אבר קדים. וכוזר נטרפה לאחר כבשן – ורבי יוחנן אבן איסור חל על איסור, והאני איסור טרפה וחיילי איסור אבר בחיים. ור"ש לק"ש סבר: אין איסור טרפה חל על הבהמה, עד שתשחט. דאיסור מיתחל חלי קאי, וכי פקע איסור חיות אתי איסור טרפה חילי. כגון חתר גרליה מן הארבוכה ולמעלה. רבי יוחנן סבר: מיתחלה לא

לאבירים עומדת, וכשחנכו – חלו שניהו. ור"ש לק"ש סבר: מעיקרא הוה בי איסור אבר. דחייב שתיים – חלקי על גב דאיכא תלתא איסורי: אבר, חולק, וטרפה – אין לוקח עליה שם. ולקמן מפרש אדו מנייהו קא פטר ליה. אתי ר"ה ליה אמי – לרבי זכאי בר אבא: ליה למאן מר שלש, שהיה אין אומר משמו של רבי יוחנן שחייב שלש. אימרי נמי – כרבי אמי, כשנולדה חל איסור חלב. דהא חלב השליל מותר, דבתיב "כל בהמה תאכלה, ואמריתן (וחילן טהא). לרבות את הולד, דבתיב "כל", ומאן דאמר שתיים סבר לאו לאבירים עומדת – ואיסור טרפה חילי חלו בעת לידתה, אבל איסור אבר לא בא עד יום שהופרש. הלכך, לא מצו חילי. מר סבר אתי חילי – קסבר איסור חל על איסור. מר דהוי אחלב – כלומר, מר דיכחי קודם דאתי איסור טרפה חילי איסור חלב. דאמר מר – רבא אמר דבתיב מפרק "וזהאת הועף (ע"א). התורה אמרה ב' – וזהאת לא תאכלוהו" (ויקרא ז) למה לי דבתיב, והא בחלב כשרה הותרה? כל חלב וכל לא תאכלו" (ויקרא ז א) אלא התורה אמרה בו, והאי "ואכול"

לא תאכלוהו" – משום דנבלת אדוניהו, ואשמועינן דיהול על איסור חלב, ואף על גב דאיסור חלב קדים ששנולדה. ורבי נמי קא על גב דאיכא אסור אבר בחי איסור חלב, אתי איסור טרפה וחילי עליה. מכללו

חלקו מבחין - פירש בקונטרס: כוית אבר מן הדי חלקו לשנים, קודם שינגנו לתוך פיו, ואכל זה לבדו ואחר כך אכל חציו השני. משמע, דאם נתן שני החלקים בפיו ובלען בבת אחת - חייב לכולי עלמא, ואין נראה. דאם כן, מאי קשיא ליה לרש לקיש 'חייב משכבת לה ומזיחיב', וכי אכל חלקו בלעו בבת אחת והא אמרינן בפרק בתרא דיומא (כ.פ.) דבית הבלעיה מחולק

בכיעת התנגלה, הגדולה יותר מגורגרת, כדמוכח בפרק 'חולץ' (עירובין פ.ב.) דאביב כמה גורגרת בסעודה של עירוב. וגורגרת גדולה יותר מבית, כדמוכח בפרק 'המועזי' (שבת צ.א.) ואמרין בפרק 'אמר לו' (ברכות ד.א.) דבית הבלעיה מחולק יותר משני יותים. משמע, דשני יותים מחולק. ועוד. דכי היכי דאף על פי שחלקו מבחין והנדים בבת אחת לתוך פיו מחייב לרבי יוחנן, דאולי בתר אביב פיו, לפי שנתנה גורגו כותי בתר אחת. ידכי נמי אפילו כותי בתר אחת חייב לרש לקיש, דאולי בתר אביבלי מעיה, כיון שיש כותי בבת אחת במעיו קודם שיתעכל, דאינו מנהדר להתעכל, כדמוכח בסמוך. ונראה לפרש דחלקו מבחין - משום, פטור, ואפילו אכלו בבת אחת. דבענין שיהא מחובר בפיו ויהיה עליו שם אבר, משום דהבא חרוש הוא. כדפירש בקונטרס: דבעלמא לא מחייב אנדיק ועומת. והבא מחייב, ואין לך בו אלא חידושו. אבל חלקו בפנים - חייב. דרך הוא שנתלק בפיו בשעת ליסעה. ורש לקיש פטור, ואפילו חלקו בפנים. ולכן דוחק הלשון אליבתי: היכי משכבת לה שיתחייב בדרך אביבלי ומשני בגרמיותא ועירתא, דאין אדם לובש אלא כולו. ומיהו לרבי אלעזר והאי חייב חלקו מבחין. דאפילו אכל זה אחר זה מחייב.

הדרן עלך גיד הנשה

כל הבשר אסור לבשל בחלב - תימה: 32
הבית ושלא בפני הבית, בחולין ובמוקדשין, בפני 33
כמו בתוך פירקין, ובתוספתא גיני לחו ושמא 34
מאי דשויא מנותקות פירש בבביתא. 35
ואשמעינן: דיחיל איסור בשר בחלב איסור 36
מוקדשין... ורבינו שמואל בן מאיר פירש 37
דיאנטריך משום חוצה לארץ. דסלקא דעתך 38
דאינו נוהג בחוצה לארץ, משום דאיתקש 39
לכמוריס (שמות כג) בחזק קרא: 'ארשתה אסור' 40
אימתוך... לא תבשל גיד בחלב בבית. 41
ולפירושו נתיא דא דאמר בפרק 'ארשתה הגז' 42
(חולין קלו"א) ד'ארעך' הדבדוקים אתא 43
למשטי חוצה לארץ, דאף על גב דהיא אנתא 44
התלויה בארץ אינטריך, משום דאיתקש 45
לכשר בחלב. ואסור להעלות עם הגבינה 46
על השחלק וחיך מבשר דגים חגבים - האי 47
'חיך' לא איצטריך, דאפילו בשלש שני אלא 48
אגב רישא נקטיה. 49
50

מכיללו - אצל זהו. חלקו מבחין - לככות אבר מן הדי, נחלק לשנים קודם שינגנו לתוך פיו, ואכל זה לבדו ואחר כך חציו השני. מהו - בו מנטרפיה לחיוביה ככל שאר אסורים, דקיימא לן דמנטרפיה שיערידה לחוצאן בתוך כדי אבילת פרס, כדאמרין בפרק בתרא דיומא (כ.פ.) או דילמא, כיון ודודשו חזיא, דהא גידין ועומדת דעלמא לא מחייב לעילו והבא מחייב, ואימא: אין לך בו אלא חידושו, וכי אביל ליה בבת אחת - מחייב, דסהם אביבלי בבת אחת משמע, אבל לחצאן - לא? מכפנים - לאחר שבא סמוך לבית בליעתו, בלעו לחצאן. אביבלי בפעיו - כשהוא יורד לתוך מעיה, גריך שיהא בו שיערו אביבלי. חייב משכבת לה דמחייב - בבית. דהא אי אפשר ללעוס אביבלי כולה ידכי בגרמיותא ועירתא - עצם טקן שעל כף הירך, שיש בו משנה מעיה, גידי ועצם מקולמיהו לכותי, ואין אדם לרובש אלא בולעו. מחוסר קריבה - שנתרחקו זו מזה מעט. מחוסר מעשה - נמי, שאל אכל אלא חצי זה. חוץ משל בין השניים - צריך שיהא כותי במזה שרואו בולע, לבד הנשאר בשנים. בשל בין השניים - אפילו רבי יוחנן מודה דלא מחייב בהדיה, דהא אין נוגה לא גורגו ולא מעיו. שאין אדם טמע עד שיהא סמוך לבית הבלעיה, כדכתיב (איוב ג') 'חיוך' (טעם אמלי). בין התמימים - המדבק בתכו, שגרוננו נהנה בו ומעיו זית נהנו. חייב - דאף על גב דלא בא במבועי זית נהנה, לא בבת אחת ולא בזה אחר זה. היי שנתה גורגו - בטעם שני חצאי יותים. 29
דכיבי אסי פליגא אנדריב דימי גורגו דאדמי ללעיל משמיה דרבי יוחנן: חלקו מבחין - פטור. והאי, נהנה גורגו, משום דנתא גורגו היינו טעמה, והרי טעם שני חצאי יותים. 32
דאף על גב דזה אחר זה הוא - לא איפתא לך, הואיל ובבדי אבילת פרס הואי. אבל נהנת מעיים אינו אלא במילוי כרס, ואף על גב דבעל שני חצאי יותים - לא נתמלא כרסו אלא בחציו זה, ששכבלעו לזה יצא כבר זה. אי חיי עיבול - בבליעתו, והוי פירשא בעלמא, ואביבלי שגיה - לאו כלום הוא. דבתי ליה בות - ולחייבו 40
מלקות. אלא אי בתר גורגו אוליגן - דשפטא ליה דלאו עיבול הוא, וקא מיבעיא ליה: מי אמרינן הרי נהנה גורגו, או דילמא הרי לא נהנו מעיה אלא בחציו ית? תפשוט ליה מרדכי אסי - דבחר גורגו אליגן, רבי אסי נמריה איעקר ליה - כלומר, רבי אלעזר תרוייהו שפיטא ליה, ולא הוירך לישאל כלום. אלא שמעיה לרבי אסי ששבח שמונתו ששמועו שנינים מפי רבי יוחנן, שאפילו חזר ואכל אותו כותי עצמו - חייב. שמעיה לרבי אסי דקא נקט 'כותי אחר', אבל הוא - לא. אלמא, הוי עיבול. ואתא ל'אדוריב'הו, ושל לו בשלש בעיא, משום כבודה אכלו לאותו עצמו, מהו? כלומר, חיבור מה שמשתע על כך. אישתיק - רבי אסי. אמר ליה - רבי אלעזר. ופית דוד - גדול הוור, כדמוכח (נכריה ג.) 'אנשי מופת המדה'. זימנן סניאין אמרת - דזו רב לפני רבי יוחנן, דאפילו בההוא עצמו חייב, והודה לדבריך, ואמר: הרי נהנה גורגו בבית.

הדרן עלך גיד הנשה

כל הבשר אסור לבשל בחלב - חוץ מבשר דגים ותגבים. ואסור להעלות עם הגבינה על השחלקו. חוץ מבשר דגים ותגבים. הנדר

הדרן עלך גיד הנשה

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56

משנה כל הבשר אסור לבשל בחלב - דאף על גב דאמר רחמנא גזר - הוא הדין ליהוה וטוף, ומפילג פליגי בה לקמן (ק"ג,א), איכא למואן דאמר דאורייתא, ואיכא למואן דאמר דרבנן, ואסור להעלות - דילמא אתי למיכילכוניה כו הדין, דקא נגיב ובלעי מהדרי, ואף על גב שמוחר לאבול בשר אחר בגינה, כדאמרין בגמרא. הנדר

חולין. פרק שמיני – כל הבשר דף קד עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזילץ)" קפה רש"י

הגודר מן הבשר – כל הנתור, כל אדעתו אחר לשון בני אדם, שהוא קורא
 שם הדבר, כן ואשמועינן מתניין דכל מין בשר, אדם קוריה "בשר", חוץ מבשר
 דגים וחגבים. **גמרא** קא סלקא דעתין – האי איסור המתניין – מדאורייתא
 קאמר. **דרי' עקיבא** – במתניין היה הוא פירקא (חולין ק"גא). **מות' בבשר**
דגים – שאין קוריהו "בשר". **הא עוף אבוי**

– ובגדרים אחר לשון בני אדם אמר ירמיהו
 הלכה, ואשמועינן מתניין דדרך לקרותו
 "בשר". כל מידי דשמיילך עליה שליח –
 כל דבר שאינו נשמע מן הסתם, לא בתוך
 הכלל ולא מוצא ומן הכלל, וצריך השלחה
 לחזור ולפרש השולח "וצדא אתה בזה".
מיניה הוא – חשבו לענין נדרים מאותו
 תמוין. כגון אבא, שהאומר לשלחו "קנה לנו
 בשר מן השוק" – אינו נשמע לו מן הסתם
 בשר עוף, והוא נמלך בעלל הבית ושואל
 "כלום את דקוח שנתן?" **מיניה הוא** –
 מין בשר הוא, שהרי אמר לו "קנה לי בשר",
 ואם לא היה עוף מין בשר, לא היה נמלך
 אם יקח ממנו, והיה לאו בשר הוא. **לא**
במזאתי אלא דילועין – ואינו לוקחין מיד
 כשמוצאן, אלמא לא קרי לה אינשי "ירק",
 דהא את "ירק" חתם קאמר ליה, וכו' בכלל
 ירק הוא – לא היה צריך למלך. **אמי ריה**
 כן חזירי – ומשם אמר מביא איהו שהו
 מין ירק, שאילו לא מצא אלא קטנית – לא
 היה מביאו ירק. **במזאתי אלא קטנית**, אלא
 "לא במזאתי ירק", ודילועין היה אמר: לא
 במזאתי ירק אחר, אלא דילועין. ולמה היה
 קאמר כן? אלא שיש לך ללמוד שהדילועין
 אינו ירק, וירק הוא הקטנית בכלל "ירק".
כבר לה רבי עקיבא – דאף על גב דצריך
 לאימלוכי, ולא היה שקיל, מיניה הוא. דאי לאו
 מיניה הוא – לא היה אמר "אשקול מהאי".
ויש מן מן תורה – בה ברהמיית. **ויש**
מדברי סופרים – היה עוף, **שמע מינה**

מדאסר עוף והכלאה משום גזירת אביה, שמע מינה: איסור אביה דידה
 מדאורייתא, ולא כד אשי. **אביה נופה גזירה** – כל בשר בהמה. חלת הית
לארין – אינה אסרה לומר אלא מדרבנן, אבל חלת ארין. "ותרומה קרייה
 רחמנא, ואסורה לזרים מיכול זו לא יאכל קדש" (ויקרא כב).

נאכלת

דאורייתא, שפרחה. ודלך צריכין להפריש שתי חלות. "זאת חלותי",
 שהיא מדברי סופרים, אין לה שיעור. "מגזר ועד אמנה ולפנים" – שהוא חוצה לארץ, ושתיהן מדברי סופרים. "אחת לאור" – משום דסמוכין לארץ ישראל,
 ומתחייא חלת ידוהי בחלת ארץ ישראל, גזר עליה שלא לאוכלה חלה גמור. כמאן חלת ארץ ישראל. "זאת לחתי" – ואילו שתחבתה, ויש לה שיעור. לפי
 שהיא אבנלת. "ועבול ויסי אוכלת" – ואין צריך הערב שמה, ולכן החמיר בה כמו בתרומה דאורייתא. "רבי יוסי אמר: אין צריך טבילה" – ואילו בטומאה דקרי, שבתומאה היוצא
 מגופו פירי בני יוסי, דמלא חשיב בעל קרי ביטורא דחובן אבותי" – ואסורה לחובן אבותי" – כי בלא טבילה איהו, מקאמר על כירושלמי. לרבי יוסי נציבתה. ורובין רבנן לא ידעו
 טבילה – דלכא דבעא לקרי, שטומאה יוצאה לו מגופו. אבל טמא מות – שרי בלא טבילה, כרבי יוסי. דאי מערבי נמי טבילה בטמא מות. תקשה ליה דקדמקשה גמרא בפרק "עד כמה"
 (בבבב"א). וכן אמר שיש לו, ומה תועיל טבילה בטמא מות ומסתאב טמא מותים היו כמה פעמים, כי לא אפשר ליה לירוד טמא מות. והנה דמטמא מותו עצמו צריכין לירוד
 ממתנותיהם, ומתחייא חלה בכלל – דאי יוכלים כלל לירוד. בדקושה ביה שדיה בו מת מעולם, נעשה כחלל בה תמותה שבחובתו, וכן באנוהיל על חמת, בדמטרין
 בניור ברייתא. וכן גמ' (ג"ג). וגם לא היו צריכין לירוד טמא מות, כיון דהוה חילוי חללי", כיון דהוה חילוי מנלה עליה. כדמכתבה ריש תוספתא אהלותה. ואם, כן, כולן צריכין. דאמרי,
 ואין סבירא כלל שתקנה הבנים חלת חוצה לארץ שלא אבולה, אלא אם כן יקר ויהא בארץ ישראל והלוי משכר שבלא הואה ונעילה ויהו אבולין אותה, אפילו לרבנן דרבי יוסי.
 ובבבב"א, וכן לירוד שדחוקין מארץ ישראל, אין צריך שתי חלות אלא אחת. כדאמרין בפרק "עד כמה" (בבבב"א). ותנתנה לכתן קטן ואביל לה. דכי ליכא בתן קטן דוקא קאמר
 דתם ומפריש אחת חלתי חלה גדול. ורשעיהן שפרחה. וזהו שאר אמרו ועד אמנה ולפנים – אלא מתורת לכתן קטן, אלא חלתי חלה גדולה. ומפיה חלה חזר ארץ ישראל,
 משום דסמוכין לארץ ישראל, ומתחייב בחלת ארץ ישראל. בדפרישית. ומשום הכי צריך לעולם שתיים. אבל ברוחקים, כגון דבבב"א וירדן, ולא תמחייא חלה דידהוה בחלת הארץ
 טמאה – נתן לכתן קטן, ונתנה דאף לא לכתן גדול ששכל לקרי, ולא בעינן הערב שמה, דאין לחמירי בה מנחלה של כון בסמוכין לארץ ישראל. וכן בתב בחלמית גדולה בחלמית
 חלה, אמר רביהם, אבל הרבה, וכן חלה ואביל לה כון קטן, ואם מאן דטביל לקרי. ויש קצת תימה. אמאי קאמר דנתנה לכתן קטן, כיון דאפילו כון, גדול יכול לאוכלה אורח
 ששכל, או לבטלה ביה מותו חרמה, דארמירין בפרק "עד כמה" (שם): לבה היה חלה מנחל לה ברוב ואביל לה בימי מנחלה עליה. כדמכתבה ריש תוספתא אהלותה. ואם, כן, כולן צריכין. דאמרי,
 מועט הוא, קאמר ריבול ליתנה לכתן קטן, כל שכן אם יש כון גדול ששכל או רוצה לבטלה, שיכול ליתנה לו. וכן משמע דבר מועט הוא. וכן קאמר החם דשקל לה בריש מסיא. אבל
 לרומה, שהיא חמוצא ואין יושמן – אין ליתן לקטן קטן, כיון שפרחה אחת גמורה. ועוד: יש לה שיעור. כמו בתרומה מעולם. ולכן אין ליתנה לקטן אלא לכתן גדול שאר חוצה
 לחלתה ברוב. אבל חלתי חלה גדולה – אין לה חשבתה – כיון דמפריש אחת מן החלה, היא ברוב דאיכא בתן קטן, היא בתרומה שיהא צריך לפי שתי תרומות. אלא
 דוקא חלה, כי ליכא כון קטן או גדול ששכל, שאו היא נשפרת. ולכן צריך להפריש חלה שניה, שלא תחשב חרות חלה. אבל תרומה, דאין נתנין אותה אלא לכתן גדול ששכל
 או רוצה לבטלה ברוב – אין צריך להפריש שניה, ולא תחשבנה, כיון ששפירשיה אחת. ומיהו ראה: רובם סמוכים בישראל, ששפירשיה לעולם שתי חלות. לא היה מפרישין
 אלא תרומה אחת. לכך נראה שבתורה יש לחוש יותר שלא תחשבנה משום דשייכא בכל אדם המגביל יסותה. אבל תרומה – אין רגילין בה אלא בעל קטנות וממיריה בתאות,
 והביא

הגודר מן הבשר מותר בגדים חגבים – בנימאר מיהו דבי רבי עקיבא, וכל
 מייל דממילך עליה שלח – בר מניה הוא. ובפרק "נתור מן הידק" (נדרים
 ג"ה). פריך: דבבשר דגים נמי משלף, ומוקי מתניתין דרבא במאן דכאיבי ליה עניה,
 ובזמנא דהקוה, ולא אביל אינשי דגים, אבל עוף אביל בשלמא. ומיהו בפרק בתרא

דמעילה (בבא) לא קיימא עיניהו דהקוה, אלא
 משק. ומסק' דכאיבי ליה שיהא. אבל בשאר
 ימים, הנתור מן הבשר – אסור נמי בדגים.
הא עוף אסור מדאורייתא – וכדי נמי היה
 צריך למעקט ידוהי. ונראה דאין דסלקא דעתך
 שהוא דאורייתא, משום דסמך אסיפא דגוד
 העלאת אטו אביהו, כדריק רב יוסף בספוקי,
 אבל אין לומר דדיק מדקתני "כל הבשר",
 דמשמע ליה שלח הישק שיהו זהו חלה, כשר
 עוף בבשר בהמה – דהא הנתור מן הבשר,
 אין כל הבשר שיהו זהו. ואדפלו ביה עקיבא, מרדה
 דאין לחיוב בשרה. כדאמרי, **באמר**
 בפרק "הנתור מן הידק" (נדרים ג"ה) ומודה רבי
 עקיבא דלא לקי. **אמנא** תימרא דלא גורין
 גזירה לגזירה – בכמה מקומות אמר "היא נופה
 גזירה", ואנן ניקוס גמורו גזירה לגזירה", בפרק
 קמא דשבת (א"ב). ובפרק "במה מדליקין" (שם)
 (א"א), ובריש ביצה (א"א), הכא בעינן לאתוי
 ראייה לענין גזירה לגזירה, וכו' אבילה. ויש
 מקומות נמי גורין גזירה לגזירה, לא וישעין,
 אין לרמות גזירות חבמים זו לזו אלא במקומות
 שהתלמוד מדמה.

חלת חוצה לארץ נאכלת עד הור על השלחן
 – אין המשנה שניה כן, אלא הגמרא
 מביאה בפסוק. וכן היה עשהו בפרק בתרא
 דמסכת בבב"א (משנה ח), אמר רבן גמליאל:
 שלש אבותא לחלה. מארץ ישראל עד כוב –
 חלה אחת. מכוב עד הגדר ועד אמנה – שתי
 חלות. אחת לאור אחת לכתן. של אור, יש
 חלה שתי. שלש כתן, אין לה שיעור. חלה ועד
 אמנה ולפנים – שתי חלות, אחת לאור ואחת

לכתן. של אור, אין לה שיעור. ושל כתן, יש לה שיעור. ועבול ויסי אוכלת, רבי יוסי
 אומר: אין צריך טבילה. ואסורה לזבים ולזבות ולזנות ולילדות, ונאכלת עד הור על
 השלחן, ונתנת לכל כתן שריעה. ויהי פירוש: מכוב עד הגדר ועד אמנה" – שהיו
 סמוכים לארץ העמים, ואין יכולין לשמור עצמם ופירותיהם בטורה, והיו חלוחים
 טמאות ושענתו שפרחה. ולכן צריכין להפריש שתי חלות. "אחת לאור" – שתי חלות
 נאכלת
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62

חלוני. פרק שמיני – כל הבשר דף קה עמוד א – מותר מהדרת "אבן ישראל" (שטיינליץ) קפ"ט רש"י

1 א' לימא בית שמאי אומרים מקנה ולא בעי מדיח – פירש בקונטרס: שהקניח יפה מן
2 ההדרה, ולא הוזהר כאן הדרה. וזבית הלל אומרים: מדיח ולא בעי מקנה" – ולא
3 סגי ליה בקניטה, אלא מדיח במים, הוא עיקר, ואינו צריך קניטה. וקשה לפירושו: ולא
4 הוה ליה למימר "ולא בעי אלא" מקנה ולא מדיח", מדיח ולא מקנה! ועוד: אמאי דחק

5 לאסוקי ולא פליגי? לימא דלביח שמאי עדיף
6 קניטה, וזבית הלל סברי דאין בהדרה לחידה? כי
7 נכח בקניטה לחידה? לכן נראה: דפשיטא ליה
8 למסדר תלמוד הדרה: עדיף קניטה, והכי
9 פירשתי: "זבית שמאי סברי מקנה ולא בעי מדיח"
10 – כלומר, בקניטה סגי, אף על גב דגרע, ולא בעי
11 מדיח עדיף, וזבית הלל סברי: מדיח לחידה
12 בעי. והשתא הוה ליה למימר "ולא סגי
13 במקנה", דגרע, אלא אידיד נקט לבית שמאי
14 "ולא בעי", נקט נמי לבית הלל. והשתא הוה ליה
15 למפרקי: אם כן, הוה ליה מקניט ליה שמאי
16 ומומריהו, אלא הלל אלא קדאי ליה פירכא
17 אחריה. וזימא לשינוי דבית שמאי תרתי בעי.
18 ונקט "מקנה", והוא הדין דבעי מדיח בהדיה.
19 וזבית הלל סברי דסגי בהו, או מדיח או מקנה –
20 דאם כן, הוה ליה לבית הלל למינקט "מקנה",
21 דהוי רבותא טפי, דגרע ממדיח.

22 **מקנה** והוא הדין למקניט – תרווייהו בעינן
23 בדפרוש מקניטה. וכן פירש רבינו
24 הנגאל. **לסעודתא** אחרייתא אביילא – לאו
25 כסעודתא שרגילי לעשות אחת שריתא ואת
26 שריתא, אלא אפילו אלאחר אל סגול השולחן
27 ובכר – מותר, ולא פלוג בי. **מים**
28 ראשונים מצוה ואחרונים חובה כר –

29 בברכות מסוף פרק "ואלו דברים" (ג.ב.ג.)
30 דרש תרווייהו מקרא, "וחייבתם לדש" – אלו
31 מים ראשונים. "וחייבתם קודשים" – אלו מים
32 אחרונים. ואסתמכא בעלמא הוא, דהא טעמא
33 דמים אחרונים הוי משום מלח סודמית, בדאמר
34 בסמוך, ואמא, לפי שאין מלח סודמית מצוי
35 בינעיה, לא נהגו במים אחרונים, והכי נמי כי
36 דרש רש"י: "וכי קודש" – זה שמן, שהיו סבין
37 את ייחן להעביר את החומצא, הוי אסתמכא.

38 דלא מצטו בשום מקום ששמן, לא חובה
39 ולא מצוה. והא דאמר התם: כשם שמומדים
40 פסול לעבודה, כך ידים חלומות פסולין לברכה
41 וזימא, למה. שהיה הדרב עליוהו לטול
42 אתר סעודה. לפיכך נחשבות כמזומנות, ועריך
43 להקדים לטול קודם ברכה. ואם האמה לטמי
44 נפק מינה או דראשונים מצוה ואחרונים
45 חובה, מה לי מצוה מה לי חובה? לא תרווייהו
46 חובה, דקדתינן בברייתא, ולא רשות ואומר
47 רבנו זוטא, דנפק מינה עליון מלמדת הרשות,
48 דתנן בערבא קרא עירובין (ז.א) ופשוטין
49 מרודצת דים, וקאמר רב חייא בגמרא: לא שו
50 אלא מים ראשונים, אבל אחרונים – לא. דאמר

51 רב יהודה בריה דרב חייא: מפני מה אמרו מים
52 אחרונים חובה מפני שמלח סודמית כי,
53 ובהלכות גדולות פירש: דראשונים שהם מצוה,
54 משום סדר תרומה – טענין ברכה. אבל
55 אחרונים שהם לצורך אדם, משום מלח סודמית
56 אינן שייכות. ומכאן חבב רש"י: הוה
57 בפרק "מבזה מדיקין" בתוספות שאין למכר על –

58 קרייתא שמע שלפני מתנו" ואם קדשנו
59 במצותינו ומנו לקרות שמע", ואם האמה
60 אמצעיים, כגון בין גבינה לבשר, שחן לצורך
61 מאה הוי טענין ברכות וישוה. דאין זה כי
62 אבשר אבשר, במה ניקר חלב מולית בשו.

63 **אולימא בית שמאי אומרים מקנה – פיו. ולא מדיח – במים,** שהקניח יפה מן
64 ההדרה, ולא הוזהר כאן הדרה. וזבית הלל אומרים: מדיח ולא בעי קניטה –
65 ולא סגי ליה בקניטה, אלא מדיח במים הוא עיקר, ואין צריך קניטה. אין קניטה
66 מה – לחכשיה לאכול בשר אחר גבינתא – אלא – אם כן קרוו פנה, וקדנח הפת
67 שאוכל הפת בניתח אפי. ויבנה בית
68 שמאי הוא – דאי בית הלל – הדרה בעי,
69 ולא הוזהר קניטה. וזבית הלל – תרווייהו
70 בעינן, וקאמר רבי יוחנן קדנח בין למרו ובין
71 למרו בפת הוא. וליתנייה – במנספת עריות
72 (פרק רביעי ופרק חמישי) שכל קולי בית
73 שמאי חורמי בעיין הלל נטעו שם. והוא הדין
74 – דתרווייהו בעיין, בדשערי לא – מפני
75 שמתיר כחון הפה. ואינו נקשר תד
76 כשלטוסה, לפיכך אינו מקנה. שבו – נעשה
77 רך ונדבק בפה. ודומותו ביהושע" (בבא)
78 מוציא פה. אשט משה, והנחשת על
79 העין. אקושא – קשה יותר מדאי, וגם הוא
80 מתפרך כחון הפה שלש שעורים. קמחא
81 תמרי וירקא – רבין הו. כן שר לבינה
82 – משמע, שאכל בשר ורוצה לאכול גבינה.
83 אבדו לאכול גבינה – משום דבשר מוציא
84 שומן, וירק נדבק בפה ומאריך טעמו. כשר
85 בשן שחינים – אם נחשב בשר שלא לאכול
86 גבינה עמו עד שילטנו? הבשר עריות –
87 אלאמא מירק" שבו". אמא לוא מירחא הלא
88 בר המירא – לדבר זה אני גרוע מאבי,
89 כחומין כן יין. למחר כי השתא –
90 לעת סיד – הולך ורואה קרקעותיה מה הן
91 עריות. אסתיירא – פתאטא סלע
92 מפני שמתקנע בכל הבריך. פתאטא – ראיפי –
93 משוי עצים שיהיה גונבו. קדמוך – שאמרו
94 שהיא אדם וראה נכסיו בכל יום, ויראה מה
95 יעשה. צנורא דברקא – המים יוצאין פה
96 גלדותיה, ואכן לטוף פירותיה דרך פתח
97 שבשפת האמה. רמא קלא – הרים קול
98 וצוה. חובה – עדיפא ממוצה. ולקמיה
99 מפרש את חובותיה. מצוה – לשמוע
100 דברי הממין. אמצעיים – גוטליין
101 תבשל לתבשל בעלמא. מצוה לגבי רשות
102 חובה קרי לה – משום דתני אמצעיים
103 בהדיה, קרי לראשונים "חובה", דאף כי
104 שאין אלא מצוה – חשיבות הן אצל
105 הרשות לקרות "חובה". אין בכלי –
106 מותרות לבעלים. אינפא – אם נתון שמאי
107 עצים וסקמין תתיקון, למאן דאמר בלי –
108 הבא לאו כלי הוא, ולמאן דאמר אין נטליין
109 על גבי קרקע – שפיר דמי. ולקמן פירש:
110 משום דרדע רעה וליקח בעלוק בשן על גבי
111 קרקע. ספפעין – אשטניו, מרכיבין את
112 הדיים ומבלעין בהן את זרזם התבשל.

38 אוחביה בגוה. רמא קלא, אתו אינש סכרוה. אשפחתיהוה לכוליהו אסתיירא דמרו שמואלא. אמר
39 רב אדיי בר אבין, אמר רב יצחק בר אשין: מים ראשונים – מצוה, ואחרונים – חובה. מתיובני:
40 מים ראשונים ואחרונים – חובה, אמצעיים – רשות! מצוה לגבי רשות – "חובה" קרי לה.
41 גופא: מים ראשונים ואחרונים – חובה, אמצעיים – רשות, ראשונים – גוטליין בין בכלי בין
42 על גבי קרקע, אחרונים – אין גוטליין אלא בכלי. ואמרי לה: אין גוטליין על גבי קרקע. מאי
43 בנייהו? איפא בנייהו – קניסא. מים ראשונים – גוטליין בין פתמין בין בגונו, אחרונים – אין
44 גוטליין אלא בגונו, מפני שחמין ספפעין את הדמים, ואין מבעדיין את החומצא. "מים ראשונים
45 גוטליין בין פתמין בין בגונו", אמר רב יצחק בר יוסף, אמר רבי ינאי: לא שנו אלא שאין תדי

1 לא שן אלא בין תבשיל לתבשיל - אמור רבנו שמואל דמירי בשניהם של בשר או
 2 שניהם של גבינה, אבל "בין תבשיל" של בשר "לגבינה" שלפניו - חובה, אבל
 3 לגבינה של אחריו לא קאמר, דאפילו בגטלה ידים אסור לאכול עד סעודה אחרת,
 4 בדמור לעיל "אכל בשר" - אסור לאכול גבינה, ואין נראה לרבנו תם: דרבין תבשיל
 5 לגבינה משום תבשיל תחתה כדמור לעיל
 6 'כמה ישעה בין בשר לגבינה? ולא כלום',
 7 ופרקי: 'הוא אמר רב יוסה, אבל בשל - אסור - אסור -
 8 לאכול גבינה אלא כמה ישעה בין גבינה
 9 לבשר? כו', ועוד: 'בין תבשיל לתבשיל'
 10 בעיניהם של בשר או של גבינה, למה יש לו
 11 לטול כלל? ומפרש רבנו תם: דבין תבשיל
 12 לתבשיל - היינו, בין תבשיל לבין תבשיל
 13 של גבינה, דכיון דאין הבשר והגבינה בעין,
 14 וליכא אלא טעם, לא החמירו שיהא חובה
 15 לטול ידיו בניתנים, והנה אלא רשות, אבל בין
 16 תבשיל לבשר לגבינה, שהגבינה בעין - חובה,
 17 ויתכן פירוש זה אף לדברי האוסרין לאכול
 18 גבינה אחר בשר באותה סעודה, אפילו בגטילה
 19 וקטנה.
 20 חזונה
 21 מרש יהוה אמינא האי דלא משו מיא בתראי על ארעא - משום דהקמא,
 22 אמר לי מר: משום דשריא רוח רעה עליהו, ואמר אביי מרש יהוה אמינא, האי דלא שקול
 23 מירי מפתורא כי נקט איניש קמא למשתי - שפא יארע דבר קלקלה פסעודה, אמר לי מר:
 24 משום דקשי לרוח צדרא, ולא אמרין - אלא דשקול ולא מהדר, אבל משקל ואהדרוי - לית
 25 לן בה, ולא אמרין - אלא חוץ לארבע אמות, אבל תוך ארבע אמות - לית לן בה, ולא אמרין
 26 אלא מירי דצירוף לסעודתא, אבל מירי דלא צירוף לסעודתא - לית לן בה, מר בר רב אשי
 27 קפיד אפילו מאיסתא ובזבגא - מירי דצירוף לסעודתא, ואמר אביי: מרש יהוה אמינא,
 28 האי דלא שקול מירי - משום מנקיוותא, אמר לי מר: משום דקשי לענייתא, ההוא גברא,
 29 דתנה מהדר עליה שרא דענייתא, ולא תנה יכול ליה דקא זהיר אנשוריא טובא, יומא חד
 30 בךד ליפתא איבלי, אמר: השתא ודאי נפל בידיא, בתר דאיבלי, אייתי מרא, עקרינהו לבלל,
 31 שרינהו לנהרא, שמעיה דקאמר: ווי דאפקיה ההוא גברא מבייתיה! ואמר אביי: מרש יהוה
 32 אמינא, האי דלא שתי אופיא - משום מאיסתא, אמר לי מר: משום דקשי לברסם, משתיה
 33 קשה לברסם, מינפח ביה - קשיא לרשא, מרחייה - קשיא לענייתא, מאי תפקתיה? לישקיה
 34 שקיעי, לברסם דהמרא - שיכרא, דשיכרא - מיא, דמיא - לית ליה תפקתא, והיני דאמריו
 35 אינשי: בתר עניא אולא ענייתא, ואמר אביי: מרש יהוה אמינא, האי דלא אכלי ירקא מבישא
 36 דאסר גינאה - משום דמיווי פרעבתותא, אמר לי מר: משום דקשי לכשפים, רב חסדיא
 37 ודבה פר רב הונא הווי קאלי בארפא, אמרה להו תהיא מטרוניתא: אוהבן בתדיכוי? לא
 38 אוהבתה, אמרה מלחא - אסרתה לאכלא, אמרו אינהו מלחא - שרייה, אמרה להו: מאי
 39 איבעדי לבו, אמר קנפא לבו בתפאא, ולא קמיל לבו בתפאא, אמר לי מר: משום דקשי לבו ירקא
 40 מבישא דאסר גינאה, ואמר אביי: מרש יהוה אמינא, האי דלא אכלי ירקא דנפל אפתא -
 41 משום מאיסתא, אמר לי מר: משום דקשה לרוח הפה, ואמר אביי: מרש יהוה אמינא, האי
 42 דלא יתבי חותי מרויבא - משום שופכים, אמר לי מר: משום דשכיחי מויןין, הנהו שקוליא
 43 דהווי דרו חבייתא דחמרא, בעו לאיתפוחי, אוהבוה חותי מרויבא, פקעה, אתו לקמיה דמר
 44 בר רב אשי, אפיק שיפורי, שמתיה, אתא לקמיה, אמר ליה: אמאי תעביד הכי? אמר ליה:
 45 היכי אעביד, כי אוהבוה באונאי? אמר ליה: את דרוכתא דשכיחי רבים מאי פעות? את
 46 הוא דשנות, זיל שלום? אמר ליה: השתא נמי לי קבע לי מר יומנא, ואפריע, קבע ליה יומנא,
 47 כי מסא יומנא, איעפב, כי אתא אמר ליה: אמאי לא אתיה בזמנך? אמר ליה: פל מילי דציר
 48 וחתים וקיל ומני - לית לן רשותא למשקל מיניה, עד דמשפחנין מירי דהפקרא, ואמר אביי:
 49 מרש יהוה אמינא, האי דרשי מיא מפומא דחצבא - משום ציבתא, אמר לי מר: משום
 50 דאיפא מום תרעים, ההוא בר שדא דהוה כי רב פפא, אול לאתווי מיא מנרא, איעפב,
 51 כי אתא, אמרו ליה: אמאי איעפבת? אמר ליה: עד דחלפי מום תרעים, אדחכי,
 52 חזונה

1 מולדת - נברת, אם הווי סולדת בהן - נסלו ונשתנו מותרת מים, איכא דמתני
 2 לה אסיפא - לא שנו דאחרונים בחמין לא, כבלל כו' - דבוחנן דאסר לאחרונים,
 3 שרי לראשונים, שמהל סופיות יש - ואמרו הבבאים: על כל אכלתך אכול מלת,
 4 ובזמן דנגע בבולת, כי הדר ידוב ידו אינינים - סמא להו, ולפניך צריך לטעם,
 5 ומשתבחה כי קורמא כבירא - אנה,
 6 מצויה אלא קורט כבור, כל מילחא - מוד
 7 מלת, כמו בשמות (טו) 'יחידו בעומר': וכלו
 8 בעומר, מאי - צריך לטול אחריו לו לא?
 9 משום והתא - שרוחן משרית, וראוהו
 10 מאוסות, למישתי - שאמסו שותה, אן
 11 לקחין כלום מלפניו, דבר קלקלה - שמא
 12 יכנסו השתוה, שחפץ באחרו דבר וניסל, וכי
 13 יכנסו - יסתבו ויחנק, רוח צדרא -
 14 אשתרדשיין, חוץ לארבע אמות -
 15 שמצינו חוץ לארבע אמות שלוחין,
 16 דבניש גשורחא - שנוכבדן פרוירי אובלן
 17 מן הבית, מנקיוותא - לנקר הבית, נקוין,
 18 מהדר אבתריה שרא דענייתא - שר
 19 הגמנוה על העניית היה רחף ללבוז
 20 ולהביאו ליד עניות, איבלי - על עשבים
 21 שכפאר, נפל ליראי - שלא ויכל ללקט
 22 הפירוקן מבין העשבים, והוה להווד גרלים,
 23 ואוכלת בכך, שמעתי - אהרש גברא
 24 לההוא שרא, דקאמר ווי דאפקיה מבייתא
 25 והצינא חי ממקום מנחתא, אפיאי -
 26 אשקוים, לברסם - רירין, הבאן מן
 27 החוטם, מרחייה - בירו לצירוף, לישקיה
 28 שקיעו - בתוך המעקה, עד שיכלה נאמלי,
 29 לברסם דחמרא - שבא לו מחמת אופיא
 30 דחמרא, שברא - רפואתו לאשתו שכי,
 31 לברסם דשברא - שבא מחמת אופיא
 32 דשברא, לישתי מיא, בתר עניא - זה שלא
 33 היה לו אלא מים לשתות, מכבישא דאסר
 34 גינאה - שאן אשוריא שום או ברשין
 35 מאוגדה שאוגוין מוכרי ירק לאכול, כו'
 36 כרעבתותא - שאן יכול להמתין עד
 37 שיתרנו, לכשפים - הוראה אמונו יכול
 38 לעשות לו כשפים, והנשמר ממנו - אן
 39 כשפים נחתן לחול עליו, מטרוניתא -
 40 נברית, אוהבן בהדייהו - הושיבתי עמכם
 41 בספינה, אמרת מילתא - לחש של
 42 מכשפות, אסרתה לארמא - שלא זזה
 43 ממוקמה, אפיאי אינהו מילתא - שאן חן הווי
 44 בקאיא דברב, ועשין להצלל עצמם מן
 45 המכשול, איכא דאמר שפרו שמו, ולא
 46 מוכתא מילתא, מאי איבעדי לבו - שאן
 47 מכשפות שולטת כבם, שאתם נשמרין מכל
 48 דבר קשה לחן, ולא קמנח לבו מכשפא -
 49 אן אתם מקדוין עצמכם בחרס בבית הכסא,
 50 ואין אתם הורגין כינה מבלבוסכם, מרויבא
 51 - ציטר המלקח מים מן הגג, שופכין -
 52 סמא ירדו עליו מים מאוסין מלקוחים -
 53 תושבשו המתשמשין על הגג, ושופכין מי
 54 תמשישו וזן באן ליצורו, שקולאי - נושאי
 55 משאות בשכח, פקעה - ששברת המוקק
 56 שמתיה - למוקק, דאוהביה באונאי -
 57 הושיבתי באוני, שחיתוי ישן של, דעיר
 58 וחתים - כלומר, באחד מכל אלו אין
 59 שרות, דשו מיא - השתנה כבד, שופך
 60 תחלה מן המים לארץ, משום ציבתא -
 61 חזונה
 62 עדי חלפי מום תרעים - עד דחלפי מום תרעים - שדחה משמשו, עד דחלפי מום תרעים - שדחה מן המוקק.

חולין. פרק שמיני - כל הבשר דף קו עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ)" קצנז

תוספות

1 האבילו בשר חזיר - שדיה חזוני ישראל מוכר בשר שחטה ישראל, ומבשל
2 ומאכילם, ושחטה בא בתורה - מאכילום בנלות. ובא יודחי אחד לאכול, ולא נטל
3 ידיו, ובסכרו זה שגוי הוא, והאבילו בשר חזיר. הוציאו אשה מפעלה והרגו את
4 הנפש - בפרק תרי"א דימא בעובדא דכרדור איבא למאן דאמר קטלה, ואיבא
5 למאן דאמר לא קטלה אלא אפקה. ויטבני

6 - שלא תטעה מי מזה אמר "הוציאו", ומי
7 מזה אמר "הרגו". אמר רב דימי אמר
8 אפקה אתא רבן אמר קטלה - היראשן
9 הוציאו. והשני דהרגה. אחז השני כאלו
10 שניהם נעשו בה, גירושין והרגה, וטוב לא
11 תטעה. והדאי אין להתליף ולומר היראשן
12 הרגה. והשני הוציאה. והם היו יודיען רב
13 דימי אתא משהי שורא מן אשכנז. חזיא
14 מהני בן לחומרא - ראשונים - בשר חזיר,
15 כרב דמי. אחרונים - הרגו, כרבין, בשר
16 חזיר חזירי מנובלה, אדית בהו דברי אסמיר.
17 אין נוטלין מנהל - מים הראשונים. ופליג
18 אדלעול, והזיקה תנא הוא. רבן גמליאל
19 כרבי - בנו של רבי, ואוכל טהרות היה.
20 חזי מבראי חזיקה אפר אין נוטלין מהם
21 לידים אבל מפסילין בהו דיום - אי איבא
22 ארבעים אלא כל גופו טובל ביה - אם
23 ננטא. ואיתיהן קו לתבילת כל גופו. אבל אי
24 פניו ידיו והגליו - אם טבל בהם פני ידיו
25 והגליו - אין מבילה עולה לידים והאבילה.
26 השתא כל גופו כן - הלא אם טבילה עולה
27 לידים יותר מן הטבילה, כדאמרינן בחגיגה
28 (י"ב.) נוטלין לידים לחולין ולמעשה, ולקדש
29 - מטיבילין. אלמא טבילת ידים עדיפא,
30 ולכל גופו חזי לטבילה - ליתו לא כל שכן?
31 במקומן - בחיבורן, אם בא להטביל ידיו
32 בהן, דבול עילמא שפיר דמי - דעם מבילה
33 עליהם, ככל מעינות ומקואות. משקל
34 מנייהו בגמא - לטפוח על דיהו, כגון
35 הגטילה. דבולי עילמא אסור - דכי תקן
36 רבנן טבילה - לאו בחינת תקון, וחגי גריעי
37 מתיה האור, שלא היתה חזי שעת הכשרה,
38 דאמפקינן נבתי בירחא - תריץ קדש,
39 והמים פונים שם, ואין שם שיעור מקוה, אבל
40 מתוברין למקוה, דהוייה בעלמא הוא אטו
41 מנא. שנפסלו משתיית כהנה - כגון
42 סרוחין או חמי טבריא. בקרקע כשיר - כגון
43 להטביל ידיו, וזה מקוה גינה. אבל טבילה
44 לא תקנו רבנן אלא בראוין לשתיות כהמה.
45 אבל לא פניו ידיו והגליו - אפילו רבי
46 טבילה, "פניו והגליו" - משום "ידיו" נקט
47 להו, ואורחא בעלמא נקט. נטילת ידים
48 לחולין פניו דקו תריבא - והתרהבה.
49 שחדיים שניות, ופסולת את התרומה, אבל
50 חולין - לא מהני בהו שני, ומפני סרך
51 תרומה שירגלו כחצי תרומה לטול ידיהם
52 נהויה בחולין. אפילו לשמוע דברי תכמים
53 שתקוהו. רבא אמר - דאורייתא היא
54 מצוה, כרבי אלעזר בן ערך. כמאן כסברי -
55 כדמוכתי ואדלי. לא שפף - במים את ידיו
56 - טהור מבעיניה בוב, בחמיניהו. אלא הכי
57 קאמר - הנוגע בוב, ומי שאינו שוקף את
58 ידיו - שניהם נטמן, ואסתמכא בעלמא
59 היא. ופליגי דרב תנאי, דרבא גבי נבות אחז -
60 ואסור לנהוג עצמו בגסות הרה, ולאו רשות
61 היא. ולא יחבו לי מדי - לא חזי שמוע
62 עמיה לזמן, דקסברי. ושמע מינה - אין מונעין על
63 הפרות, לומר "נברך" - ושמע מינה - מברוכי כל חד וחד לחזיה לאחרייהו, ולא יצא האחד בברכת חבריו - שמע מינה בשנים מצוה לחילק, והואל ואין כאן שלשה.

1 חזונה דהו שדו מיא שורא מחבא - הוא ואינכם ולא עשה בעצמו, כי א שלא
2 דודעם - לפי שיהי ירא שיקפידו עליו שאר השרים, אם היה מודיע, אי ימנא אן
3 מועיל אלא אם כן שדי ליה הוורא גופה דשתי. חמי"ה האור חזקה אמר אין נוטלין
4 מהם לידים - הוא דתניא לעיל (ק"ה.) מים ראשונים נוטלין בן בחימן בן בועל - מוסק
5 חזקה לישנא קמא דרבי ינאי דלעיל, כשאין
6 ידיו סולדת, ולאכא אייירי כשידיו סולדת ביה, ורבי
7 יעל ושרי תבא בלשון תבא - ומדוק לה אף
8 על פי שדיה סולדת מותר. ובתנא פירש בקונטרס
9 דחזקה תנא הוא, ופליג אברייתא דלעיל
10 דמפסקינהו בבת בירחא - הוא דאמרינן
11 בפרק "שלשה מנין" (נוד)
12 לחזא דרביעית זמקה בטלי טבילה - היינו,
13 לענין מחסין ועצרות, אבל שרי להטביל בן
14 ידיו. אי נמי, למגרי טבילה אף לידים, והבא
15 במדוברין למקדו. חז' פירש בקונטרס.
16 מים שנפסלו משתיית בהמה בכלים מסולקין
17 בקרקע כשיר - בפרק שני דבוחים
18 (כ"ב.) אמרינן, כל המשלים למי מקוה -
19 משלים למי באר, והלביעית אינו משלים.
20 למעט מנאי? אילמא למעט טיט טהור -
21 הכי דמי? אי דפרה שוחה ושוחה מנמו - אפילו
22 לביעית נמי משלים. פירש שם בקונטרס
23 וכשרים וכן לידים, כדאמר בפרק "כל הבשר"
24 מים שנפסלו משתיית בהמה, דלא כל כליבין
25 בקרקע - מסולקין. הא לא נאסו - בשירין,
26 ואבן ירסאא לא עייך, כן הוא תאמה, דהתם
27 קאמר, ואי פרה שוחה ושוחה מנמו -
28 אפילו למקוה נמי לא, והבא משמע ולכלי
29 עלמא טובל ביה כל גופו וטראה לפישי, דהתם
30 מיירי שנפסלו משתיית בהמה, מחמת שהיט
31 על כל כן שאני יובלה לשתות, ולאו אין שם
32 מים עליו. אבל הכא אייירי בעלצול דרבה, אלא
33 דנאסי ומסרחי, ומחמת כן אין הפרה יובלה
34 לשתות. לשמוע דברי תנאים - ואם
35 תאמר: הלא משום סרך תרומה תקוהו, ואם כן
36 מנאי "יעודי" ושל לומר: דתקנו משום מקוה.
37 מצוה לשמוע דברי רבי אלעזר בן ערך -
38 פירשש דאמרינן לה, קרא, ולאו דרשה
39 גמורה, דיעק קרא אתא לכדדרשינן בדה
40 (מ"ג.) מנאי שרי לומר. אטראאי.

1 וחזונה דקא שדו מיא מפומא דחצבא, אמר: אי הוה
2 ידענא דרגיליתו למעבר הכי - לא אעפכי. פי אתא
3 רב דימי אמר: מים הראשונים - האבילו בשר חזיר,
4 אחרונים - הוציאו את האשה מפעלה. פי אתא רבין
5 אמר: ראשונים - האבילו בשר נבלה, אחרונים - הרגו
6 את הנפש. אמר רב נחמן בר יצחק, וסימניד: אמא
7 רב דימי - אפקה, אתא רבין - קטלה. רבי אבא מתני
8 תרא מהני ותרא מהני לחומרא. אי תמר, חמי האור.
9 חזקה אמר: אין נוטלין מנהל לידים, ורבי יוחנן
10 אמר: נוטלין מהם לידים, אמר רבי יוחנן
11 את רבן גמליאל גנו של רבי, ואוכל טהרות, ואמר
12 ל: קל גדולי גליל עושיין פן. חמי טבריא, חזקה
13 אמר: אין נוטלין מהם לידים, אבל מטבילין בהם
14 הידים. ורבי יוחנן אמר: קל גופו טובל ביה, אבל
15 לא פניו ידיו והגליו. השתא קל גופו טובל בהם,
16 פניו ידיו והגליו לא קל שפין? אמר רב פפא:
17 במקומן - דבולי עילמא לא פליגי דשרי. משקל
18 מנייהו בגמא - דבולי עילמא לא פליגי דאסירי. פי
19 פליגי - דמפסקינהו בבת בירחא, מר סברי, גורין
20 בירחא אטו מנא ומר סברי: לא גורין, כפניא: מים
21 שנפסלו משתיית בהמה, בכלים - פסולים, פקקע
22 כשירי. רבי שמעון בן אלעזר אומר: אף בקרקע
23 טובל ביהוה קל גופו, אבל לא פניו ידיו והגליו. השתא
24 קל גופו טובל ביהוה, ידיו והגליו לא קל שפין? אלא
25 לאו דמפסקינהו בבת בירחא, ובהא פליגי: דמר סברי
26 גורין ב בת בירחא אטו מנא, ומר סברי - לא גורין.
27 אמר רב אידי בר אבין, אמר רב יצחק בר אשאי:
28 נטילת ידים לחולין מפני סרך תריוהו, ועוד משום
29 מצוה. מנאי "מצוה"? אמר אביו: מצוה לשמוע דברי
30 תכמים. אמר: מצוה לשמוע דברי רבי אלעזר
31 בן ערך, דכתביה "וכל אשר יגע בו תזב וידיו לא
32 שפף בפנים". אמר רבי אלעזר בן ערך: מן אבן
33 תכמים נטילת ידים מן התורה. אמר ליה רבא לרב
34 נחמן: מנאי משמע - דכתביה "ידיו לא שפף בפנים" -
35 הא שפף טהור? הא מבילה בעי? אלא הכי קאמר:
36 ואחר שלא שפף - טמא. אמר רבי אלעזר, אמר רבי
37 אושעיא: לא אמרו נטילת ידים לפירות אלא משום נקיות.
38 הא מצוה איפא. אמר ליה רבא: לא חזקה ולא מצוה אלא רשות. ופליגי דרב נחמן, דאמר
39 רב נחמן: הנוטל ידיו לפירות - אינו אלא מפני היותו. אמר רבה בר בר חנה: יהוה קאימנא
40 קמיה דרבי אבי ורבי אסי, אייתו לקמיהו פלפלה דפירי, ואכלו ולא משו ידיהו, ולא יתבו
41 לי מיד, וברוך חד חד לחודיה. שמע מינה תלת: שמע מינה, אין נטילת ידים לפירות. ושמע
42 מינה, אין מונעין על הפירות. ושמע מינה, שנים שאכלו מצוה לחילק. תנאי נמי הכי: שנים
43 שאכלו - מצוה לחילק. כמה דברים אמורים - שהיו שניהם סופרים, אבל אחד סופר ואחד
44 בור - סופר מברך ובור יצא. תנו רבנן: נטילת ידים לחולין - עד הפרק, לתריבוי -
45 עד

בלם ליה אומנא - פירוש שפת עמה. ה**ר"ם** משום שיבתא - פירש בקנטנות. רוח רעה

שורה על הדיס שלא נטלו שחייתו. ורבינו תם מפרש: דבלא תניתה פת לתינוק
מותר לישול ידי שחיית ביום הכפרים. דלא טרע ממלכותא כמיט בוצאה. דאמרין
שרוחן כדרכו ואינו חושש. ואין כל מלכותות יותר מהן שאין יכול לזעזע בפיו ובניעו
בתומה ובאפינה. דברבולא אמרינן בפרק "שמנונה

שריט"ס (שבת קט"א) תהקצין יהו, משום ב**ת**
מלק. ורשיבתיא דרבאי לפי משום כמיט שפירש
7 רבנא, שיהא רוח רעה שורה על
9 האוכל כשאנו ליתן הפת לתנוק בן ארבע חמש
10 שנים. והנתק אורו אם לא נטל ידיו באוהת
11 שאף על פי שנטל שחייתו. ומה שאין אף
12 נהנידיה בעישי ממה - לפי שאין אחרת רוח רעה
13 מטייה כתיביה. כמו שאין אנו נהנידין על הווגה
14 ואת הנהיל.

בעין תפיסה אחת - ואם יש דבר מפיסק -
לא יהי כיעין תפיסה אחת כהנאה
16 דמסתכ עבודה רעה בפרק רבי ישמעאל" (ב"א).
17 גבי אמרי מרקוליס. דאמרי באן - בתפיסה אחת.
18 באן - בעין תפיסה אחת. והכי כגון דארכאי
19 עבה בניו ובניו. ולפיכך נהנידין עבשי. כשהו
20 אוכל בשב וזה אוכל בניה על שלוח אחד -
21 מנידין לחם או קקון או שאר כלבים. והדין
22 בתנייה. ואם אוכל על פתח אחרת. והדין כפי
23 שתי תפיסות. ויש מפרשים: דילא אסרו אלא
24 בתפיסה אחת - כלומר, שיהא בהוצאה אחת.
25 כגון אדם שחיק אחרון בתפיסת הבית. דייש
26 נתידין (בבא בתרא קל"ב). ופרקי: "ודיי חסוק
27 סלקא דערתי" - מה לו בהוצאה אחת. ומה לו
28 בשתי הוצאות. אם מכירין זה את זה? ומשנה:
29 "כעין תפיסה אחת" - דהיינו שמכירין זה את
30 זה. ולפרש זה לא אמרי כלל שיהא מותר
31 לאכול על שלוח אחד בשביל הפסק שבתים.
32 שבת

עבדין ברין? אמר ליה: דעתי קצרה עלי. פי סליק רבי
זורא, אשפחיתו רבי אמר ורבי אסי דקאכלי בבליאי
המתות. אמר: תרי גברי רברבי כותימיכו ליטעו ברב
ושמואל! הא "דעתי קצרה" קאמר. אשפחיתיה
הא דאמר רב תחליפא בר אבימי אמר שמואל:
התירו מפה לאוכלי תרומה, ולא התירו מפה לאוכלי
מתרות, ורבי אמר ורבי אסי בתנים הוו. איפעינא להו:
אוכל משהת מאכלי, צריך נטילת ידים או לא? אמר רב
שמע, דרב מנאכלי בר סחורה הוה קאי קמיה דרב
המנונא, בלם ליה אומנא ואכיל. אמר ליה: אי לאו
דרב המנונא את, לא ספינא קדי. מאי טעמא, לאו
משום דהדר ולא נעט? - לא, דהדרין קדים, ומשי
דיה מעסקרא. תא שמע, דאמר רבי זורא אמר רב:
לא יתן אדם פרוסה לתוך פיו של שמש, אלא אם
כן יודע בו שנטל דיו, והשמש מברך על כל כוס
וכוס, ואינו מברך על כל פרוסה ופרוסה. ורבי יוחנן
אמר: מברך על כל פרוסה ופרוסה. אמר רב פפא:
משקמא דרב ורבי יוחנן לא קשיא, הא - דאכא
אדם השוב, הא - דליפא אדם השוב. מכל מקום
הא קאמר "משנה" - אמר רב שמעון בן גמליאל: שמיני
שמש, דמירד. תנו רבנן: לא יתן אדם פרוסה לשמש,
בין שהכוס בידו בין שהכוס בידו של בעל הבית,
שלא יאדע דבר קלקלה בפעודה. והשמש שלא נטל
ידיו - אסור ליתן פרוסה לתוך פיו. איפעינא להו: איפעינא רבי?
תא שמע, דתני רבי מנשה, רבן שמעון בן גמליאל אומר:
אשה מדיחה את ידה אחת במים,
ונחתת פת לבנה קטן. אמרו עליו על שמאי הוה רצה להאכיל בידו אחת, ויגזרו עליו
שיאכיל בשתי ידיו. אמר אבוי: התם משום שיבתא. תא שמע: דאבהו דשמואל אשפחיה
לשמואל דקא כפי. אמר ליה: אפאי קא כפית? - דמתיין רבאי. - אפאי? - דאמר לו: קא
ספית לבראי ולא משיית ידתי. - אפאי לא משיית? אמר ליה: הוא אכיל ואנא משינאי?
אמר ליה: אם משייתיה דלא גמור, משיחא נמי מחי? והלכתא: אוכל משהת מאכלי - צריך
נטילת ידים, מאכיל - אינו צריך נטילת ידים. משנה
צורה אדם פשר וגבינה מנתפפת
אחת, ובכלב שלא יהו נוגעין זה בזה. רבן שמעון בן גמליאל אומר: שני אכסנאן אוכלין על
שלחן אחד זה בשר וזה גבינה, ואין חוששין. גמרא
וכי נוגע זה בזה מאי הוי? צונן
בצונן הוא! אמר אבוי: נהי דקליפה לא בעי, דהתה מי לא בעי? "רבן שמעון בן גמליאל
אומר שני אכסנאן אוכלין על שלחן" וכו'. אמר רב הון בר אמי, אמר שמואל: לא שנו
אלא שאין מכירין זה את זה, אבל מכירין זה את זה - אסור. תניא נמי הכי, רבן שמעון בן
גמליאל אומר: שני אכסנאים שנתאחרו לפונדק אחד, זה בא מן הצפון וזה בא מן הדרום,
זה בא בתריכותו, וזה בא בבגיתו - אוכלין על שלחן אחד זה בשר וזה גבינה, ואין חוששין.
ולא אסרו אלא בתפיסה אחת. - תפיסה אחת סלקא דערתי? אלא: קיעין תפיסה אחת. אמר
ליה רב ימר בר שלמיא לאבוי: שני אחין ומקפדין זה על זה, מהו? אמר ליה:
יאמרו קל הסיקין אסורין וסיקין בייחוס מתירין. ולשמעון, הא דאמר רבי אסי,
אמר רבי יוחנן: מי שאין לו אלא הלוק אחד - מותר לקבמו בחולו של מועד, ואמרו

עבדין ברין - וכו' עושין כן לאכול בלא נטילה? דעתי קצרה - אסטניס אני, דאף
על פי שנטלתי ידי, אי אפשר לאכול בידו. בבליאי המתות - המתות בליתן. ורוביכן
ידידן כום, ואוכלים בלא נטילת ידים. ליטעו ברבד [ושמואל] - כסבורים אתם
דהא דאשפחיה שמואל לדרב דאכיל במפה, משום דלא נטל ידיו הוא? והא דעתי
קצרה קאמר ליה - אלמא, נטל ידיו. התירו
מפה לאוכלי תרומה - הדכהנים וריזין הן,
ולא גביני. ולא התירו - לאוכלי תהלים
סוטה, לפי שאינם למוזיק ולחומר כמו
כהנים. אבל משהת מאכיל - אדם שאוכל
נטל חבריו התרומה לתוך פיו - צריך האוכל
מדידת ידים או אינו צריך? בלם ליה אומנא
תתן לו תניתה ביה. בלם - ברם
סוטה, כמו (תהלים לב) "ערוי לבלוס",
שמתנת ודרסן מתחבין ערוי (לבלוס) על
סוס. ולי נראה: בלם ליה אומנא" - לשון
הטמנה בגמלים, כמו (מבורות ג') "פיו
בלום" גבי מומין של כבור, שפיו סגור, שאין
יכול לפתחו אלא מעט, ורגילי מבימות."
אי לאו דרב המנונא את, אדם חכם וורה,
כדמפרש ואולי, לא הוינא ספינא לך בלא
נטילה. מאי - חוכמתיה? לאו הוידי ולא
נע - אלמא, אין צריך נטילת ידים, ולבד
לא נע. לא - דהכי קאמר גמליאל אי לאו דרב
המנונא את, ויודע אני כי שנטלת ידך. ורוי
ערף מודיה, ודור - שיערד לחזור בשעת
מעשה שלא יעבור על המצה, ורוי -
הרואה את הנולד, ומתקן יעצמו שלא יבא
לידי כך. והיינו דאמרין בעבודה זרה (כ"ב,
הדרות מביאה לידי ריחות. השמש מברך
על כל כוס וכוס - לפי שאין עובד לשתיה
השמש, שאינו יודע אם יתנו לו עוד. הלכך,
אסר עריתיה מן השתיה. ואינו מברך על כל
פרוסה ופרוסה - ברטוח הוא שלא יעמוד
ממנו לחם. אי איכא אדם השוב - בסעודה,
בטוח השמש שיתן לו לחם כל הצורך.
דשידד - לשמש את המסובין, ושוכח שלא
נטל, ונוגע באוכלין שאינן, וזה על פי
שנוגע בכל הסעודה - לא איכפת לו, שלא
הזכיר נטילה לנוגעין אלא לאוכלין. לא
יתן אדם פרוסה לשמש - באחד מן
האורחים קאמר, שלא יכעס בעל הבית
כשהוא שותה, ויחוק לו יין ומזיק לו. ובלאו
כעס נמי, מתוך ששם על ידיו סוף הלחם
לאורחים, הוא מביט ומחזק במה צוח נותן,
והכוס נשפך בידו. ואפילו הכוס ביד השמש,
שמת ושפכו. אשה מדיחה ידה בים -
ביום הכפרים. דאף על פי שאסור ברחיצה,
התירו לאשה להדחת ידה אחת ולזעזע בפת
שלא רצה להאכיל בידו אחת - אפילו ידו
אחת לא רצה להדחת ביד ליתן פת לתינוק
ביום הכפרים, הונע ממלאכילו. אלמא,
מאכיל צריך נטילה. תנוע משום שיבתא -
רוח רעה שורה על ידים שלא נטלו שחייתו.
אבל נטל ידיו שחייתו, ולא נותר בהן, ובא
להאכל את חבריו - אין צריך נטילה, ולא
אמרין דאסתם נותן לתוך פיו תקון רבנן
נטילה. דמתיין רבאי. קספית לבראי בילא
משיית - האכלת את בני ולא רחצת ידים
תתלתו: לא משייתיה ולא נמיר - לא ידו לו

שאינו בקי בהלכות נטילה שתמואלה אין צריך לטול. **משנה** שני אכסנאן - אין לחוש שיאכל זה מלש חבריו. **גמרא** זה בא מן הצפון ב' - אלמא, דוקא בשאין
מכירין זה את זה קאמר. ולא אסרו - העלתו בשר עם הגבינה על השולחן. אלא בתפיסה אחת - בכרך אחד. תפיסה אחת סלקא דערתי - הא בלא שלוח אוכל
עליו בני אסורו מהו - כיון דמקפדין, שאין זה אוכל משל זה - מותר או לא?

חלוץ. פרק שמיני – כל הבשר דף קח עמוד א – מתוך מהדרות "אבן ישראל – (שטיינזליץ)" רא תוספות

כל הטרקין אבוין – לענין מצות דפסח תנא: וא עושין טריקין המצויירין בפסח, מפני שהאשה שוחה עליהן, וממחצתן אחד ובייתוס שמו. היה לו דפוס אחד מצוייר, ויהי מושיב לחובו את הטרקין ורוא מצוייר מיד. אמר להם: אפשר יעשהו ברפוס, ויקבענו מיד! אמרו לה: כל, יאמרו: 'כל הטרקין אסורין, וטרקין ביותוס מותרין?!' וקבענו נמי יאמרו: 'כל'

היהו אסורין, ואלו מותרין?! איזוורו מוכחי עליו – האיזור חוקי הוא קבוע בחלוקי, וכשהוא פוטר משה ולובש חלוק אחר, נוטל האיזור משה וקובע בוה. והו שאין לו אחר – ממכסו עם איזורו, והרואה כשהוא ממכסו ואיזורו עמו וידע שאין לו חלוק אחר, ולכך היתירו לו בהמים. **משנה** סיפת חלב שנפלה על החתיכה – בתוך הקדיירה על אחת מן החתיכות, ולא הניט את הקדיירה, ולא נחלק טעם הטיפה פלה לאותה חתיכה בלבד. אם יש בה גנותן בטעם – באותה חתיכה. כלומר, שאין באותה חתיכה לבהד ששים לבטל הטיפה מיד – נאסרה החתיכה, ובשאר חתיכות קדרה לא איירי תנא דמתניתין, ובגמרא פליגי בה אם חזותי אותה חתיכה ואסרתן או לאו. **יער את הקדיירה** – הניח בה מיד, קודם שקבלה החתיכה טעם מן הטיפה, והדחתה נתרבה הטיפה בכלה. אם יש בה גנותן טעם באותה קדרה – כלומר, אין בה טיפה לאסור כולו אלא אם כן יש גנותן טעם ליתן בכל הקדרה. **אמר אביי** – מנינו ולא ממשו בעלמא דאורייתא – הא דאסרין בעלמא איסורין משנתנו טעם ביהויה, אף על פי שאין אוכל ממש, כגון סילק האיזור ואין כאן אלא טעמו. דאורייתא היא, גמירינן במגשר בחלב דאסריה דחמנא באכילה. בדגמירינן לקמן (קט"ו), מילא בתשלש שלשה פעמים האמורים בתורה. ואף על גב דכי מסלק זה מתוך זה לאור בשולו, אין כאן אלא טעמו, ומתיר גמירינן לכל איסורין במה מציעו. **דאי** סילקא איתן – בכל שאר איסורין טעמו דרבנן היא, ולא גמירינן להו ממש בחלב. **מאי** מעמא לא גמירינן מניה משום **הדרוש הוה** – דשינים מן היתר, וכשתערבו – נאסרו. ועוד: שדרך בשול נאסרו, בלא אכילה, הילכך, לא גמירינן חומרא מניה. אי חרוש הוא – אמאי קתני ממתניתין דעמא? בלא טעם גמי אסור, דהא חרושה חריש היה קדמא, ואפילו כל דעו, דהא בשר בחלב הוא! אלא שמע מניה: לאו חרושה, דרחיבי קפיד רחמנא. דומיא דכלאי הברס, דמותרין מני משום כלאי תערובת. דכיון דלאו חרוש הוא, גמירינן ליה (תולין צ"א), מ'זרוע בשלה' דמישתייר לן במה דליכא טעמא. **אמר ליה רבא** – געלוס איתן: אף חרוש הוא, ודקאמרת, אי אף דליכא טעמא איתן, דהא ליכא גמירינן מ'זרוע בשלה' – על כרחך בגופיה גלי קריא דבעינן טעמא. מדלא אסרתו תורה אלא דרך בשול, נאסרה הבשר להתחבל בחלב ואין לך כגון זו שלא יתן טעם. **אמר רב** – את דתנן במתניתין "אם יש גנותן טעם באותה חתיכה" – לאסור את כל הקדיירה, דנאסרה החתיכה, היא עצמה כולה נעשית איסור, ואסרתו כל החתיכות כולן, ואפילו יש בהן כדי לבטל החתיכה כולה, נאסרות כולן. **מפני** שהן מינה – ור"ב סביר להי כרבי יודנה דאמר: מין במינו – לא בטיל. **לימא ארבה דאמר** – בפרק (ק"ב), תולין ק"ג, קסבר רבי יודנה: כל מין ומינו דרבי אחר שמינו. כלומר, מין דאיסור שנתערב עם מינו ובשאינו מינו דהיתר – סלק את מינו דהיתר, כמי שאינו מועיל לא לבטלו לאיסור, דמין במינו לא בטיל. ולא תוספת הוא נוסף עליו לדיות שנייה איסור. ליה ויכל מין האחר, דרובו עילוי ולבטלו, אלא סלקוהו כאילו אין כאן, ורבה שאינו מינו של היתר על האיסור ויבטלו. וכלא נמי יש כאן רובו שילב לבטל את כל החתיכה באיסור, ואמאי אסרתו? **ברובם עבה** – דק דק של בשר וטומא, דכוליה מין בשר הוא. **ומאי קסבר** – רב באפשר בשר בחלב ששבלע בהיתר נתנו בו טעם אסור, וחור ובישל היתר היה עם היתר אחר. שאפשר האיסור הנבלע ביה ליהוה ממנו וליחלה בוהיתר האחרון, ואין בו כשיעור לאסור את האחרון? **אי קסבר** – הותרו גם הראשון, מפני שפלט האיסור ממנו. ולבתחלה הוא אסור, שאין ממטלין איסור לבתחלה. ומידו יעברו שירי לאבול אף הראשון. **אמאי** חתיכה נעשית בבלה – לא אפשי היא ליסוח ממנה ולחלה אחרים שלא קבלו ממנו כלום, ואין לה לאסור על שיתן החלב טעם בכלה, ולעובדא: למימה אפשר ליסוח ממנה וליבעל בוה, שהרי כולן טעמו, ואיתה תורה ואזה אטורתי? **אלא קסבר** – שאין מן היתר חתיכה, שוב אין כל היתר במסכתו. ואשמועינן אף הותר שבה נעשה איסור, לדיות כאן שיעור גדול לאסור אחרים הרבה. מותר – אף הראשון שאסר. **בשר אסור** – שנתן החלב טעם בו.

סיפת חלב שנפלה על החתיכה בשר אם יש גנותן טעם באותה חתיכה – נאסרה. כשהחתיכה כולה חוץ לזוטב איירי, דאמרינן בפרק "גיד תשעה" (תולין צ"א). ולכך משעינן באותה חתיכה לבטל הטיפה, ולא בשאר חתיכות. משום דחלב מפעפע על כל החתיכה, ואין מפעפע מחתיכה לבריהא אלא על ידי עיבור וכסוי. דאמרינן כל בגמרא: אלימא לא נייער חלב, ואלו כן החתיכות אסורות! מביבלע בלע מפלט לא פליט! **מכשר** בחלב מאי טעמא לא גמירינן בו – ואם האמרה דבשר משמע דנפקא ליה לאכי טעם בעיקר ממש בחלב, ואלו בפרק "אלו עוברין" (פסחים מה"ב) ובפרק "שלשה מינין" (נדר ל"א), דהא פליגי רבי עקיבא דרבנן, למד נפקא ליה טעם בעיקר מ'משקרת', ולמד מגיעולי גינם. ואיך שריקין בהדיא סוגיא משמע דידע להדיא ברייתא: ויש לומר: דאבי קבלה מרבה, שדחה לו החור. בו

דחריש הוא – פירש בקמרא: שנתקן מין היתר, זה לבדו וזה לבדו, והוה וכןשנתערבו – נאסרין. וטעם זה לא קאמר ב'אלו עוברין' (פסחים מה"ב) ובפרק "שלשה מינים" (נדר ל"א), דהא כלאים נמי הוי. ומסקי דהיינו חרושה: דאי תרו ליה כולה וימא כחלבה – שרי, אף על פי ששבלע חלבה בבשר, אף על פי שדחה ענין, לפי שדחה חלבו ודבשר שוחה בתוכו. וכי בשיל ליה – אסור.

אמר רבא דכי בשול אסרה תורה – ודיחיא בעלמא הוא, ומדבא ליכא למילא, אבל טעם בעיקר הוה דאורייתא בדרפוש (במסורת) פרק "גיד תשעה" (תולין צ"א), דכיר המתחלל (רבא).

דאמר רבא קסבר רבי יודנה בו – פירש בקמרא: דאמר רבא בפרק "גיד תשעה" (שם ק"ב), ואין לשון זה שם. גבי בפרק "הקומץ רבה" (מנחות כ"גא) איתיה גבי רבי יודנה אומה: תנא דרבינו בעינן במנחת כוח משיח' כו. ומדבא דאמר הכי בפרק "גיד תשעה" (תולין ק"ב) אליבא דרב לא בעי לאקשויי הבא דרבי ארוב – דאיכא לשוני, בדכשתני אביי הנתב שקדום וסלקו. אבל בהדיא ד'הקומץ רבה' (מנחות כ"גא) ליכא טעמא אחרניא לרבי יודנה, דהא נמו שמעשר ולקמן קאמר רבי יודנה ברייתא היא לישנא נופיה דקאמר רבא חורבא דמרפיש טעמא דרבי יודנה: ויש לומר: דלא שמעיל ליה חרבא, דאי ידע רבי רבא, לא הוה ליה למיירי אלא "חלכה רבי יודנה" ותו לא! ועוד יש לומר: ברייתא דרבי יודנה משמע שפיר דאין ברובט ששים לבטל החתיכה, כדאמר רבנן "עד שתחת טעם ברובט ובחתיכות" – משמע דליכא ברובט לחרידי כדי לבטל. **אפשר** לטחוטו מותר – פירוש יעברו, אי סתס האיזור תגמול – מתורת עם החתיכה שכבר נאסרה. אבל לבתחלה אין ממטלין איסור, כדפרש בקמרא.

רבא, ולהכי פרך שפיר מניה. ואם האמר: אמאי לא פריך מרבי יודנה נופיה, ולקמן קאמר רבי יודנה ברייתא היא לישנא נופיה דקאמר רבא חורבא דמרפיש טעמא דרבי יודנה: ויש לומר: דלא שמעיל ליה חרבא, דאי ידע רבי רבא, לא הוה ליה למיירי אלא "חלכה רבי יודנה" ותו לא! ועוד יש לומר: ברייתא דרבי יודנה משמע שפיר דאין ברובט ששים לבטל החתיכה, כדאמר רבנן "עד שתחת טעם ברובט ובחתיכות" – משמע דליכא ברובט לחרידי כדי לבטל. **אפשר** לטחוטו מותר – פירוש יעברו, אי סתס האיזור תגמול – מתורת עם החתיכה שכבר נאסרה. אבל לבתחלה אין ממטלין איסור, כדפרש בקמרא.

רבא, ולהכי פרך שפיר מניה. ואם האמר: אמאי לא פריך מרבי יודנה נופיה, ולקמן קאמר רבי יודנה ברייתא היא לישנא נופיה דקאמר רבא חורבא דמרפיש טעמא דרבי יודנה: ויש לומר: דלא שמעיל ליה חרבא, דאי ידע רבי רבא, לא הוה ליה למיירי אלא "חלכה רבי יודנה" ותו לא! ועוד יש לומר: ברייתא דרבי יודנה משמע שפיר דאין ברובט ששים לבטל החתיכה, כדאמר רבנן "עד שתחת טעם ברובט ובחתיכות" – משמע דליכא ברובט לחרידי כדי לבטל. **אפשר** לטחוטו מותר – פירוש יעברו, אי סתס האיזור תגמול – מתורת עם החתיכה שכבר נאסרה. אבל לבתחלה אין ממטלין איסור, כדפרש בקמרא.

חולין. פרק שמיני - כל הבשר דף קט עמוד ב - מתוך מהדרות "אבן ישראל - (שטיינזליץ)" תוספות

1 אינו עובר עליו ומותר - פירש בקונטרס. דמותר אם בשליו, משום החלב שחוטח דרבנן
2 הוא, והאי, כיון דאבעל לא פירש - אפילו איסורא דרבנן ליכא. משמע שרצה
3 להעמיד מלה שמתעלה ובהל לעיל, דאי לקרדה - אמאי מותר? הא יצא חלב הוב
4 ובעליו וכן פירש לקמן בחרייא גבי "ויקול לה בחלי", ופריך. והא "בישלו" קתני בדברי
5 ופירש בקונטרס: והא חזק דהוא בלוי הוא. ומקתני
6 "מותר". דאי בקרדה - אמאי מותר? הא יצא
7 החלב וחוץ ובעליו. ולקמן בתר שמתעלה דרבב
8 פירש בקונטרס: והלכות כהל כבר אמרו
9 לעיל. ולדליל - בעו קריעה שתי לא ערב. ואי
10 לא קרעו - מותר, כלישנא קמא דרב, דהא
11 תניא בנדה. ולקרדה - קרעו שתי וערב ושתי
12 בחבל. ומה שכותבו בספריים מפרי' ג' ד' ונשיה'
13 (תולין צ"ג) "בחל עצמו איסור היכא דלא
14 קרעה ובישלה בחריי בשרא" לא גריסין ליה.
15 דאפילו בשלה לוחדיה איסור לפירוש הקונטרס,
16 לפי שפירש וחוץ ובעליו. ומיהא ג' ד' לפירוש
17 הקונטרס היכא דאיכא ששים במים שנתבשל
18 בהו - החל - לא היה נאסר החלב היכא
19 שבעליו לוחדיה, דשילי שנתחלב כהנהגת
20 במים. אבל היכא דבעליו עם בשר - אסור
21 משום טעם בשר הגבול בחלב שבהכלו. וכן ושי
22 ספריים דרביס בסמוך "יכול שבעלו בחלבו" -
23 מותר. והא דבישלה לוחדיה בלתי אלא. ויש
24 להעמידו לפירוש הקונטרס שיש במים ששים
25 כדפרישתי שמתבשל בהו חלב ויוצא מן הבהל.
26 **הא** איסורא איכא - דהא אמר. לפירוש
27 הקונטרס. ולמאן דא איסורא איכא לקרדה.
28 אבל לעיל - מותר? ויש לומר. דאם כן היה ליה
29 למתני דא לא קרעו - מותר. דהוי חודש,
30 וממילא היה מקומה ליה בצליל.

1 **אמר רבי ירמיה** אמר רב: **אינו עובר עליו**, ומותר -
2 **והא אגן תנן** "אינו עובר עליו" - מעיבר הוא דלא עבר,
3 **הא איסורא איכא** - בדין הוא דאיסורא גמי ליכא,
4 **ואידי דבעא למיתנא סיפא** "הלב קורעו ומוציא את
5 דמו", לא קרעו אינו עובר עליו, **התם** - מעיבר הוא
6 **דלא עבר**, **הא איסורא איכא**, **תנא גמי רישא** "אינו
7 עובר עליו", **הא איסורא איכא**, **תנא גמי רישא** "אינו
8 עובר עליו", **לא קרעו** - אינו עובר עליו. **הכל** - קורעו
9 ומוציא את דמו, **לא קרעו** - קורעו לאחר בשולו,
10 ומותר. **לב** הוא דבעי קריעה, **אבל כהל** - לא בעי
11 קריעה. **דלמא**: **לב** הוא דפגי ליה בקריעה, **אבל כהל**
12 **לא סגי ליה בקריעה**. **ואיכא דאמרי**, **אמר רבי ירמיה**
13 **אמר רב**: **אינו עובר עליו**, **ואסור**. **ליכא מסייע ליה**:
14 "אינו עובר עליו" - מעיבר הוא דלא עבר, **הא**
15 **איסורא איכא** - בדין הוא דאיסורא גמי ליכא, **ואידי**
16 **דבעא למיתנא סיפא** "הלב קורעו ומוציא את דמו", **לא**
17 **קרעו אינו עובר עליו**, **התם** - מעיבר הוא דלא עבר,
18 **הא איסורא איכא**, **תנא גמי רישא** "אינו עובר עליו".
19 **אשמע**: **התל** - קורעו ומוציא את חלבו, **לא קרעו**
20 **אינו עובר עליו**. **הלב** - קורעו ומוציא את דמו, **לא**
21 **קרעו** - קורעו לאחר בשולו, ומותר. **לב** הוא דבעי
22 קריעה, **אבל כהל** - לא בעי קריעה? **דלמא**: **לב** הוא
23 **דפגי ליה בקריעה**, **אבל כהל** - לא סגי ליה בקריעה.
24 **תנא כלישנא קמא דרב**: **כהל שבעלו בחלבו** - מותר,
25 **קבה שפשילה פתכה** - אסור, **ומה הפרש בין זה לזה**
26 **זה פגום במיעו**, **וזה אין פגום במיעו**. **פיצי קורעו?**
27 **אמר רב יהודה**: קורעו שתי וערב וטחו בכותל. **אמר**
28 **ליה רבי אלעזר לשמיעיה**: קרע לי **ואנא איכול**. **מאי**
29 **קא משמע לן?** **מתניתין היא** - **הא קא משמע לן**:
30 **דלא בעינו שתי וערב וטחו בכותל**. **אמרה ליה ליה**
31 **לרב נחמן**: **מפדי**, **פלא** - **דאסר לן בכדיא**, **שרא לן**
32 **בנותיה**, **אסר לן** - **שרא לן בכדיא**, **ניה** - **דם**
33 **מותר**, **חלב בהמה** - **חלב חיה**, **מזו** - **מוחא דשיבוקא**,
34 **גירוחא** - **לישנא דכוורא**, **אשת איש** - **גרושה בתי**
35 **בעלה**, **אשת אח** - **ובמה**, **גויה** - **יפת תאר**, **בעינו למיכל בשרא פתכא** **אמר ליה רב נחמן**
36 **לשמיה**: **ויקול לה בחלי**. **והאגן תנן "קורעו"?** - **ההוא לקרדה**. **והא קתני "שפשילו"** - **יעיבר**
37 **אין**, **לכתחלה** - **לא!** - **הוא הידן דאפילו לכתחלה**, **ואידי דקא בעי למיתנא סיפא קבה**,
38 **בששלו**

1 **אמר רב אינו עובר עליו** - מדאורייתא. ומותר לכתחלה אפילו אם בשלו. ולא
2 אמרינן: אסור מיהא מדרבנן - דהא אפילו סתם ממנו יוצא. אמרינן לקמן
3 (ק"א). חלב שחוטח, מדרבנן הוא. והאי, כיון דמובלע ולא פירש - אפילו איסור
4 דרבנן ליכא. דהתם מעיבר הוא דלא עבר - ללקוח. ואין בו כוונה. **האי איסורא**
5 **איכא** - דהני שיעור דאין מן התורה. **הא**
6 **כחל לא בעי קריעה** - לאחר הבישול,
7 מרלא תנא ביה 'לא קרעה' קורעו לאחר
8 בישול. ולמאן דלמא - משום חלב לא תניא,
9 משום דרב ודא דמי ליה בקריעה לאחר
10 בשול, משום דבעשת בשול לא בעל. דשיע
11 **אבל כהל** - שהוא רך, כבר נבעל בו החלב
12 על ידי בשול, ולא יצא מן חלוהו בו בקריעה. **קבה**
13 - של טלה או של עגל שיוקם החלב לתוך
14 קבתו. **זה פגום במיעו** - ומישא מרדי
15 הבהמה - חלב הוא. וכחל אינו כנוס במיעו
16 ולא יצא מרדי הבהמה בחלי, ולא
17 נאסף אלא מובלע בבשר הוא, ולא בא
18 לכלל חלב. ומיוד לכתחלה בעי קריעה
19 מדרבנן. וטחו בכותל - כובש בידו
20 לכותל; כדי שיסחט חלבו. קרע לי - כחל
21 קודם שחצנלו. ואנא איכול. פתניתין **הא**
22 דקורעו מתחלוהו ומותר. **הא קא משמע**
23 **לן** - קריעה בעלמא קאמר ליה, **אשתי** - או
24 ערב, לפי שהחלב הנוסף יוצא למטה.
25 ומישא. והרי הוא חלב - לא חור. ולא בעי
26 שתי וערב אלא קורעה. דהתם דאמר עריך
27 להוציא כולו מתחלה. לפי שברשותו יצא
28 ויהי הוא חלב גמור. ודחור ומתבשל מנו.
29 דקתני לעיל "שבעלו מותר" - בצליל
30 קאמר. דעלוי גמי קריעה. דכתיב בברי
31 דימים (ב לה) "ויבשלו (את) הפסח". **יחא**
32 **אשתו**. **הכבר** - כולו דם הוא. קרש -
33 טעם דם לו. **דם מותר** - כש בתולין ושל
34 ימי טוהר של יולדת. **מות** - של דג ששמו
35 שיהוא. טעמו כטעם דבורא. **גירוחא** - עוף
36 טמא הוא. **לישנא דכוורא** - שי לו טעם
37 גירוחא. **אמר לן אשת איש** - שי לן
38 גרושה. ואף על פי שבעלה חיה. **בעינא**
39 **למיכל בשרא פתכא** - ומה אמנא היתר
40 דוגמתו? **ויקול** - שפרו, תהי חלה כחל
41 בשפר. **והא אגן קורעו תהי לקרדה**
42 - כדי נפק מניה - הוי חלב שחוטח, וכי
43 חדר ומיבעל ליה - אסר ליה. **אמר רבי**
44 **קרעו אינו עובר עליו** - רב נחמן סבירא
45 ליה כלישנא בתרא דרב. וברייתא מוקי לה
46 בצליל. דכתיב "ויבשלו (את) הפסח" דברבי
47 דימים.

1 **הא**
2 **בששלו**
3 **הוא**
4 **הוא**
5 **הוא**
6 **הוא**
7 **הוא**
8 **הוא**
9 **הוא**
10 **הוא**
11 **הוא**
12 **הוא**
13 **הוא**
14 **הוא**
15 **הוא**
16 **הוא**
17 **הוא**
18 **הוא**
19 **הוא**
20 **הוא**
21 **הוא**
22 **הוא**
23 **הוא**
24 **הוא**
25 **הוא**
26 **הוא**
27 **הוא**
28 **הוא**
29 **הוא**
30 **הוא**
31 **הוא**
32 **הוא**
33 **הוא**
34 **הוא**
35 **הוא**
36 **הוא**
37 **הוא**
38 **הוא**
39 **הוא**
40 **הוא**
41 **הוא**
42 **הוא**
43 **הוא**
44 **הוא**
45 **הוא**
46 **הוא**
47 **הוא**
48 **הוא**
49 **הוא**
50 **הוא**
51 **הוא**
52 **הוא**
53 **הוא**
54 **הוא**
55 **הוא**
56 **הוא**
57 **הוא**
58 **הוא**
59 **הוא**
60 **הוא**
61 **הוא**
62 **הוא**

1 **הוא**
2 **הוא**
3 **הוא**
4 **הוא**
5 **הוא**
6 **הוא**
7 **הוא**
8 **הוא**
9 **הוא**
10 **הוא**
11 **הוא**
12 **הוא**
13 **הוא**
14 **הוא**
15 **הוא**
16 **הוא**
17 **הוא**
18 **הוא**
19 **הוא**
20 **הוא**
21 **הוא**
22 **הוא**
23 **הוא**
24 **הוא**
25 **הוא**
26 **הוא**
27 **הוא**
28 **הוא**
29 **הוא**
30 **הוא**
31 **הוא**
32 **הוא**
33 **הוא**
34 **הוא**
35 **הוא**
36 **הוא**
37 **הוא**
38 **הוא**
39 **הוא**
40 **הוא**
41 **הוא**
42 **הוא**
43 **הוא**
44 **הוא**
45 **הוא**
46 **הוא**
47 **הוא**
48 **הוא**
49 **הוא**
50 **הוא**
51 **הוא**
52 **הוא**
53 **הוא**
54 **הוא**
55 **הוא**
56 **הוא**
57 **הוא**
58 **הוא**
59 **הוא**
60 **הוא**
61 **הוא**
62 **הוא**

1 **הוא**
2 **הוא**
3 **הוא**
4 **הוא**
5 **הוא**
6 **הוא**
7 **הוא**
8 **הוא**
9 **הוא**
10 **הוא**
11 **הוא**
12 **הוא**
13 **הוא**
14 **הוא**
15 **הוא**
16 **הוא**
17 **הוא**
18 **הוא**
19 **הוא**
20 **הוא**
21 **הוא**
22 **הוא**
23 **הוא**
24 **הוא**
25 **הוא**
26 **הוא**
27 **הוא**
28 **הוא**
29 **הוא**
30 **הוא**
31 **הוא**
32 **הוא**
33 **הוא**
34 **הוא**
35 **הוא**
36 **הוא**
37 **הוא**
38 **הוא**
39 **הוא**
40 **הוא**
41 **הוא**
42 **הוא**
43 **הוא**
44 **הוא**
45 **הוא**
46 **הוא**
47 **הוא**
48 **הוא**
49 **הוא**
50 **הוא**
51 **הוא**
52 **הוא**
53 **הוא**
54 **הוא**
55 **הוא**
56 **הוא**
57 **הוא**
58 **הוא**
59 **הוא**
60 **הוא**
61 **הוא**
62 **הוא**

רבי זעירא, רבי אחא, רבי יסא, רבי יוחנן בשם רבי ינאי: אתם, גם אתם – לרבות שלוחכם. מה אתם בני ברית, אף שלוחכם בני ברית. אתם – עושין שליח, ואין הגוי עושה שליח. רבי יוסי סבר מימר: אין הגוי עושה שליח בגוי אחר חבירו, הא בישראל – עושה.

אמר ליה רבי זעירא: מיניה ומיניה, אתם עושין שליח ולא בישראל? ודכותה, אין הגוי עושה שליח אפילו בישראל!

התיב רבי הושעיא: והא מתניתא מסייע לרבי יוסי אמר רבן שמעון בן גמליאל: ומה אם ירצה הגוי הזה שלא לתרום פירותיו – אינו תורם, הא אם רצה – תורם!

[דף ג' ע"ב]

רבי אבא אמר: במאמין על ידו.

רבי יוחנן בשם רבי ינאי: ישראל שאמר ללוי: "כור מעשר יש לך בידו" והלך אותו בן לוי ועשאן תרומת מעשר על מקום אחר, והלך ישראל ונתנו לבן לוי אחר – אין לו עליו אלא תרעומת. הדין דתימא: בשנתנו זה עד שלא עשאו זה. אבל אם עשאו זה עד שלא נתנו זה – לא.

בהדיא מתניתא, ביטל, אם עד שלא תרם ביטל – אין תרומתו תרומה. ואם משתרם ביטל – תרומתו תרומה. וכולה מיניה? מבין שאמר לו: "כור מעשר יש לך בידו" – נעשה שלוחו, נמצא בתורם ברשות ישראל.

פטר לה ברבי יוסי. דרבי יוסי אמר: בעל הבית שתרום את המעשרות – מה שעשה עשוי.

רבי יוחנן בשם רבי ינאי: ישראל שאמר לבן לוי: "כור מעשר יש לך בידו" והלך את דמו – [אינו] חושש לתרומת מעשר שבו.

בהדיא אליפוסה יתב לרבי שמעון בר אבא מעשר. אמר ליה: "מתוקן הוא" אתא שאל לרבי יוחנן. אמר ליה: אליפוסה אחינו נאמן הוא.

רבי יוסי בעי קמי דרבי יוחנן: במאן? ברבי יוסי! דרבי יוסי אמר: בעל הבית שתרום את המעשרות – מה שעשה עשוי. אמר ליה: אין! בבליא קמת עליה.

[דף ד' ע"א]

למי נצרכה? לרבי יוסי. היידן רבי יוסי? הוא דתנינן תמן: הקורא את שמע ולא השמיע לאונו – יצא. רבי יוסי אומר: לא יצא. אמר רב מתנה: דרבי יוסי היא.

אמר רבי יוסי: הוינן סברין מימר: מה פליגין רבי יוסי ורבנן? בקריאת שמע, דכתיב בה שמע. הא שאר כל המצות – לא.

מן מה דאמר רב מתנה: דרבי יוסי היא, הדין אמרה: היא קריאת שמע, היא שאר המצות שבתורה. מאי מעמא דרבי יוסי? והאזנת למצותיו וגו' – שמע לאזניך מה שפיד מדבר.

אָמַר רַב הִקְדָּא: לִית בָּאן חֲרָשׁ! אֲשַׁגְרַת לְשׁוֹן הִיא מִתְנִיתָא. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: מִסְתַּבְּרָא, יוֹדֵי רַב הִקְדָּא בְּתְרוּמָה דְּהִיא דְּרַבִּי יוֹסִי.

אָמַר רַבִּי בּוֹז: עַל פְּרָחָד אֲתִמַּר דְּהִיא דְּרַבִּי יוֹסִי דְּתַנְיָנָן: חֲמִישְׁתִּי קְדָמִייתָא, וְלֹא תַנְיָנָתָא עִמְהוֹן. וְאִין מִשׁוּם שְׂאִין תְּרוּמָתָן תְּרוּמָה, וְהָא תַנְיָנָן חֲמִישְׁתִּי אַחֲרֵייתָא וְלֹא תַנְיָנָתָא עִמְהוֹן! הָרִי סוּפָד מִימַר: דְּרַבִּי יוֹסִי הִיא.

תַּמָּן תַּנְיָנָן: הַכֹּל חֵיבִין בְּרֵאִיָּה חוּץ מִחֲרָשׁ שׁוּמְה וְקָטָן. חֲבָרִיא בְּשֵׁם רַבִּי לְעֹזֵר: לְמַעַן יִשְׁמְעוּן וְלְמַעַן יִלְמְדוּן.

עַד בְּדוֹן מְדַבֵּר וְאִינוּ שׁוּמְע. שׁוּמְע וְאִינוּ מְדַבֵּר? רַבִּי הִילָא בְּשֵׁם רַבִּי לְעֹזֵר: לְמַעַן יִלְמְדוּן וְלְמַעַן יִשְׁמְעוּן.

אָמַר רַבִּי יוֹנָה: הִקְדָּא אֲמַרְה: דְּלִית פְּלָלִין דְּרַבִּי – פְּלָלִין. דְּתַנְיָנָא: חֲרָשׁ, וְסַבְרִינָן מִימַר שׁוּמְע וְאִינוּ מְדַבֵּר – חֲרָשׁ. מְדַבֵּר וְאִינוּ שׁוּמְע – חֲרָשׁ.

וְהַתַּנְיָנָן: חֲרָשׁ שְׁחֵלֵן, וְהַחֲרָשֶׁת שְׁחֵלְצָה, וְהַחֲוֹלְצַת לְקָטָן – חֲלִיצַתָּה פְּסוּלָה. וְאָמַר רַבִּי יוֹנָה: בְּשְׂאִין יְכוּלִין לִזְמַר. וְאָמַר וְאֲמַרְה: וְתַנְיָנָן: חֲרָשׁ שְׂדִיבְרוּ חֲכָמִים בְּכֹל מָקוֹם – שְׂאִינוּ לֹא שׁוּמְע וְלֹא מְדַבֵּר. הִקְדָּא מְסַיַּע לְרַבִּי יוֹנָה. דְּרַבִּי יוֹנָה אָמַר: הִקְדָּא אֲמַרְה: דְּלִית פְּלָלִין דְּרַבִּי – פְּלָלִין.

[דף ד' ע"ב]

תַּנְיָ בְּשֵׁם רַבִּי מֵאִיר: לְעוֹלָם אִין תְּרוּמָתוֹ תְּרוּמָה עַד שְׂבִיבָא שְׁתֵּי שְׁעָרוֹת.

רַבִּי אֲבָא בַר בְּהֵנָא בְּשֵׁם רַבְנָן: וְנִחְשַׁב לְכֶם תְּרוּמַתְכֶם, אֵת שְׁפָתוֹב בּוּ מִחְשָׁבָה – תּוֹרֵם, וְאֵת שְׂאִין כְּתוּב בּוּ מִחְשָׁבָה – אִינוּ תּוֹרֵם. הַתִּיבּוֹן: הָרִי גוֹי שְׂאִין כְּתִיב בּוּ מִחְשָׁבָה וְתּוֹרֵם!

רַבִּי יוֹדָה בְּשֵׁם רַבִּי הִילָא: וְלֹא תִשְׂאוּ עָלָיו חֲטָא, אֵת שְׁהוּא בְּנִשְׂיַאת עוֹן – תּוֹרֵם. וְאֵת שְׂאִינוּ בְּנִשְׂיַאת עוֹן – אִינוּ תּוֹרֵם.

הַתִּיבּוֹן: הָרִי גוֹי אִינוּ בְּנִשְׂיַאת עוֹן וְתּוֹרֵם! וְהַתַּנְיָ רַבִּי הוֹשְׁעִיא: עַבּוּם אִין לְהֵן מִחְשָׁבָה! תַּמָּן – לְהַכְשִׁיר, וְכֵאֵן – לְתְרוּמָה.

רַבִּי אֲחָא, רַבִּי חִינְנָא בְּשֵׁם רַב בְּהֵנָא: כְּדַבְּרֵי מִי שְׁהוּא אֹמַר: אִינוּ תּוֹרֵם – אִינוּ מְקַדֵּישׁ. וְלִמָּה לֹא אָמַר כְּדַבְּרֵי מִי שְׁהוּא אֹמַר: תּוֹרֵם – מְקַדֵּישׁ? בְּגִין דְּרַבִּי יְהוּדָא: דְּרַבִּי יְהוּדָא אֹמַר: תּוֹרֵם וְאִינוּ מְקַדֵּישׁ! וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אֲפִילוּ כְּמֵאֵן דְּאָמַר אִינוּ תּוֹרֵם – מְקַדֵּישׁ.

וּמָהוּ מְקַדֵּישׁ? עוֹלָה וְשִׁלְמִים. לְהִבְיָא חֲטָאת חֶלֶב – אִינוּ יְכוּל, שְׂאִין לֹא חֲטָאת חֶלֶב. חֲטָאת דָּם – אִינוּ יְכוּל, שְׂאִין לֹא חֲטָאת דָּם.

מָהוּ שְׂבִיבָא קָרְבַן זִיבָה וְקָרְבַן צְרַעַת? מֵאֲחַר שְׁהוּא הוֹבָה אִינוּ מְבִיא, אוּ מֵאֲחַר שְׁהוּא מְטַמָּא בְּהֵן – מְבִיא? פְּשִׁיטָא לָךְ שְׁהוּא מְבִיא.

מהו שיעשה בהן שליח? מאחר שהוא מטמא בהן הוא נעשה בהן שליח, או מאחר שאינו נעשה שליח לכל הדברים – אינו נעשה בהן שליח?

התיב רבי יודן: הרי יש לו טבל דבר תורה, אינו פוטר טבלו דבר תורה! וכאן אף על פי שהוא מטמא בהן – אינו נעשה שליח.

מהו שייביא ביבורים? ברבי יהודא דו אמר: הוקשו לקדשי הגבול – אינו מביא. ברבנן דו אמרין: הוקשו לקדשי מקדש – מביא.

מהו שייביא הנגיפה? מאחר שהיא חובה – אינו מביא. או מאחר שהוא משנהו לשם שלמים – מביא? מהו להביא פסח? מאחר שהיא חובה – לא יביא. או מאחר דאמר רבי שמעון בן לקיש בשם רבי יודן נשייא: מביא אדם פסח בשאר ימות השנה ומשנהו לשם שלמים – מביא!

מהו שייביא מעשר בהמה? ואין יסבור רבי מאיר מפל מעשרותיכם הוקשו מעשרות זה לזה, כשם שהוא ואינו מביא מעשר דגן, כך הוא ואינו מביא מעשר בהמה.

מהו לעשות תמורה? אין סבר רבי מאיר הוקשו כל הפעולות זה לזה, כשם שאינו מביא מעשר דגן – כך אינו מביא מעשר בהמה. כשם שהוא ואינו מביא מעשר בהמה – כך אינו עושה תמורה.

ויסבור ברבי שמעון, דרבי שמעון אמר: מעשר בהמה לימד על כל הקדשים לתמורה! אלא כשם שהוא ואינו מביא מעשר דגן, כך הוא ואינו מביא מעשר בהמה. וכשם שאינו מביא מעשר בהמה, כך אינו עושה תמורה. וכשם שאינו ממיר בו – כך אינו ממיר בכל הקדשים.

מהו שיהו תיבין על

[דף ו' ע"א]

קדשיו מבחוי? בהנא אמר: אין תיבין על קדשיו מבחוי. רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש אמרין: תיבין על קדשיו מבחוי. והדא דכהנא – פליגא דרבי יודא! דרבי יודא פוטר טבלו דבר תורה. ותימר אבן? במאן דאמר מאליהן קבלו עליהן את הפעולות.

הַלְכָה ב'

מתני' אין תורמין זיתים על השמן, ולא ענבים על היין. ואם תרמו, בית שמאי אומרים: תרומת עצמן בהן. ובית הלל אומרים: אין תרומתן תרומה.

גמרא תמן תנינן: אין תורמין מדבר שנגמרה מלאכתו על דבר שלא נגמרה מלאכתו. וכא אתא אמר הכיון רבי אילא בשם רבי יוחנן: מפני גזל השבט. מהו מפני גזל השבט? אמר רבי הנניא: מפני הטורח. הגע עצמך, שהיתה שעורה של אורז נחת רוח הוא לאדם להיות כותש כל שהוא. הגע עצמך, שהיתה שיבליס: עד כאן קשי רבי הנניא.

רבי מנא לא אמר כן! אלא שהוא מבקש לתרום לפי שמו, ואינו תורם אלא לפי זיתים. הגע עצמך, שתרום לפי השמן! דבון עביד כן, זמן הורן לא עביד כן. ולא עוד, אלא דחבריה חמי ליה, ואומר: זה מתכוין לרבות, ואני איני מתכוין לרבות.

חוקיה אמר: לא אמרו אלא זיתים על שמן וענבים על היין, הא שאר כל הדברים – לא.

אמר רבי יוחנן: לא שנייא היא, אלא זיתים על שמן, וענבים על היין, הא שאר כל הדברים – לא. חברייא בשם רבי יוחנן, ואפילו על אתר. רבי הנניא, רבי אימי בשם רבי יוחנן: דברי בית שמאי נעשה באומר: "הרי זו תרומה" עליה ועל שלמטון.

רבי הנניא סבר מימר: במינו. אמר ליה רבי זעירא: לא תקבל עליך כן! מפיון שאמר "הרי זו" – נפטר מה שבידו, והשאר – חולין.

וחולין פותרין את הטבל? אמר רבי הנניא בריה דרבי הלל: באהתי! מפיון שאמר "הרי זו" – נפטר מה שבידו ונפטר מה שלמטון.

אמר רבי הנניא: נראין הדברים בתרומה גדולה שהיא נישלת מאומד. אבל בתרומת מעשר – צריכה שתהא מצומצמת במידה במשקל ובמנין.

תמן תנינן: אין תורמין מן הטמא על הטמא. תני בשם רבי יוסי: ואם תרום מן הטמא על הטמא, בין בשוגג בין במזיד – מה שעשה עשוי. מה אמר רבי יוסי הקא? ומה אין תמן שכולו הפסד לכהנים – את אמר מה שעשה עשוי, הקא דאין פולו הפסד לכהנים – לא כל שכן! אשבח תני בשם רבי יוסי: אין תורמין זיתים על שמן ולא ענבים על יין. ואם תרום, בית שמאי אומרים: תרומת עצמן ביהו. ובית הלל אומרים: אין תרומתן תרומה.

מהלפה שיטתיה דרבי יוסי: תמן הוא אמר: מה שעשה עשוי, וכא הוא אמר: אין תרומתן תרומה! תמן – טומאה אינה מצויה, ואין בני אדם טועין לומר שתורמין ומעשרין מזה על זה. אבל זיתים על השמן וענבים על היין – מצויין הן, ואם אמר את כן, אף הוא סבר מימר: שמוותר לתרום זיתים על שמן וענבים על היין.

[דף ו' ע"ב]

הַלְמָה ג'

מתני' אין תורמין מן הלקט, ומן השכחה, ומן הפאה, ומן התפקר, ולא מפעשר ראשון שנפלה תרומתו, ולא מפעשר שני והקדש שנפדו.

ולא מן החיוב על הפטור, ולא מן הפטור על החיוב.

ולא מן התלוש על המחובר, ולא מן המחובר על התלוש. ולא מן החדש על הישן, ולא מן הישן על החדש.

ולא מפירות הארץ על פירות הוצה לארץ, ולא מפירות הוצה לארץ על פירות הארץ. ואם תרמו – אין תרומתן תרומה.

גמרא רבי יוחנן בשם רבי ינאי: זה אחד משלשה מקרייות מהורוין בתורה. **ובא הלוי כי אין לו חלק ונחלה עמך** (דברים יד, כט) מפה שיש לה ואין לו – את הניב ליתן לו. יצא הבקר שיך וידו שוין בו. היא לקמ, היא שכחה, היא פיאה, היא הפקר.

ולא כבר תניית הן פולחון? הן היא מתניתא, ולא מפירות שהביאו שליש על פירות שלא הביאו שליש. ואם תרם – תרומתו תרומה. על דעתיה דחוקיה – במחלוקת. על דעתיה דרבי יוחנן – דברי הכל.

הלכה ד'

מתני' חמשה לא יתרומו, ואם תרמו – תרומתן תרומה. האילם, והשיכור, והערום, והפומא, ובעל קרי, לא יתרומו. ואם תרמו – תרומתן תרומה.

אין תורמין לא במדה, ולא במשקל, ולא במנין. אבל תורם הוא את המדוד ואת השקול ואת המנוי. אין תורמין בפל ובקופה שהן של מידה. אבל תורם הוא בהן חציין או שלישין. לא יתרום בפאה חצייה שחצייה מידה.

גמרא יש מהן מפני הברכה. ויש מהן שאין יכולין לתרום מן המוכהר. האילם והערום ובעל קרי – מפני הברכה. הפומא והשיכור והשיכור – שאין יכולין לתרום מן המוכהר.

אבא בר רב הונא אמר: שתוי – אל ותפלל, ואם התפלל – תפילתו תחננין. שיכור – אל ותפלל, ואם התפלל – תפילתו גידופין. איזו שתוי? כל ששתה רביעית. שיכור? ששתה יותר.

[דף ו' ע"ב]

תמן אמרי: כל שאינו יכול לדר לפרני המלך. רבי זעירא בעי קומי רבי איסי: שיכור מהו שיכור? אמר ליה: **ואכלת ושבעת וברכת.** ואפילו מדומדם. לא צורכה דלא, מהו שיכור שמע? אמר אבא בר אבין: חד חסיד שאל לאלהו: זכור לטוב, ערום מהו שיכור שמע. אמר ליה: **ולא יראה בך ערות דבר** – ערות דיבור. תני חוקיה: בין לקרות, בין לברך.

תמן תנינן: המונה – משופת, והמודד – משופת הימינו, והשוקל – משופת משלשתן. וכא את אמר בן? אמר רבי יהושע בן לוי: פאן – בתרומה גדולה. פאן – בתרומת מעשר.

ותני בן: אלעזר בן גומל אמר: מנין שאין תורמין לא במידה ולא במשקל ולא במנין? תלמוד לומר: **ונחשב לכם תרומתכם.** במחשבה את תורם, ואין את תורם במידה ובמשקל ובמנין. מה תרומה גדולה – במחשבה, אף תרומת מעשר – במחשבה.

וקא תנינן: אבל תורם הוא את המדוד ואת השקול ואת המנוי אמר רבי לעזר: ביני מתניתא, מודד אדם את טבלו ומכניסו לתוך ביתו, ובלבד שלא יתרום במידה. שוקל אדם את טבלו ומכניסו

לתוך ביתו, ובלבד שלא יתרום בפושקל. מונה הוא אדם את טבלו ומכניסו לתוך ביתו, ובלבד שלא יתרום במניין.

[דף ז' ע"א]

הלכה ה' מתני' אין תורמין שמן על זיתים הנכתשין. ולא יזן על ענבים הנדרכות. ואם תרם – תרומתו תרומה, ויחזור ויתרום. הראשונה – מדמעת בפני עצמה והיזבים עליה חומש, אבל לא שנייה. ותורמין שמן על זיתים הנכבשים, ויזן על ענבים לעשותן צימוקין.

מי שתרם שמן על זיתים לאכילה, וזיתים על זיתים לאכילה, ויזן על ענבים לאכילה, וענבים על ענבים לאכילה, ונמלך לדורכן – אין צריף לתרום.

אין תורמין מדבר שנגמרה מלאכתו על דבר שלא נגמרה מלאכתו, ולא מדבר שלא נגמרה מלאכתו על דבר שנגמרה מלאכתו, ולא מדבר שלא נגמרה מלאכתו על דבר שלא נגמרה מלאכתו. ואם תרם – תרומתו תרומה.

גמרא תמן תנינן: אין תורמין מדבר שנגמרה מלאכתו על דבר שלא נגמרה מלאכתו וכו'. וכא את אמר הכן! רבי אילא בשם רבי יוחנן: מפני גדר מי הפאת, שלא יהו מי הפאת בטליו. מי חמיר? גזל השבט, או גדר מי הפאת? נשמעינא מן הדא: זיתין על זיתין והוא עתיד לכותשו, ענבים על ענבים והוא עתיד לדורכן – תרומה ויחזור ויתרום. הרי יש כאן גזל השבט וגדר מי הפאת. ותני עלה: תרומה ויחזור ויתרום! הדא אמרה: שגדר מי הפאת – חמיר מגזל השבט.

מה אמר רבי יוסי הכא? ומה אין רבי מאיר דמיקל בגזל השבט – מחמיר בגדר מי הפאת, רבי יוסי דמחמיר בגזל השבט – לא כל שפן דו מחמיר בגדר מי הפאת! אשכח תני בשם רבי יוסי: אין תורמין זיתים על שמן, ולא ענבים על יין, ואם תרם – תרומתו תרומה ואין צריף לתרום שנייה; דברי רבי מאיר. רבי יוסי אומר, בית שפאי אומרים: תורמין. ובית הלל אומרים: אין תורמין. הכל מודים, שאם תרם – שאין צריף לתרום שנייה.

[דף ז' ע"ב]

הוי רעיון, רבי מאיר מיקל בגזל השבט, ומחמיר בגדר מי הפאת. רבי יוסי מחמיר בגזל השבט, ומיקל בגדר מי הפאת.

תמן תנינן: רבי יוסי אומר: ששה דברים מקולי בית שפאי ומחומרי בית הלל. העוף עולה על השולחן עם הגבינה ואינו נאכל, בדברי בית שפאי. ובית הלל אומרים: לא עולה ולא נאכל. תורמין זיתים על שמן, וענבים על יין; בדברי בית שפאי. ובית הלל אומרים: אין תורמין. אמר רבי מנא: לית כאן זיתים על שמן, אלא שמן על זיתים. דהיא – דרבי יוסי. דרבי יוסי אומר: תרומה ויחזור ויתרום – פשאין הראשונה קיימת. אבל אם הראשונה קיימת – קורא לה שם ודיו.

תני: שנייה לא תאכל עד שיוציא עליה תרומה ומעשרות ראשונה. מה היא? מן מה דתני: חזר ועשה זיתים ראשונים שמן, וענבים יין – קורא שם ואין צריף לתרום שנייה.

[דף ח' ע"א]

הָדָא אָמְרָה: שְׁהוּא צְרִידָה לְקָרוֹת שֵׁם לְמַעֲשְׂרוֹתָיו.

תְּנִינָן דְּבִתְחִילָה: אִין תּוֹרְמִין מְדַבֵּר שְׁנִנְמָרָה מְלֹאכְתּוֹ עַל דְּבַר שְׁלֵא נְגַמְרָה מְלֹאכְתּוֹ. וְהָכָא לְשַׁעֲבַר. הָא לְכַתְּחִילָה – לֹא. וְכָא – אֲפִילוּ לְכַתְּחִילָה! אִין תִּימַר שְׁנִינָא הִיא מְדַבֵּר שְׁנִנְמָרָה מְלֹאכְתּוֹ, הָא תְּנִינָן: הַפְּרָד וְהַצְּמוּקִים וְהַחֲרוּבִין – מְשַׁיְעָמִיד עֲרִימָה. רַבִּי יוֹסִי בְּנֵי יוֹסִי בְּשֵׁם רַבִּי יִצְחָק בְּנֵי לְעִזְרָה: אִין לָךְ אָסוּר מְדַבֵּר שְׁנִנְמָרָה מְלֹאכְתּוֹ עַל דְּבַר שְׁלֵא נְגַמְרָה מְלֹאכְתּוֹ אֲלֵא גִזְרִין וְנִקְבֵי בְּלִבְדָּ.

לְפִי מַה הוּא תּוֹרְמָה? לְפִי שְׁמִנָן אוּ לְפִי אוֹכְלָן? אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אֵייתִיתָהּ מְדַחֲלִיפִי. רַבִּי אוֹמַר: לְפִי שְׁמִנָן. רַבִּין שְׁמַעוֹן בְּנֵי גְמְלִיאֵל אוֹמַר: לְפִי אוֹכְלָן. אָכַל לֹא עַל גְּרַעֲיִינְהוּן. חֶבֶל מוֹדִים בְּכַלּוֹכְסִין – שְׁהֵן תּוֹרְמִין לְפִי אוֹכְלָן, אָכַל לֹא עַל גְּרַעֲיִינְהוּן.

חֲנֻנְיָה בְּעֵי: וְאַף לְעִנְיָן שֶׁבֶת בְּנֵי אֶשְׁכַּח תְּנִי, רַבִּי אוֹמַר: בְּרַבִּיעִית. רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּנֵי גְמְלִיאֵל אוֹמַר: כְּגִרְוֹנָתָא.

אָמַר רַבִּי חֲנֻנְיָה בְּשֵׁם רַבִּי הֵלֵל: וְאַף אֲנִי נְמִי תְּנִינָן הָדָא, דְּמַסִּיעַ לְהָדָא דְּתַנִּי רַבִּי הוֹשַׁעְיָא: זֵיתִים עַל זֵיתִים וְהוּא עֵתִיד לְכַתְּשׁוֹן, עֲנָבִים עַל עֲנָבִים וְהוּא עֵתִיד לְדוֹרְכָן – תְּרוּמָה וְיַחֲזוֹר וְיִתְרוֹם. וְתְּנִינָן: מִי שְׁתַּרְסֵם שְׁמֹן עַל זֵיתִים לְאֶכִילָה. זֵיתִים עַל זֵיתִים לְאֶכִילָה. יוֹן עַל עֲנָבִים לְאֶכִילָה. וְעֲנָבִים עַל עֲנָבִים לְאֶכִילָה. וְנִמְלֵךְ דְּדוֹרְכָן – אֵינּוּ צְרִידָה לְחֻזוֹר וְלִתְרוֹם. מַפְגֵּי שְׁנִמְלֵךְ. הָא לֹא נִמְלֵךְ – תְּרוּמָה וְיַחֲזוֹר וְיִתְרוֹם.

רַבִּי אִימִי בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּנֵי קַיִשׁ: וְנִחְשַׁב לְכֶסֶם תְּרוּמַתְכֶם בְּדָגָן מִן הַגֶּזֶן. מַמָּה שְׁהוּא מְצוּהָ אֶת בְּנֵי לְוִי לְתְּרוֹם מִן הַגְּמוּר. הָדָא אָמְרָה: שְׂאֵם נִתַן לֹו שְׁבָלִים – מַעֲשְׂרוֹתָיו מַעֲשֵׂר.⁵

הִיא בַר אֲדָא בְּשֵׁם רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּנֵי קַיִשׁ: מַעֲשֵׂר רֵאשׁוֹן שְׁהַקְדִּימוּ בְּשִׁיבְלִין – אָסוּר לִזְכֹּל מִפְּנֵי עֲרָאִי. וּמַה טַעַם? אֶת

[דף ח' ע"ב]

קֹדֶשִׁי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא תַחֲלְלוּ וְלֹא תִמּוֹתוּ.

מַהוּ שְׁיַלְקוּ עַל טְבֵלוֹ דְּבַר תּוֹרָה? רַבִּי אֲשׁוּאֵן בְּשֵׁם רַבִּי יוֹנָתָן: מִתְּנִיתָא אָמְרָה בְּזוּ! אִין לֹאֲקִין עַל טְבֵלוֹ דְּבַר תּוֹרָה. דְּתְּנִינָן תַּפְּזִין: תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר – שְׁוֵה לְבִיבּוּרִים בְּשִׁנֵי דְרִבְכִים, וְלִתְרוּמָה בְּשִׁנֵי דְרִבְכִים. נִישְׁלַת מִן הַטְּהוֹר עַל הַטְּמֵא, וְשְׁלֵא מִן הַמוּקָף – בְּבִיבּוּרִים. וְאוֹסְרַת מִן הַגִּזְרִין, וְיִישׁ לָהּ שִׁיעוּר – בְּתְרוּמָה. אֵית לָךְ מִימַר: אוֹסְרַת מִן הַגִּזְרִין? לֹא, לְאַחַר מִירוּחָה. הָדָא אָמְרָה: שְׂאִין לֹאֲקִין עַל טְבֵלוֹ דְּבַר תּוֹרָה.

הַדְרִין עֲלֵךְ חֲמוּשָׁה לֹא יִתְרוּמוּ

פרק שני

הלכה א' מתני' אין תורמין מן הטהור על הטמא. ואם תרמו – תרומתן תרומה. באמת אמרו: העיגול של דבילה שנמטא מקצתו – תורם מן הטהור שיש בו על הטמא שיש בו. וכן אגודה של ירק, וכן ערמה.

היו שני עיגולים, שני אגודות, שתי ערימות, אחת טהורה ואחת טמאה – לא יתרום מזה על זה. רבי אליעזר אומר: תורמין מן הטהור על הטמא.

אין תורמין מן הטמא על הטהור. ואם תרם, שוגג – תרומתו תרומה. מזיד – לא עשה כלום. וכן כן לוי שהיה לו מעשר טבל היה מפריש עליו והולך, שוגג – מה שעשה עשוי. מזיד – לא עשה ולא כלום. רבי יהודה אומר: אם היה יודע בו מתחילה, אף על פי שהוא שוגג – לא עשה ולא כלום.

המטביל כלים בשבת, בשוגג – ישתמש בהן. ומזיד – לא ישתמש בהן.

המעשר והמכשול בשבת, בשוגג – יאכל. מזיד – לא יאכל. הנוטע בשבת, שוגג – יקיים. מזיד – יעקור. ובשביעית, בין שוגג בין מזיד – יעקור.

גמרא אין תורמין מן הטהור בו. רבי יוחנן בשם רבי ינאי: ונחשב לכם תרומתכם כדגן מן הגרן וכמלאה מן היקב. מה יקב אפשר שיהא מקצתו טמא ומקצתו טהור? וזה אף על פי שאפשר, למידין אפשר משאי אפשר.

מעתה, לא יהא תרומתו תרומה! ממנו כתיב.

כל הדברים – למידין ומלמדין. תרומת מעשר – היא מלפדת ואינה למידה. תרומת מעשר ליפדה על תרומה גדולה שלא תהא ניטלת מן הטהור על הטמא, והיא ניטלת מן הטהור על הטמא. מניין? רבי יוסי בשם חזקיה, רבי יונה בשם רבי ינאי: ונתתם ממנו את תרומת ה' לאהרן הכהן. עשה שינתנו לאהרן הכהן ככהונתו.

כהנא אומר מכל חלבו את מקדשו ממנו – טול מן המקדש שבו.

תרומת מעשר ליפדה על תרומה גדולה שהיא ניטלת מן המוקף והיא ניטלת שלא מן המוקף. מניין שתרומת מעשר ניטלת שלא מן המוקף?

[דף ט' ע"א]

מכל מעשרתיכם – אהר ביהודה ואחד בגליל.

תרומת מעשר ליפדה על תרומה גדולה – שלא תהא ניטלת אלא מן הגמור. ואף היא ניטלת מן הגמור. תרומת מעשר ניטלת מן הטהור על הטהור, ומן הטמא על הטמא. מן הטהור על הטמא, ואינה ניטלת מן הטמא על הטהור.

רבי נחמיה אומר: בשם שאינה ניטלת מן הטמא על הפהור – כד אינה ניטלת מן הטמא על הטמא. ומודה רבי נחמיה בדימיי.

עד כדון בשתיה לז מאותו המין. לא היה לז מאותו המין? נשמעינא מן הדא: רבי חנינא ענתונא סלק עם רבי ועירה לחמת גרר. וכן היה קלוסקין. בעי מתקנא מיום להברייה. אומר ליה: לית אגן צריכין חששין ליחידאיו! אית לך מימר בשתיה לז מאותו המין?

באמת. אומר רבי ליעזר: כל מקום ששנינו "באמת" – הלכה למשה מסיני.

עיוול של דבילה שנטמא מקצתו. מכיזן שנטמא מקצתו, אין פולז טמא במחובר? במי פירות היא מתניתא.

ואין סופו ליחלק ולעשותו שנים? תיפתר, שקרא לה שם במחובר.

וכן אגודה של ירק. מתניתין שנטמאת ועודה אגודה. אבל נטמאת קלחין ואגדן – לא בדא. ואין סופה ליחלק ולעשות שנים? תיפתר שקרא לה שם במחובר. אגד שנטמא והתירו ואגדו מהו? וליתני "עיוול" ולא ליתני "אגודה". ניתני "אגודה" ולא ליתני "ערימה"!

אילו תנינן "עיוול" ולא תנינן "אגודה", הוינן אמרינן: "עיוול" שפולז גוף אהד – תזרם. "אגודה" שאין פולזה גוף אחת – אינו תזרם. הוי, צורכה מיתני "אגודה".

ואילו תנינן "אגודה" ולא תנינן "ערימה", הוינן אמרינן: "אגודה" שפולזה תפושא אחת – תזרם. "ערימה" שאין פולזה תפושא אחת – אינו תזרם. הוי, צורכה מיתני "עיוול" וצורכה מיתני "אגודה" וצורכה מיתני "ערימה".

מכיזן דתנינן: היו שני עיוולין ושתי אגודות ושתי ערימות, מה צורכה דהויא דמר רבי יוחנן בשם רבי ינאי: **ונחשב לכם תרומתכם בדין וגו'**

[דף ט' ע"ב]

אמר רבי יהיה בר אדא: בערימה של קישואין ודלועין היא מתניתא.

היו שני עיוולין, אהד מקצתו טמא, ואהד מקצתו טהור, מהו שיתרום מזה על זה? יבא בהדא: היו לפניו שני בריים, אהד הפריש ממנו מקצת תרומות ומעשרות, ואהד הפריש ממנו מקצת תרומות ומעשרות מהו שיתרום מזה על זה?

תלמודי דרבי היא רבה שאלון לרבי היא רבה, ואמר לון: **הכסיל חבק את ידיו ואכל את בשרו** (קהלת ד, ח).

רבי לעזר בשם רבי היא רבה: אין תורמין ומעשרין מזה על זה.

הרי שהביא מינין הרבה בקופה, ורוב מלמעלן ורוב מלמטן, ודבר אחר באמצע – אין תורמין ולא מעשרין מזה על זה. הדא דתימא בשאין שם חלל. אבל אם יש שם חלל – תורמין ומעשרין מזה על זה.

כל בית הניתות – אָחַד. כל בית הגרנות – אָחַד. תְּנִי, אָמַר רַבִּי יוֹדָה: וְהוּא שֶׁתְּהֵא תוֹפְסָת הַגּוֹרֵן בְּאֻמְצָע. עַד כְּדוֹן חֵיטִין. אֲפִילוּ קִשׁ? וְאֲפִילוּ תַבְּרָן? רַבִּי חֲגַיִי בְּעֵי קוּמֵי רַבִּי יוֹסִי: הִיָּה טָמֵא בְּאֻמְצָע? אָמַר לִיה: וְהֵינּוּ נוֹשֵׁף.

חֲבַרְיָא בְּעֵז קוּמֵי רַבִּי יוֹסִי: הִיָּתָה מִפָּה בְּאֻמְצָע? אָמַר לוֹ: וְהֵינּוּ חֲמִשָּׁה שְׁקִין בְּגוֹרֵן! דְּתַנִּי: חֲמִשָּׁה שְׁקִין בְּגוֹרֵן –

[דף י' ע"א]

תוֹרְמִין וּמַעֲשָׂרִין מִזֶּה עַל זֶה. תְּנִי, רַבִּי אֵילְעָאי אָמַר מִשּׁוּם רַבִּי לֵיעֶזֶר: תוֹרְמִין מִן הַטְּהוֹר עַל הַטָּמֵא בְּלַח. כִּי צַד? כִּבֵּשׁ זֵיתִים בְּטוּמְאָה וְהוּא רוֹצֵה לְתוֹרְמִין בְּטְהָרָה – מִכִּיָּא מִשְׁפָּד שְׂאִין בְּפִיו בְּכִיצָה וּמְמַלְא אוֹתוֹ זֵיתִים, וְנִתְּנָו עַל פִּי חֲבִית, וְנִמְצָא תוֹרֵם מִן הַמוּקָף.

לְמָה לִּי פְחוֹת מִכְּכִיצָה, אֲפִילוּ בְּכִיצָה? לֹא פִירוּרִין אֵינּוּ? שְׁלֹא וְטָמֵא זֵיתִים הֲרַבָּה. אָמְרוּ לוֹ: אֵין לָךְ כָּל לַח קְרוֹי לַח, אֲלֵא יַיִן וְשִׁמֶן בְּלֶבֶד.

הֵיאֵף עֲבִידָה? קוֹרָה אַחַת לְשָׁנִי בּוֹרוֹת. שְׁנֵי קוֹרוֹת לְבוֹר אָחַד. נִיחָא קוֹרָה אַחַת לְשָׁנִי בּוֹרוֹת. אֲלֵא שְׁנֵי קוֹרוֹת לְבוֹר אָחַד, לֹא מִתּוֹד שְׁנַטְמָא מִקְצָתָן נְטָמָא בּוּלָן? רַבִּי לֹא בְּשֵׁם רַבִּי לֵיעֶזֶר: תִּפְתָּר, שְׁתִּיה בְּלָבוּ לְעִשְׂתוֹ תְּפוּשָׁה אַחַת, וְנִמְלָךְ לְעִשְׂתוֹ שְׁתֵּי תְּפוּסוֹת.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי בִּי רַבִּי בּוֹן: הֵדָא דְתִימֹר, בְּשַׁנְטָמָא מוֹשִׁישְׁלָה וּמִשְׁיָקְפָה שְׁכֵבֵר גְּרָאוּ לְתוֹרְמִין בְּטְהָרָה. אֲבָל אִם נְטָמָא עַד שְׁלֹא שִׁילָה וְעַד שְׁלֹא קִיפָה – לֹא בְּדָא.

רַבִּי טַבִּי בְּשֵׁם רַבִּי יֵאֲשִׁיָּה בִּי רַבִּי יַנְאִי: הִלְכָה בְּרַבִּי לֵיעֶזֶר. רַבִּי יִצְחָק בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם רַבִּי הוֹשְׁעִיא: הִלְכָה בְּרַבִּי לֵיעֶזֶר. רַבִּי חוּנָה רַבִּי תַנְיָא: אֵין הִלְכָה בְּרַבִּי לֵיעֶזֶר. רַבִּי יוֹסִי בִּי רַבִּי בּוֹן, רַב יְהוּדָא בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל: אֵין הִלְכָה בְּרַבִּי לֵיעֶזֶר. אֲתָא עוֹבְדָא קוּמֵי רַבִּי אִימִי, וְלֹא הוֹרִי. אָמַר: תְּרִין כָּל קָבִיל תְּרִין אֵינּוּ.

[דף י' ע"ב] אָמְרִין לִיה: וְהָא רַבִּי יִצְחָק בַּר נַחְמָן הוֹרִי! אֲפִילוּ בֵּן לֹא הוֹרִי.

תַּמָּן תְּנִינָן: הַתוֹרֵם אֶת הַבוֹר וְאָמַר: "הֲרִי זוֹ תְּרוּמָה עַל מְנַת שְׁתַּעְלָה בְּשִׁלּוּם" – שְׁלוּם מִן הַשְּׁכֵבֵר, שְׁלוּם מִן הַשְּׁפִיכָה, אֲבָל לֹא מִן הַטוּמְאָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר: אֵף מִן הַטוּמְאָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי בֵּן הַנִּינְא: בְּטוּמְאָת טַבּוּלֵי יוֹם הִיא מִתְּנִיתָא. אָמַר רַבִּי אֵילְא: שְׁכָן טַבּוּלֵי יוֹם מְצוּיִין בֵּין הַגְּתוֹת. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: אֵין לְטַבּוּל יוֹם מוֹנֵעַ אֲצֵל טַבּוּל.

תְּנִי, אָמַר רַבִּי יוֹדָה: בְּמָה דְּבָרִים אָמּוּרִים? בְּתְרוּמָה גְּדוּלָה שְׁהִיא צְרִיכָה לְתוֹרֵם מִן הַמוּקָף. אֲבָל בְּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר, אֲפִילוּ שְׂאֵר כָּל הַדְּבָרִים – שְׁלוּם הֵן.

הִיָּה תוֹרֵם תְּרוּמָה וְתְרוּמַת מַעֲשֵׂר כְּאַחַת – אֵינָה שְׁלוּם. יְהוּדָה בְּרַבִּי אָמַר: לֹא עֲלָתָה עַל דַּעְתוֹ שֶׁל זֶה לְעַבּוֹר עַל דְּבָרֵי תוֹרָה לְהַקְדִּים תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר לְתְרוּמָה גְּדוּלָה.

מתלב רבי אבא בר מנא: והא תנינן אין תורמין מן הטומא על הפהור! הגע עצמך, שתתם ואמר לא עלתה על דעתו לעבור על דברי תורה! אמר רבי בא בר

[דף י"א ע"א]

מנא: אם אמר את בן – נמצאת מכריחו מן המקלה ומכניסו לחמורה. טבל – בעזן מיתה. טהור שאכל את הטומא – אינו אלא בעשה.

תני בשם רבי יוסי: אם תרם מן הטומא על הפהור, בין בשוגג בין במזיד – מה שעשה עשוי. רבי פנחס בעא קומי רבי יסא: עד גדון בפבור בהו שהזן טהורין. היה יודע שהזן טמאין וסבור שמוותר לתרום מן הטומא על הפהור? אמר ליה: יאותו רבי סבר פרי יודא. ברם פרי יוסי – היא הדיא היא הדיא.

מתניתא – בכלים גדולים, אכל בכלים קטנים – מערים עליהן ומטבילין.

ותני רבי הושעיא: ממלא הוא אדם פלי טמא מן הפור ומערים עליו ומטבילו. ותני נפל דליו בתוך הפור, נפל פליו לתוך הפור – מערים עליהן ומטבילין.

תרין אמוראין. חד אמר: בכלים שנטמאו באב הטומאה.

[דף י"א ע"ב]

והרבה אמר: בכלים שנטמאו בולד הטומאה.

מתלב מאן דאמר בולד הטומאה למאן דאמר באב הטומאה: ואפילו בחול טעון הערב שמשו! אמר ליה: ברוצה להשתמש בהן חילין בטהרה.

רבי ירמיה, רבי זעירא בשם רבי חייה בר אשי: אשה פיקחה מדיחה בוס בן, קערה בן, תמחוי בן, נמצאת מרפצת ביתה בשבת.

רבי שמואל בשם רבי אבהו: בשוגג – באיסור. ובמזיד – באיסור. אמר רבי יוסי: מתניתא אמרה בן! המעשר והמבשל בשבת, שוגג – יאכל. מזיד – לא יאכל. בשוגג – באיסור. במזיד – באיסור.

תני: המבשל בשבת, שוגג – יאכל. מזיד – לא יאכל; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: בשוגג – יאכל למוצאי שבת. במזיד – לא יאכל עולמית. רבי יוחנן הסנדלר אומר: בשוגג – יאכל למוצאי שבת לאחרים ולא לו.

[דף י"ב ע"א]

במזיד – לא יאכל, לא לו ולא לאחרים. שמואל – פרי יוחנן הסנדלר. רב פד הנה מורי בבבורתיה – הורי פרי מאיר. בצייפרא – פרי יוחנן הסנדלר.

אמר רבי שמעון בר ברסנא: פרי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה הורי לון.

דתני רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה: כל דבר שחייבין על זדונו פרת ועל שגגתו הטאת, ועשאו בשבת, בין בשוגג בין במזיד – אסור, בין לו בין לאחרים לא יאכל. וכל דבר שאין חייבין

מִסְכַּת דְּמַאי פֶּרֶק שְׁמִינִי

א. עִם הָאֲרָץ שְׂאֵמֵר לְחִבְרָ: 'קַח לִי אֲגָדָת יִרְק אֶחָד, גְּלוֹסְקִין אֶחָד' - רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: אֵין צְרִיף לְעֵשֶׂר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: צְרִיף לְעֵשֶׂר. רַבִּין שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִם הִחְלִיף אֶת הַמְּעָה - צְרִיף לְעֵשֶׂר:

ב. חֲמֹשֶׁה שְׂאֵמְרוּ לְאֶחָד: 'צֵא וְהָבֵא לְנוּ עֵשֶׂר גְּלוֹסְקִין, עֵשֶׂר אֲגָדוֹת שֶׁל יִרְק'. הֵבִיא לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בִּפְנֵי עֲצֻמוֹ - אֵין צְרִיכִין לְעֵשֶׂר אֲלָא עַל חֶלְקֵן בִּלְבַד. הֵבִיא לְהֵן מְעַרְבִין - חִבְרִין שֶׁבֵּהֶן צְרִיכִין לְעֵשֶׂר עַל הַכֹּל. נִתְּנוּ לוֹ אַחַת יִתְּרָה - רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לְשִׁלִּית. רַבִּי מְאִיר אוֹמֵר: לְאֻמְצֵעַ:

ג. הַמְזַמֵּין אֶת חִבְרוֹ שִׂיאֵכֵל אֲצִלוּ, וְהוּא אֵין מְאֵמִינוּ עַל הַמַּעֲשָׂרוֹת, אוֹמֵר מְעַרְבֵי שֶׁבֶת: 'מָה שְׂאֵנִי עֵתִיד לְהַפְרִישׁ מִחֵר - הֵרִי הוּא מְעֵשֶׂר, וְשֵׁאֵר מְעֵשֶׂר סְמוּךְ לוֹ. זֶה שְׁעִשִּׁיתִי מְעֵשֶׂר - עֲשׂוּי תְרוּמַת מְעֵשֶׂר עֲלָיו, מְעֵשֶׂר שְׁנִי - בְּצַפּוֹנוֹ אוֹ בְּדְרוֹמוֹ, וּמְחַלֵּל עַל הַמְּעוֹת'. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: הֵיאֵף זֶה מְעֵשֶׂר דְּבַר שֶׁלֹּא בָּא לְתוֹךְ יְדוֹ? מוֹדָה רַבִּי יְהוּדָה בְּהוֹלֵךְ וְלוֹקַח מִמְּקוֹם שֶׁלֵּקַח זֶה. מְזוּגוּ אֶת הַכּוֹס, אָמַר: 'מָה שְׂאֵנִי עֵתִיד לְשִׁיר בְּשׁוּלֵי הַכּוֹס - הֵרִי זֶה מְעֵשֶׂר. וְשֵׁאֵר מְעֵשֶׂר סְמוּךְ לוֹ. זֶה שְׁעִשִּׁיתִי מְעֵשֶׂר - עֲשׂוּי תְרוּמַת מְעֵשֶׂר עֲלָיו. מְעֵשֶׂר שְׁנִי - בְּצַפּוֹנוֹ אוֹ בְּדְרוֹמוֹ, וּמְחַלֵּל עַל הַמְּעוֹת':

ד. פּוֹעֵל שְׁהִיָּה עוֹשֶׂה אֲצִל בַּעַל הַבַּיִת, וְהוּא אֵינוֹ מְאֵמִינוּ עַל הַמַּעֲשָׂרוֹת - רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: תְּנַאי בֵּית דִּין הוּא שֶׁתְּהֵא תְרוּמַת מְעֵשֶׂר מִשָּׁל בַּעַל הַבַּיִת, וּמְעֵשֶׂר שְׁנִי מִשָּׁל פּוֹעֵל:

ה. הַלּוֹקַח יֵין מִבֵּין הַכּוֹתִים מְעַרְבֵי שֶׁבֶת, וְשִׁכַח וְלֹא הַפְרִישׁ, אוֹמֵר: 'שְׁנִי לוֹגֵין מֵה שְׂאֵנִי עֵתִיד לְהַפְרִישׁ - הֵרִי הֵן תְרוּמָה. וְעֵשֶׂרָה הַבָּאִין אַחֲרֵיהֶן - מְעֵשֶׂר רֵאשׁוֹן. וְתִשְׁעָה הַבָּאִין אַחֲרֵיהֶן - מְעֵשֶׂר שְׁנִי. מִחַל וְשׁוֹתָה מִיָּד; דְּבָרֵי רַבִּי מְאִיר. רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹסְרִין. אָמְרוּ לוֹ

לְרַבִּי מְאִיר: אִי אֶתָּה מוֹדָה שְׂמָא יִבְקַע הַנּוֹד וְנִמְצָא שׁוֹתָה טָבֵל! אָמַר לָהֶם: לִכְשִׁיבְקַע:

ו. הֵיוּ לוֹ תְּאֵנִים שֶׁל טָבֵל בְּתוֹךְ בַּיִת, וְהוּא בְּבֵית הַמְּדֻרָשׁ אוֹ בְּשֻׁדָּה - אוֹמֵר: 'שְׁנִי תְּאֵנִים שְׂאֵנִי עֵתִיד לְהַפְרִישׁ - הֵרִי הֵן תְרוּמָה. וְעֵשֶׂר הַבָּאוֹת אַחֲרֵיהֶן - מְעֵשֶׂר רֵאשׁוֹן. וְתִשְׁעֵי הַבָּאוֹת אַחֲרֵיהֶן - מְעֵשֶׂר שְׁנִי. הֵיוּ דְמַאי, אוֹמֵר: 'מָה שְׂאֵנִי עֵתִיד לְהַפְרִישׁ מִחֵר - הֵרִי הוּא מְעֵשֶׂר. וְשֵׁאֵר מְעֵשֶׂר סְמוּךְ לוֹ. זֶה שְׁעִשִּׁיתִי מְעֵשֶׂר - עֲשׂוּי תְרוּמַת מְעֵשֶׂר עֲלָיו. מְעֵשֶׂר שְׁנִי - בְּצַפּוֹנוֹ אוֹ בְּדְרוֹמוֹ, וּמְחַלֵּל עַל הַמְּעוֹת':

ז. נוֹטֵל תְרוּמָה וְתְרוּמַת מְעֵשֶׂר וּמִנִּיחָה בְּמִקְוֵם הַמְּצַנֵּעַ, אַחַת תְרוּמָה טְהוֹרָה וְאַחַת תְרוּמָה טְמֵאָה:

ח. הֵרִי שְׁהִיָּה טוֹעֵן כְּדֵי יֵין וְכֵדֵי שְׁמֵן, וְרָאָה שֶׁהֵן מְשִׁתְּבָרוֹת - לֹא יֹאמֵר: 'הֵרִי זֶה תְרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת עַל פְּרוֹת שִׁישׁ לִי בְּתוֹךְ בַּיִתִּי'. וְאִם אָמַר - לֹא אָמַר כְּלוּם. אֲבָל קוֹרֵא שֵׁם לְתְרוּמַת מְעֵשֶׂר שֶׁבָּה עַד שֶׁלֹּא יִגִּיעַ לְאֲרָץ. לֹא יִטִּיף אָדָם שְׁמֵן, לֹא לְתוֹךְ נֵר חֲדָשׁ, וְלֹא לְתוֹךְ הַמְּדוּרָה, וְלֹא לְתוֹךְ דְּבַר הַמַּאֲבִיד. אֲבָל קוֹרֵא שֵׁם לְתְרוּמַת מְעֵשֶׂר שֶׁבָּה עַד שֶׁלֹּא תִּגִּיעַ לְאֲרָץ. כִּיּוֹצֵא בּוֹ: מִי שְׁהִיָּה לוֹ עֵשֶׂר חִבִּיּוֹת שֶׁל מְעֵשֶׂר טָבֵל טְמֵא, וְשָׁל מְעֵשֶׂר טָבֵל טְהוֹר, רָאָה אַחַת מֵהֶן שֶׁנִּשְׁפְּכָה אוֹ שֶׁנִּתְגַּלְתָּה - אוֹמֵר: 'הֵרִי זֶה עֲשׂוּיָה תְרוּמַת מְעֵשֶׂר עַל תִּשְׁעֵי אֲלוֹ'. בְּשִׁמְךָ - אֲסוּר מִפְּנֵי הַפֶּסֶד כִּהֵן. וְאִם אָמַר: 'הֵרִי זֶה תְרוּמַת מְעֵשֶׂר' - לֹא אָמַר כְּלוּם:

ט. רָאָה אֶחָד שֶׁהַפְרִישׁ תְרוּמָה וּמַעֲשָׂרוֹת, וְאָמַר: 'הֵרִינִי כְּמָה שְׂאֵמֵר זֶה' - דְּבָרָיו קְלִמִּין. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: בְּסִמּוּךְ תוֹךְ כְּדֵי דְבּוֹר הוּא:

י. הַמְּמַעִיט בְּמַעֲשָׂרוֹתָיו - מַעֲשָׂרוֹתָיו וּפְרוֹתָיו מְקַלְקְלִין. הַמְּרַבֵּה בְּמַעֲשָׂרוֹתָיו - מַעֲשָׂרוֹתָיו מְקַלְקְלִין וּפְרוֹתָיו מְתַקְּנִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: סוּמָף עַל תְּנַאי בֵּית דִּין:

יא. הקורא שם לשולי חבית - לא ישתה מפיה. לפיה - לא ישתה משוליה, מפני שהמשקין מערביין. אבל הקורא שם לשולי מגורה - אוכל מפיה. לפיה - אוכל משוליה:

יב. היו לפניו שתי כלכלות של טבל, בזו מאה ובזו מאה. נטלה תרומתן ואומר: 'מעשרות זו בזו', הראשונה - מעשרת. 'של זו בזו ושל זו בזו' - אין הראשונה מעשרת. נוטל שני תאנים, שני עשורין, ועשורו של עשור. 'מעשרותיהן מעשרות כלכלה בחכמה' - קורא שם. נוטל עשרים תאנים מאיזה מהן שירצה. בזו מאה ובזו מאתים, אם מהגדולה הוא נוטל - אחד מעשרה. ואם מקטנה הוא נוטל - עשרים ושתיים. בזו מאה ובזו אלף, אם מהגדולה נוטל - אחד עשר. ואם מקטנה - נוטל את כלה ולא השלים, מכאן ואילך - לפי החשבון:

יג. היתה בידו כלכלה של פרות שאינה מתקנת, נוטל שני תשיע, האחד ותשיע האחד של תשיע, בין שהטבל מרבה על החלין, ובין שהחלין מרבין על הטבל, נוטל את כל החלין כדי תרומת מעשר שבטבל, בין שהמעשר טבל מרבה על החלין, בין החלין מרבין על המעשר טבל - נוטל את כל החלין, כדי תרומת מעשר שבמעשר טבל. מאה טבל ותשעים טבל - נוטל מאה ואחד חסר עשור אחד. תשעים טבל ושמונים טבל - נוטל תשעים ואחד חסר שני עשורים. שמונים טבל ושבעים טבל - נוטל שמונים ואחד חסר שלשה עשורים. מכאן ואילך - לפי החשבון.

יד. המפקיד לוג טבל, אוכל עליו תשעים ותשע. הוא אומר: 'לוג שבשולי חבית הרי הוא חלין, ושאר תרומה על הכל'. נוטל לאכול נוטל לשתות, אומר: 'לוג שבשולי חבית עשוי תרומת מעשר על יין שמן שבחבית ושאר מעשר סמוך לו, זה שעשיתי

מעשר, עשוי תרומת מעשר עליו, מעשר שני בצפוניו או בדרומו מחלל על המעות. כיצד? המפקיד עשרה לוג מעשר, אוכל עליו תשעים, אומר: 'לוג שמן שבשולי חבית - הרי הן חלין. ושאר תרומה על הכל'. נוטל לאכול ונטל לשתות, אומר: 'מעשר בדרומו - עשוי תרומת מעשר על יין שבחבית'. גמרן ודאי - נותנן לפהן. ספק גמרן ספק לא גמרן - מעשר עליהן וקורא שם למעשרותיהן. כיצד קורא שם למעשרותיהן? אם היו של טבל, אומר: 'מעשרן בדרומן, ותרומת מעשר בדרום דרומן'. אם היו של מעשר טבל אומר: 'תרומת מעשר בדרום דרומן':

טו. מי שהיו לו שתי חביות, אחת של מעשר טבל טמא, ואחת של מעשר טבל טהור - מביא שני לגין, וממלא מזה כדי תרומת מעשר על שתיהן, ומזה כדי תרומת מעשר על שתיהן. הולך אצל הראשון ואומר: 'אם זה מין טמא - אין בדברי כלום, ואם זה מין טהור - עשוי כדי תרומה ומעשר על שתיהן'. והולך אצל השני ואומר: 'אם זה מין טמא - אין בדברי כלום, ואם זה מין טהור, מזה עשוי כדי תרומת מעשר על שתיהן'. וקורא שם לראשון, וחוזר וקורא שם לשני. נמצאו חביות מתקנין. הלגינין אחד של מעשר טבל טמא, ואחד של מעשר טבל טהור - שותה מזה וטובל מזה וטובל - דברי רבי. רבי אלעזר ברבי שמעון אומר: אינו צריך. שותה משיניהם כאחת. וטובל בראשונה וצריך טבילה באחרונה.

טז. מי שהיו לו שתי חביות, אחת של מעשר טבל טמא, ואחת של חלין טהורין - מביא שני לגינין וממלא מזה כדי תרומת מעשר עליה, ומזה כדי תרומת מעשר עליה, הולך אצל הראשון ואומר: 'אם זה מין טמא - אין בדברי כלום, ואם זה מין טהור - עשוי כדי

תשעים ואחד חסר עשור אחד. מאה טבל ושמונים טבל - נוטל שמונים ואחד.

1 בהנהגות הגר"א מובאת כאן גירסא נוספת בשם 'כתב יד': מאה טבל ותשעים טבל - נוטל

הַטְּמָאָה וְחוֹצֵצֶת בְּפָנֵי הַטְּמָאָה. וְהַנּוֹדֵר מִן הַדְּלוּעִין - אֵין אָסוּר אֶלָּא בְּדִלְעַת יוֹנִית בְּלִבָּר:

ה. תּוֹרְגוּל טוֹס, וְתּוֹרְגוּל פְּסָאנִי, אָף עַל פִּי שְׂדוּמִין זֶה לָזֶה - כְּלָאִים זֶה בְּזֶה. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: פְּרָדָה שֶׁתִּבְעֶה זָכָר - אֵין מְרַבֵּיעִין עָלֶיהָ, לֹא מִן הַסּוֹס וְלֹא מִן הַחֲמוֹר, אֶלָּא מִן הַפָּרָד. שׁוֹר וְשׁוֹר הֵבֵר, חֲמוֹר וְחֲמוֹר הֵבֵר, חֲזִיר וְחֲזִיר הֵבֵר, אָף עַל פִּי שְׂדוּמִין זֶה לָזֶה - כְּלָאִים זֶה בְּזֶה:

ו. חֲמִשָּׁה דְּבָרִים נֶאֱמָרוּ בְּשׁוֹר הֵבֵר: אָסוּר מִשׁוּם "אוֹתוֹ וְאוֹת בְּנוֹ". וְחֻלְבוֹ אָסוּר. וְקָרַב לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ. וְחִיב בַּמִּתְנּוֹת. וְנִקַּח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר לְזִבְחֵי שְׁלָמִים אָבֵל לֹא לְבִשֵׁר תֵּאָוֶה. וְהָרִי הוּא כְּבִהְמָה לְכָל דְּבָר. רַבִּי יוֹסִי אָמַר: זֶהוּ "תֵּאֹו" הָאֲמוֹר בַּתּוֹרָה. וּמִתָּר מִשׁוּם "אוֹתוֹ וְאוֹת בְּנוֹ", וְחֻלְבוֹ מִתָּר, וּפְסוּל לְגַבֵּי מִזְבֵּחַ, וּפְסוּר מִן הַמִּתְנּוֹת, וְנִקַּח בְּכֶסֶף מַעֲשֵׂר לְבִשֵׁר-תֵּאָוֶה, אָבֵל לֹא לְזִבְחֵי שְׁלָמִים. וְהָרִי הוּא כְּחֵיָה לְכָל דְּבָר. וְחֻלְבוֹ אָמַר: תֵּאֹו - בְּרִיָּה לְעֶצְמוֹ. שׁוֹר הֵבֵר - בְּרִיָּה לְעֶצְמוֹ:

ז. אֵין נוֹטְעִין שְׂרָבִיט שֶׁל רִמּוֹן, וְלֹא עֶקְצִים שֶׁל רִמּוֹן בַּתּוֹךְ סֶדֶן שֶׁל שְׂקָמָה. וְאֵין נוֹתְנִין זִמְרָה בֵּין שְׁתֵּי קוֹרוֹת כְּדֵי שֶׁתִּרְבַּע בִּינֵיהֶן. וְאֵין נוֹתְנִין שְׁנֵי מִינֵין בְּשִׁפּוֹפֶרֶת אַחַת כְּדֵי שֶׁיִּבְלְעוּ זֶה מִזֶּה. וְאֵין מְרַבֵּיבִין זֵיתִים בְּרִכָּב שֶׁל תְּמָרָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא אֵילָן בְּאֵילָן. וְאֵין מְרַבֵּיבִין קִשׁוֹת עַל גְּבֵי הָאִיזְמָא, וְלֹא תֵרַד עַל גְּבֵי יָבּוּז, מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָרֵק בִּירָק:

ח. אֵין מְרַבֵּיבִין כְּשׁוֹת עַל גְּבֵי הָאִיגָא, מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָרֵק בְּאֵילָן. רַבִּי יְהוּדָה מִתִּיר יָרֵק בְּאֵילָן. אֵילָן בִּירָק - רַבֵּן שֶׁמְעוֹן בֶּן גְּמְלִיאֵל מִתִּיר מִשׁוּם רַבִּי יְהוּדָה בֶּן אֲגָרָא אִישׁ כֶּפֶר עֶכוּ:

ט. הַנּוֹתֵן מִיָּה שֶׁל תּוֹרְמוֹס בְּצַד מִיָּה שֶׁל דְּלַעַת כְּדֵי שֶׁתִּבְקַע הָאֲרֵץ מִפְּנֵיהָ - חֵיב. הַזּוֹרֵעַ דְּבָר הַמְצַמִּיחַ עַל גְּבֵי בָצִים, וְעַל גְּבֵי חִילָת - חֵיב. עַל גְּבֵי סֵלַע, וְעַל גְּבֵי אֲמַת הַמַּיִם - פְּטוּר:

תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עָלֶיהָ. וְהוֹלֵךְ אֶצְלַה הַשְּׂנִי וְאוֹמַר: 'אִם זֶה מִיִּן טְמָא - אֵין בְּדַבְּרֵי כְלוּם. וְאִם זֶה מִיִּן טְהוֹר - עֲשׂוּי כְּדֵי תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עָלֶיהָ'. קוֹרֵא שֵׁם לְרֵאשׁוֹן, וְחוֹזֵר וְקוֹרֵא שֵׁם לְשֵׁנִי. נִמְצְאוּ חִבּוּת מִתְּקִנּוֹת, וְהִלְגִּינֵין, אַחַד שֶׁל מַעֲשֵׂר טָבֵל טְמָא, וְאַחַד שֶׁל חֲלִין טְהוֹרִים, שׁוֹתָה מִזֶּה וְטוֹבֵל, וְשׁוֹתָה מִזֶּה וְטוֹבֵל; דְּבָרֵי רַבִּי. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שֶׁמְעוֹן אָמַר: שׁוֹתָה מִשְׁנֵיהֶם כְּאַחַד, וְטוֹבֵל בְּאַחֲרֹנָה:

מִסְכַּת כְּלָאִים פֶּרֶק רֵאשׁוֹן

א. כָּל הַזּוֹגוֹת שֶׁמִּנּוּ חֻלְבוֹ מִן בְּמִינוֹ - אֵינֵן כְּלָאִים זֶה בְּזֶה, וְשֶׁאֵר יִרְקוֹת הַשְּׂדֵה וְיִרְקוֹת הַגֶּנֶז, מִן בְּמִינוֹ - אֵינֵן כְּלָאִים זֶה בְּזֶה:

ב. הַשֶּׁבֶת וְהַגּוֹפְנִין, הַכְּסָבָר וְהַכְּרַפֵּס, אָף עַל פִּי שְׂדוּמִין זֶה לָזֶה - כְּלָאִים זֶה בְּזֶה. הַקְּשׂוּאִין, וְהַדְּלוּעִין, וְהַבְּאִשְׁחִין וְהַמְּלַפְּנוֹת - אֵינֵן כְּלָאִים זֶה בְּזֶה, וְתוֹרְמִין וּמַעֲשֵׂרִין מִזֶּה עַל זֶה; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שֶׁמְעוֹן אָמְרִים: כְּלָאִים זֶה בְּזֶה, וְאֵין תּוֹרְמִין וּמַעֲשֵׂרִין מִזֶּה עַל זֶה. הוֹסִיף רַבִּי עֲקִיבָה: הַשּׁוּם וְהַשּׁוּמְנִית, וְהַבְּצֵל וְהַבְּצֵלְצוֹל, וְהַתּוֹרְמוֹס וְהַפְּלוֹסְלוֹס. אָמַר רַבִּי שֶׁמְעוֹן: לֹא הִיָּה רַבִּי עֲקִיבָא שׁוֹנֵה בְּזוֹגוֹת אֵלוֹ, אֶלָּא הַתּוֹרְמוֹס וְהַפְּלוֹסְלוֹס - אֵינֵן כְּלָאִים זֶה בְּזֶה:

ג. בַּתְּחוּם אֲרִיחַ, הֵיוּ מְרַבֵּיבִין תְּפוּחַ עַל גְּבֵי חֲזָרַד. מִצָּאֵן תְּלִמִּיד אַחַד, אָמַר לָהֶם: אָסוּרִין אַתֶּם. הִלְכוּ וְקִצְצוּם, וּבָאוּ וְשָׁאלוּ בִּיבְנָה, אָמְרוּ: יָפָה אָמַר אוֹתוֹ תְּלִמִּיד. בְּשׂוּמֵי שֶׁל צְפוּרִי הֵיוּ מְרַבֵּיבִין קְרִיסְתָּמִין עַל גְּבֵי אֲגָסִים. מִצָּאֵן תְּלִמִּיד אַחַד, אָמַר לָהֶן: אָסוּרִין אַתֶּם. הִלְכוּ וְקִצְצוּם, וּבָאוּ וְשָׁאלוּ בִּיבְנָה, אָמְרוּ: מִי שֶׁפָּגַע בְּכֶם, אֵינּוּ אֶלָּא מִתְּלִמְדֵי שְׁמַאי:

ד. רַבִּי נַחֲמִיָּה אָמַר: דְּלַעַת אֲרַמִּית, וּמַצְרִית, וְיוֹנִית - כְּלָאִים עִם הַיּוֹנִית, וְכְלָאִים עִם הַרְמוּצָה. חֲמִשָּׁה דְּבָרִים נֶאֱמָרוּ בְּדִלְעַת יוֹנִית: אָסוּרָה לְסַכֵּף עַל גְּבֵי זְרַעִים. עֶקְצָה טַפַּח. אוֹסְרַת כָּל שְׁהִיא. וּמִבִּיאָה אֵת

שָׁל כְּרָמִים. תַּחֲלֹתוֹ – כִּשְׁעוֹר הַזֶּה, אָף עַל פִּי שְׂאִין סוֹפוֹ כִּשְׁעוֹר הַזֶּה:

ב. הֵיוּ לוֹ שְׁתֵּי שְׂדוֹת, אַחַת זְרוּעָה חֲטִים וְאַחַת זְרוּעָה שְׁעוּרִים – הִיָּה מְכַנֵּס חֲטָה בַּתּוֹךְ שְׂדֵה שְׁעוּרִים, אוֹ שְׁעוּרָה בַּתּוֹךְ שְׂדֵה חֲטִים – מִתָּר, מִפְּנֵי שְׁחִטִּים נִרְאוֹת כְּסוּף שְׂדֵה חֲטִים, וּשְׁעוּרָה נִרְאִית כְּסוּף שְׂדֵה שְׁעוּרִים. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אָמַר: אִפְלוּ חֲטָה אַחַת נִכְנַסַת לַתּוֹךְ שְׂדֵה שְׁעוּרִים, אוֹ שְׁעוּרָה אַחַת נִכְנַסַת לַתּוֹךְ שְׂדֵה חֲטִים – מִתָּר, מִפְּנֵי שְׁחִטִּין נִרְאוֹת כְּסוּף שְׂדֵה לַחֲטִין, וּשְׁעוּרִין נִרְאוֹת כְּסוּף שְׂדֵה לַשְׁעוּרִין:

ג. הֵיוּ לוֹ שְׁתֵּי שְׂדוֹת, אַחַת זְרוּעָה חֲטִים וְאַחַת זְרוּעָה שְׁעוּרִים – מִתָּר לַעֲשׂוֹת בֵּינֵיהֶם תֵּלָם, לְהִיּוֹת זוֹרַע אַחַת חֲטָה וְאַחַת שְׁעוּרָה. הִיתָה חֲטָה אַחַת מְבַלְעַת בַּתּוֹךְ שְׂדֵה שְׁעוּרִין, אוֹ שְׁעוּרָה אַחַת מְבַלְעַת בַּתּוֹךְ שְׂדֵה חֲטִין – אֶסוּר:

ד. הֵיוּ לוֹ שְׁתֵּי שְׂדוֹת, אַחַת זְרוּעָה חֲטִים וְאַחַת זְרוּעָה שְׁעוּרִין – אֵין מִתָּר לַעֲשׂוֹת, מִפְּנֵי שְׂרוּצָה לְבִדּוֹק אֶת שְׂדֵהוּ. וּבִלְבָד שִׁיָּהָא תֵּלָם מִפְּסִיק מֵרֹאשׁ שְׂדֵה וְעַד רֹאשׁוֹ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן וְאַבָּא יוֹסִי חֲנַן אִישׁ יוֹנֵי אוּמְרִין: דִּין אַרְךָ חֲמִשִּׁים אַמָּה. רַבִּי אוֹמַר: מִתָּר אָדָם לַעֲשׂוֹת בַּתּוֹךְ שְׂדֵהוּ שׁוּרָה שֶׁל חֲדָל. כִּמָּה הוּא אַרְךָ הַשׁוּרָה? עֶשֶׂר אַמּוֹת וּמְחַצָּה:

ה. אֵין מְקִיפִין חֲרָדֵל חֲרִיעַ אֶלָּא לְחִיסִית בְּלִבָּד; דְּבַרִּי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: לְכָל מְקִיפִין חֲרָדֵל חֲרִיעַ, חוּץ מִן הַתְּבוּאָה. רַבֶּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אָמַר: לַעֲרוּגוֹת קִטְנוֹת שֶׁל יָרֵק מְקִיפִין אוֹתוֹ חֲרָדֵל חֲרִיעַ:

ו. הַסוּמֵךְ לְשֵׁרְשֵׁי אֵילָן שִׁיבְשׁוּ, שֶׁהֵן גְּבוּהִין מַעֲשֶׂרָה טְפָחִים, וְאֵילָן שְׂאִין נוֹפוֹ גְּבוּהָ מִן הָאָרֶץ שְׁלֹשָׁה טְפָחִים – זוֹרַע תַּחְתּוּי זֶרַע, וְסוּמֵךְ לוֹ מִין אַחֵר מִבְּחוּץ. הֵיוּ מוֹשְׁכוֹת מִן הַגֶּדֶר שְׁלֹשָׁה טְפָחִים – לֹא יִפְחוֹת מִשְׁלֹשָׁה תֵּלָמִים מִפְּלִשִׁין, כְּדִי שִׁיְהוּ נִרְאִין כְּשׁוּרָה.

י. הַזּוֹרַע, וְהַמְנַכֵּשׁ, וְהַחוֹפֶה – עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. רַבִּי עֲקִיבָא אָמַר: אָף הַמְקִיָּם – עוֹבֵר בְּלֹא תַעֲשֶׂה. וְזוֹרְעִין זֶרַע וְזֶרְעוּנֵי אֵילָן כְּאַחַת. הַזּוֹרַע חֲרֻצִים עִם הַחֲטִים – הָרִי זֶה לֹקֵה אֶת הָאֲרָבָעִים:

יא. כָּל סָאָה שִׁישׁ בֵּה רַבַּע זֶרַע מִמִּין אַחֵר – יִמְעֹט. בִּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּדְבָרִים הַנוֹפְלִים שְׁלֹשָׁה וְאַרְבַּע קִבִּין בְּבֵית סָאָה. זֶרְעוּנֵי הַגֶּנֶה – מִצְטָרְפִין אֶחָד מֵעֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה; בְּנוֹפֵל לְמִינוֹ. בֵּין שְׁנֹפֵל לַתּוֹךְ אַחֲרִים, בֵּין שְׁנֹפְלוֹ אַחֲרִים לַתּוֹכָה:

יב. הִיתָה שְׂדֵהוּ זְרוּעָה חֲטִין, וְנִמְלָךְ לְזֶרְעָה שְׁעוּרִין – לֹא יִזְרַע עַד שִׁיּוֹפֵךְ. לֹא יִפִּיךְ – עַד שֶׁתַּתְּלַע. עַד כִּמָּה הִיא מִתְּלַעַת? עַד שִׁישִׁיָּהָ שְׁלֹשָׁה יָמִים בְּמִקּוֹם הַצֵּנָה, אֲבָל לֹא בְּמִקּוֹם הַהֲרִיד, וּמִקְצַת הַיּוֹם כְּכֹלוֹ. אֵין מַחִיבִין אוֹתוֹ לְהִיּוֹת חוֹרֵשׁ דֵּק, אֶלָּא חוֹרֵשׁ חָרִישׁ גָּסָה כְּתֵלְמֵי הַרְבִּיעָה. רַבֶּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אָמַר: יִזְנַב הַסּוּסִי הִיתָה נִקְרִית. סוּף עֲפָרָה שֶׁל זוֹ נוֹגַע בְּעַפְרָה שֶׁל זוֹ, אִם צִמְחָה וְהוֹרִיד לַתּוֹכָה בְּהֵמָה וְלִקְטָתוֹ – הָרִי זֶה מִתָּר:

יג. נְטוּעָה וְנִמְלָךְ לְזוֹרְעָה – גּוּמֵם עַד פְּחוֹת מִטְּפַח, וְזוֹרַע, וְאַחֵר כֶּף מְשָׁרִישׁ. גּוּמֵם עַד פְּחוֹת מִטְּפַח, וְבֹא וּמִצָּא עֲלִין עַל גְּבֵי תְּבוּאָה – מִתָּר לַשְּׁעֵבֵר, וְאֶסוּר לַעֲתִיד לְבֹא. עוֹקֵר אֵיזָה מֵהֵן שִׁירְצָה, וּמְקִיָּם אֵיזָה מֵהֵן שִׁירְצָה:

יד. שְׂדֵה שְׁעָלוּ בוֹ עֲשָׂבִים – אֵין מַחִיבִין אוֹתוֹ לְהַפֵּךְ, אֶלָּא חוֹרֵשׁ וּמַחֲפֶה וּמְכַסֵּחַ, וְנוֹטֵל אֶת הַגֶּס מִלְּפָנָי פּוֹעֲלִין, וְאֵין בְּזֵה מְשׁוּם מְקִיָּם:

מִסְכַּת כְּלָאִים פָּרָק שְׁנֵי

א. הַרוּצָה לַעֲשׂוֹת שְׂדֵהוּ שׁוּרוֹת שֶׁל תְּבוּאָה שֶׁל מִינֵין הַרְבֵּה – עוֹשֶׂה, מִפְּנֵי שְׁנִירְאִית בְּשְׂדֵה. שְׁלֹשַׁת תֵּלָמִין מִפְּלִשִׁין מֵרֹאשׁ שְׂדֵה וְעַד סוֹפוֹ – רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן וְאַבָּא יוֹסִי בֶּן חֲנַן אִישׁ יוֹנֵי אוּמְרִין אָמַר: דִּין אַרְךָ חֲמִשִּׁים אַמָּה. וְרַחֵב – מְלֹא עַל הַשְּׁרוּנֵי דוּמָה לְעַל

דְּרָךְ הַיְחִיד וְדְרָךְ הַרְבִּים, וְגֵדֵר שֶׁהוּא נִמְדָּךְ מְעַשְׂרָה טְפָחִים – עוֹלָה לְמִדַּת בֵּית רַבֵּעַ. אֲבָל הַגְּבוּהָ עֲשָׂרָה טְפָחִים – אֵין עוֹלָה לְמִדַּת בֵּית רַבֵּעַ:

ז. כִּמָּה הִיא מִדַּת בֵּית רַבֵּעַ? עֲשֵׂר אַמּוֹת וּמְחָצָה עַל עֲשֵׂר אַמּוֹת וּמְחָצָה מֵרַבְּעֵת. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: אֶפְלוּ אֶרְכָּה כַּשְּׁנַיִם בְּרַחֲבָה:

ח. עֲבֹדֶת יָרֵק בִּירֵק, אַחַר שֵׁשֶׁה טְפָחִים – רוֹאִין אוֹתָהּ כְּאֵלוּ הִיא טְבֵּלָא מֵרַבְּעֵת. אֶפְלוּ אִם אֵין שָׁם אֵלָא קֶלַח אֶחָד – נוֹתְנִין לָהּ עֲבֹדֶתָהּ שֵׁשֶׁה טְפָחִים, בֵּין מִן הָאֲמָצַע וּבֵין מִן הַצְּדָדִין. הֵיךְ קִלְחִין נוֹטִין לוֹ לְאַרְבַּע רֹחוֹתֶיהָ – מִתָּר, מִפְּנֵי שְׁנֵאֵרִית כְּסוּף שְׂדֵה:

ט. הַחֲרָדֵל, וְהַפּוֹלִין, וְהַשִּׁפִּין, אֵף עַל פִּי שְׂזֵרְעֵן לִירֵק – אֵין זוֹרְעִין אוֹתָן בְּעֵרוּגָה. פּוֹלִין הַגְּמֵלוּנִין וּפּוֹל הַמַּצְרִי, בְּזִמְן שְׂזֵרְעֵן לְזֵרַע – אֵין זוֹרְעִין אוֹתָן בְּעֵרוּגָה. לִירֵק – זוֹרְעִין אוֹתָן בְּעֵרוּגָה. וְשָׂאֵר יָרֵקוֹת שְׂדֵה וְיָרֵקוֹת גְּנֵה, אֵף עַל פִּי שְׂזֵרְעֵן לְזֵרַע – זוֹרְעִין אוֹתָן בְּעֵרוּגָה:

י. מִתָּר אָדָם לַעֲשׂוֹת בְּתוֹךְ שְׂדֵהוּ תִלְמִיּוֹת קִטְנוֹת שֶׁל טֶפַח טֶפַח, וְלִתֵּן לְתוֹכָן שְׁלֵשָׁה שְׁלֵשָׁה מִיָּנִין, אֶחָד מִכָּאן וְאֶחָד מִכָּאן וְאֶחָד בְּאֲמָצַע. מִתָּר אָדָם לַעֲשׂוֹת בְּתוֹךְ שְׂדֵהוּ עֵרוּגִיּוֹת קִטְנוֹת שֶׁל שֵׁשֶׁה טְפָחִים, וְלִתֵּן לְתוֹכָן חֲמִשָּׁה חֲמִשָּׁה מִיָּנִין, אֶרְבַּע עַל אֶרְבַּע רֹחוֹת הָעֵרוּגָה, וְאֶחָד בְּאֲמָצַע. וּמִתָּר אָדָם לַעֲשׂוֹת בְּתוֹךְ שְׂדֵהוּ גוּמָא קִטְנָה שֶׁהִיא עֲמוּקָה טֶפַח, וְלִתֵּן לְתוֹכָהּ אֶרְבַּעַה מִיָּנִין, וְהוֹפְכִין לְאַרְבַּע רֹחוֹתֶיהָ. וּמִתָּר אָדָם לַעֲשׂוֹת בְּתוֹךְ שְׂדֵהוּ הַלֵּם, לְהִיּוֹת נוֹטֵעַ קְשׁוּאִין וְדְלוּעִין אֲבִטִּיחִים וּמְלַפְפוֹנוֹת וּפּוֹל הַמַּצְרִי, וְהוֹפְכִין, אֵלוּ לְצַד זֶה, וְאֵלוּ לְצַד זֶה. וּבִלְבָד שְׂלֵא יְהֵא בֵּינוּ לְבֵין חֲבֵרוֹ שֵׁשֶׁה טְפָחִים:

יא. הַנוֹטֵעַ שְׁתֵּי שׂוֹרוֹת שֶׁל קְשׁוּאִין, שְׁתֵּי שׂוֹרוֹת שֶׁל דְּלוּעִין, שְׁתֵּי שׂוֹרוֹת שֶׁל אֲבִטִּיחִים, וְשְׁתֵּי שׂוֹרוֹת שֶׁל מְלַפְפוֹנוֹת, וְשְׁתֵּי שׂוֹרוֹת שֶׁל פּוֹל הַמַּצְרִי, אֶפְלוּ כָּל שְׂדֵהוּ – מִתָּר:

יב. וְקוֹצֵב בְּכַדִּי שְׁנֵיהֶם – רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר: שְׁנַיִם עֲשֵׂר אַמּוֹת. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: שְׁמוֹנֶה אַמּוֹת. מְעַשָּׂה הִיּה בְּכַפֵּר פְּגִי, וְעֲשֵׂה רַבִּי נַחְמִיָּה כְּדַבְּרֵי רַבִּי יִשְׁמַעֵאל:

יג. שׂוֹרָה שֶׁל דְּלוּעִין בִּירֵק, אֶרְךָ – שֵׁשֶׁה טְפָחִים, וְרַחֲב – מְלוֹאוּ. אֶחָד שׂוֹרָה שֶׁל קְשׁוּאִין³, וְאֶחָד שׂוֹרָה שֶׁל יָרֵק, אֶחָד בְּתַבּוּאָה, אֶרְךָ – עֲשֵׂר אַמּוֹת וּמְחָצָה עַל רַחֲב שֵׁשֶׁה טְפָחִים. וְשׂוֹרָה שֶׁל יָרֵק בִּירֵק, אֶרְךָ – שֵׁשֶׁה טְפָחִים, וְרַחֲבּוֹ – מְלוֹאוּ. שֶׁל דְּלוּעִין בִּירֵק, וּבֵין שׂוֹרָה לְחִבְרָתָהּ – שְׁנַיִם עֲשֵׂר אַמָּה. שׂוֹרָה שֶׁל תַּבּוּאָה בְּתַבּוּאָה אוֹ בִּירֵק אֶחָד מֵרֵאשׁ הַשְּׂדֵה וְעַד רֵאשׁוֹ, וְרַחֲב שְׁלֹשָׁה תִלְמִים שֶׁל פְּתִיחַ:

יד. אַחַת שׂוֹרָה שֶׁל קְשׁוּאִין, וְאַחַת שׂוֹרָה שֶׁל דְּלוּעִין, וְאַחַת שׂוֹרָה שֶׁל אֲבִטִּיחִים, וְאַחַת שׂוֹרָה שֶׁל מְלַפְפוֹנוֹת, וְאַחַת שׂוֹרָה שֶׁל פּוֹל הַמַּצְרִי, אֶחָד הַמְּקִים קֶלַח אֶחָד לְזֵרַע – בֵּית רַבֵּעַ, אוֹ צִרְיָךְ לַעֲשׂוֹת מַחִיצָה גְבוּהָ עֲשָׂרָה טְפָחִים וְרַחֲבָה אֶרְבַּע:

טו. נִכְרִי שֶׁהִרְכִּיב הִפְרִסִין עַל גְּבִי עֲבֹשׁ, אֵף עַל פִּי שְׂאִין יִשְׂרָאֵל רֵשָׁאֵי לַעֲשׂוֹת כֵּן – נוֹטֵל הַיִּמְנוֹ, וְחוֹזֵר וְנוֹטֵעֵן בְּמָקוֹם אַחֵר. הִרְכִּיב תָּרַד עַל גְּבִי יָרֵבֶת, אֵף עַל פִּי שְׂאִין יִשְׂרָאֵל רֵשָׁאֵי לַעֲשׂוֹת כֵּן – נוֹטֵל הַיִּמְנוֹ זֵרַע וְזוֹרַע בְּמָקוֹם אַחֵר:

טז. יִשְׂרָאֵל שְׂקִים כְּלָאִים בְּתוֹךְ שְׂדֵהוּ – אֵין אַחֲרָיו הַכְּהֻנִּים נִכְנָסִין לְתוֹכָהּ, אֵלָא רוֹאִין אוֹתוֹ כְּצִיּוֹן בֵּית הַקְּבֵרוֹת. אֵין עוֹשִׂין עִם

² יש גורסים: הקוצר בדברי שניהם. פרוש:

הקצור של דברי רבי ישמעאל ורבי עקיבא.

³ בפרוש ר"ש על המשניות גרס: 'של דלועין'.

הַנְּכָרִים בְּכֻלָּאִים, אֲבָל עוֹקְרִין עִמּוֹ כֻּלָּאִים, מִפְּנֵי שְׂמִיעוּת אֶת הַתְּפִלָּה:

יז. אֵין עוֹשִׁין עִם הַנְּכָרִי בְּכֻלָּאִים. אַחַד כֻּלָּאִי הַכָּרָם וְאַחַד כֻּלָּאִי זָרְעִים. וּבְעִירוֹת הַמְּבֻלְעוֹת, כְּגוֹן: בֵּית עֵנָה, אֵימָא וְחִבְרוּתֵיהּ – עוֹשִׁין עִם הַנְּכָרִי בְּכֻלָּאִים. כְּשֶׁם שְׁהַכֻּלָּאִים בְּאַרְץ – כִּךְ הַכֻּלָּאִים בְּחוּצָה לְאַרְץ:

מִסְכַּת כֻּלָּאִים פְּרָק שְׁלִישִׁי

א. אֵיזוֹ הִיא קְרַחַת הַכָּרָם? כָּרָם שֶׁחָרַב אֲמָצְעוֹ, וְנִשְׁתִּירוֹ אַרְבַּע וְחֲמֵשׁ שׁוּרוֹת גְּפָנִים, בֵּין מֵאַרְבַּע רֹחוֹת, וּבֵין מִשְׁלֹשָׁה רֹחוֹת, וּבֵין מִשְׁתֵּי רֹחוֹת, זו כְּנֶגֶד זו:

ב. אֵיזוֹ מִחֹל הַכָּרָם? בֵּין שְׁנֵי כָרְמִים; דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וְחֲכָמִים אֹמְרִים: אִם אֵין שָׁם אֲלֵא שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אַמָּה – לֹא יָבִיא זָרַע לְשָׁם. הָיוּ שָׁם שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אַמָּה – נוֹתְנִין לוֹ עֲבוֹדָתוֹ, וְזוֹרַע אֶת הַמּוֹתֵר:

ג. יֵשׁ בְּמַחֲצֵת הַכָּרָם לְהַקֵּל וּלְהַחְמִיר. כִּיצַד? מַחֲצֵה סְמוּכָה לְגַפְנִים – זוֹרַע חוּצָה לָהּ, עַד שְׂמִינֵי לְעַקֵּר מַחֲצֵה, שְׂאֵלוֹ אֵין שָׁם – נוֹתְנִים לְכָרָם אַרְבַּע אַמּוֹת וְזוֹרַע אֶת הַמּוֹתֵר. הֵיתָה מְשׁוּכָה אַחַת עֶשְׂרֵה אַמָּה – לֹא יָבִיא זָרַע לְשָׁם, שְׂאֵלוֹ אֵין שָׁם מַחֲצֵה – נוֹתֵן לְכָרָם אַרְבַּע אַמּוֹת וְזוֹרַע אֶת הַמּוֹתֵר:

ד. מַחֲצֵת הַכָּרָם שֶׁנִּפְרָצָה, אֹמְרִים לוֹ: 'גְּדוֹר'. גְּדוֹרָה וְנִפְרָצָה, אֹמְרִים לוֹ: 'גְּדוֹר'. אִם נִתְיָאֵשׁ הַיְמָנָה – הָרִי זֶה קָדַשׁ וְחָיִב בְּאַחֲרֵיוֹתָהּ. כִּמְהָ תְהֵא מִטְעָתָה? שְׁלֹשׁ כְּנֶגֶד שְׁלֹשׁ. נִטְלָה אַחַת מִן הַקִּיצוּנָה – הָרִי זֶה כָּרָם. כִּמְהָ יְהֵא בֵינֵיהֶן? שְׁתֵּים כְּנֶגֶד שְׁתֵּים, מֵאַרְבַּע אַמּוֹת וְעַד שְׁמוֹנֶה. וְהִזְנֵב – מֵאַרְבַּע אַמּוֹת וְעַד שְׁמוֹנֶה. הָיוּ שְׁתֵּים כְּנֶגֶד שְׁתֵּים, מֵאַרְבַּע אַמּוֹת וְעַד שְׁמוֹנֶה, וְהִזְנֵב פְּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת, אוֹ יֵתֵר עַל שְׁמוֹנֶה, אוֹ שְׁתֵּים כְּנֶגֶד שְׁתֵּים פְּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת עַד שְׁמוֹנֶה, אוֹ יֵתֵר עַל שְׁמוֹנֶה, וְהִזְנֵב מֵאַרְבַּע אַמּוֹת עַד שְׁמוֹנֶה – הָרִי זֶה אֵינוֹ כָּרָם, עַד שִׁיְהִיוּ שְׁתֵּים כְּנֶגֶד שְׁתֵּים מֵאַרְבַּע אַמּוֹת עַד שְׁמוֹנֶה, וּמִזְנֵב, מֵאַרְבַּע אַמּוֹת וְעַד שְׁמוֹנֶה:

ה. כְּוֹרֵת מְכֻן וְגוֹף אֵין מְכֻן – הָרִי זֶה כָּרָם. נוֹף מְכֻן וְכוֹרֵת אֵין מְכֻן – הָרִי זֶה אֵינוֹ כָּרָם. הָיוּ דְקוֹת וְלֹא הָיוּ מְכֻנוֹת, הָעֵבֹ וְנִעֲשׂוּ מְכֻנוֹת – הָרִי זֶה כָּרָם. כִּיצַד יוֹדַע אִם הָיוּ מְכֻנוֹת אִם לֹא? מוֹתֵחַ אֶת הַחוּט לְעַקֵּר גְּפָנִים, אִם הָיוּ כֻּלָּן נוֹגְעוֹת בַּחוּט – הָרִי זֶה כָּרָם. אַחַת נִכְנְסַת וְאַחַת יוֹצֵאת – הָרִי זֶה אֵינוֹ כָּרָם:

ו. רַבִּי שְׂמַעוֹן אֹמֵר: חֲרִיץ שֶׁנְּטוּעַ כְּהִלְכָתוֹ, אוֹ שֶׁהִיא מִקְּוֵה כְּשׁוֹכֵף הַזֶּה עֲגוּל – הָרִי זֶה אֵינוֹ חֲרִיץ. כָּרָם שֶׁנְּטוּעַ עֲרֹבֻכִיא, אִם יֵשׁ בוֹ לְכוּן שְׁתֵּים כְּנֶגֶד שְׁלֹשׁ – הָרִי זֶה כָּרָם, וְאִם לֹא – אֵינוֹ כָּרָם. זֶה הָיָה מִעֲשָׂה, וּבֵאוּ וְשְׂאֵלוֹ אֶת רַבִּין גְּמַלְיָאֵל, אָמַר לָהֶם: צֵאוּ וְשְׂאֵלוּ אֶת יוֹסִי בֶן גִּילְיָאֵי, שֶׁהוּא בֵר וּבְקִי בְּהִלְכוֹת הַכָּרָם. יֵצְאוּ וְשְׂאֵלוּהוּ, אָמַר לָהֶן: אִם יֵשׁ בוֹ לְכוּן שְׁתֵּים כְּנֶגֶד שְׁלֹשׁ – הָרִי זֶה כָּרָם, וְאִם לֹא – אֵינוֹ כָּרָם. רַבִּי שְׂמַעוֹן אֹמֵר: כָּרָם שֶׁנְּטוּעַ עַל פְּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת, אוֹ יוֹתֵר עַל שְׁמוֹנֶה אַמּוֹת – הָרִי זֶה אֵינוֹ כָּרָם:

ז. כָּרָם שֶׁנְּטוּעַ שְׂאֵינוֹ כְּהִלְכָתוֹ, וְשׁוֹרֵה אַחַת נִכְנְסַת וְאַחַת יוֹצֵאת מִמֶּנּוּ, כְּשֶׁהוּא מוֹדֵד – נוֹתֵן לְכָרָם אַרְבַּע אַמּוֹת, וְלִשְׁוֹרֵה שְׁשֵׁה טְפָחִים. הָיָה נְטוּעַ כְּהִלְכָתוֹ, וּגְפָנִים הַחִיצוֹנִים כְּנֶגֶד בֵּינֵיהֶם, כְּשֶׁהוּא מוֹדֵד מִבְּפָנִים, נוֹתֵן לְכָרָם מִבְּפָנִים – אַרְבַּע אַמּוֹת, וְלְגַפְנִים – שְׁשֵׁה טְפָחִים:

ח. גֶּפֶן שֶׁנְּטוּעָה בַּמְּדַרְגָּה – נוֹתְנִין לָהּ עֲבוֹדָתָהּ. הַזָּרְעִים וְהַיְרִיקוֹת שֶׁנְּטוּעִין בַּמְּדַרְגָּה – נוֹתְנִין לָהֶן עֲבוֹדָתָן. הָיוּ שְׁתֵּי שְׂדוֹת זוֹ לְמַעְלָה מִזוֹ, הַתְּחַתּוֹנָה נְטוּעָה כָּרָם, וְהָעֲלִיוֹנָה אֵין נְטוּעָה כָּרָם – זוֹרַע אֶת הָעֲלִיוֹנָה עַד שְׂמִינֵי לְאֹוִיר עֶשְׂרֵה שָׁל תְּחַתּוֹנָה. הָעֲלִיוֹנָה נְטוּעָה כָּרָם, וְהַתְּחַתּוֹנָה אֵין נְטוּעָה כָּרָם – זוֹרַע אֶת הַתְּחַתּוֹנָה וְאֶת הַמְּדַרְגָּה עַד שְׂמִינֵי לְעַקֵּר גְּפָנִים:

ט. גֶּפֶן שֶׁנְּטוּעַ בְּנֶקַע עֲמוֹק עֶשְׂרֵה וְרַחֵב אַרְבַּעַה – נוֹתְנִין לָהּ עֲבוֹדָתָהּ לְמַטָּה. פְּחוֹת מִכֵּן – נוֹתְנִין לָהּ עֲבוֹדָתָהּ לְמַעְלָה:

כְּלָאִים. צֶלֶף, בֵּית שְׂמַאי אומרים: כְּלָאִים בְּכָרִם וְאִינָם כְּלָאִים בְּזַרְעִים. וּבֵית הַלֵּל אומרים: אִינָן כְּלָאִים, לֹא בְכָרִם וְלֹא בְזַרְעִים. אָמַר רַבִּי טַרְפוֹן: אִם כְּלָאִים בְּכָרִם – תִּהְיֶה כְּלָאִים בְּזַרְעִים, וְאִם אֵין כְּלָאִים בְּזַרְעִים – לֹא תִהְיֶה כְּלָאִים בְּכָרִם. אֵלוֹ וְאֵלוֹ מוֹדִים: שְׁחִיב בְּעֶרְלָה:

מִסְכַּת כְּלָאִים פֶּרֶק רְבִיעִי

א. רֶבֶן גַּמְלִיאֵל וּבֵית דִּינֵי הַתְּקִינּוּ: שִׁיְהוּ מְרַחֲקִין אַרְבַּע אַמּוֹת מֵעֵקֶר גַּפְנִים וְלִשְׁדָּה. הַעוֹשֶׂה מַחִיצָה לְכָרִם גְּבוּהָה עֲשָׂרָה וּרְחֹבָה אַרְבַּעַה – בָּטֵל אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁבְכָרִם. הַעוֹשֶׂה מַחִיצָה לְגַפֵּן גְּבוּהָה עֲשָׂרָה וּרְחֹבָה אַרְבַּעַה – בָּטֵל שֵׁשׁ טַפָּחִים שֶׁבְגַפֵּן. הַעוֹשֶׂה מַחִיצָה לְכָרִם גְּבוּהָה עֲשָׂרָה וְאִינָה רְחֹבָה אַרְבַּעַה – לֹא בָטֵל אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁבְכָרִם. הַעוֹשֶׂה מַחִיצָה לְכָרִם גְּבוּהָה עֲשָׂרָה וְאִין רְחֹבָה אַרְבַּעַה – לֹא בָטֵל שֵׁשׁ טַפָּחִים שֶׁבְגַפֵּן:

ב. בְּכָל עוֹשֵׂין מַחִיצָה, בְּאֲבָנִים וּבְמַחְצָלוֹת, בְּקִשִּׁים וּבְקִנְיָם וּבְקוֹלְחוֹת, אֶפְלוֹ שְׁלֹשָׁה חֻבְלִים זֶה לְמַעְלָה מִזֶּה וְזֶה לְמַעְלָה מִזֶּה, וּבִלְבָד שְׁלֹא יִהְיֶה בֵּין חֻבֵּל לְחֻבְרוֹ שְׁלֹשָׁה טַפָּחִים, כְּדִי שִׁיִּכְנַס הַגְּדִי. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אומר: רַעֲפִים שֶׁהַעֲבִיר עַל גְּבֵי חֲרִיץ – הֵרִי הַרַעֲפִים כְּמַחִיצָה, וּבִלְבָד שְׁלֹא יִהְיֶה בֵּינוֹ לְבֵין חֻבְרוֹ כְּמִלּוֹאוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אומר: קָנִים שֶׁהַעֲבִירוֹ עַל גְּבֵי חֲרִיץ – הֵרִי הַקָּנִים בְּמַחִיצָה צְרִיף שְׁלֹא יִהְיֶה בֵּין קָנָה לְחֻבְרוֹ שְׁלֹשָׁה טַפָּחִים כְּדִי שִׁיִּכְנַס הַגְּדִי. רַבִּי יוֹסִי אומר: אִם הָיוּ קָנִים מְדוּקְרָנִין וְעָשָׂה לָהֶם פֶּאֶה מִלְּמַעְלָה – מִתָּר:

ג. נִמְצְאָת אומר, שְׁלֹשׁ מִדּוֹת בְּמַחְצָה. כָּל שְׂפָחוֹת מְשֻׁלְשָׁה – צְרִיף שְׁלֹא יִהְיֶה בֵּינוֹ לְחֻבְרוֹ שְׁלֹשָׁה טַפָּחִים כְּדִי שְׁלֹא יִכְנַס הַגְּדִי. וְכָל שֶׁהֵן שְׁלֹשָׁה, מְשֻׁלְשָׁה עַד אַרְבַּעַה – צְרִיף שְׁלֹא יִהְיֶה בֵּינוֹ לְבֵין חֻבְרוֹ כְּמִלּוֹאוֹ, כְּדִי שְׁלֹא יִהְיֶה פְרוּצוֹת כְּבִנְיָן. הָיוּ יִתְרוֹת עַל בִּנְיָן, אִף פִּגְגָּהּ הַבִּנְיָן – אֲסוּר. כָּל שֶׁהֵן אַרְבַּעַה, מְאֻרְבָּעָה וְלִמְעַלָּה – צְרִיף שְׁלֹא יִהְיֶה בֵּינוֹ לְבֵין חֻבְרוֹ כְּמִלּוֹאוֹ, כְּדִי שְׁלֹא יִהְיֶה פְרוּץ

י. חֲרִיץ שְׁעוֹבֵר בְּכָרִם עֲמוּק עֲשָׂרָה וּרְחֹב אַרְבַּעַה, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אומר: זוֹרְעִין בְּתוֹכָהּ שְׁלֹשָׁה זַרְעוֹנִין אֶחָד מִכָּאן וְאֶחָד מִכָּאן, וְאֶחָד בְּאֲמֻצָּה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אומר: נִרְאִין דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּחֲרִיץ מְבָרֵךְ:

יא. הַנוֹטֵעַ יָרֵק בְּכָרִם, אוֹ הַמְּקִים – הֵרִי זֶה מִקְדָּשׁ אַרְבַּעִים וְחֲמֵשֶׁה גַּפְנִים. אִימְתִּי? בְּזִמְן שְׁנוֹטְעוֹת עַל אַרְבַּע אַרְבַּע, אוֹ עַל חֲמֵשׁ חֲמֵשׁ. הָיוּ נְטוּעוֹת עַל שֵׁשׁ שֵׁשׁ, אוֹ עַל שֵׁשׁ שֵׁשׁ – הֵרִי זֶה מִקְדָּשׁ שֵׁשׁ עֲשָׂרָה אַמָּה לְכָל רוּחַ, וְעִגְלוֹת לֹא מְרַבְּעוֹת. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלִיעֶזֶר אומר: תּוֹקֵעַ יִתֵּן בְּאַרְץ וּמוֹדֵד שֵׁשׁ עֲשָׂרָה אַמָּה לְכָל רוּחַ, וְעִגְלוֹת לֹא מְרַבְּעוֹת, מִפְּנֵי שְׁנוֹרְאִית כְּקֶרֶן טְבֵּלָא. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יְהוּדָה אומר מִשׁוּם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּר שְׁמַעוֹן: הַזּוֹרֵעַ, וְסַעֲרָתוֹ הָרוּחַ לֹא אֲחִירוֹ – מִתָּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא אֲנָס. סַעֲרָתוֹ הָרוּחַ לְפָנָיו – אֲסוּר:

יב. בַּעַל הַבַּיִת שֶׁקִּים יָרֵקוֹת שְׂדֵה בְּכָרִם – אֲסוּר לוֹ וְאֲסוּר לְכָל אָדָם. אַחַר מִפְּלֵ מְקוֹם שֶׁקִּים יָרֵקוֹת שְׂדֵה בְּכָרִם – אֲסוּר לוֹ וּמִתָּר לְכָל אָדָם:

יג. הַלְשִׁישׁוֹת, וְהַלְבִּיצִין, וְהַבְּרַמִּיר, וְהַבּוֹלְפָסִין, וְהַפְּרוּסוֹם, וְהַקִּינְרָה, וְהַחֲמִיתָה, וְהַתְּלִמִּית, וְהַסִּיאָה, וְהַאֲזוּב, וְהַקּוֹרְנִית, וְהַקְּשׁוּאִינִן, וְהַדְּלוּעִין, וְהַאֲבִטִּיחִין, וְהַמְּלַפְּפוֹנוֹת, וּפּוֹל הַמְּצָרִי – מִינֵי זַרְעִים, הֵרִי הֵן כְּלָאִי הַכָּרִם. הָאִירוֹס, וְהַקִּיסוֹס, וְשׁוֹשְׁנַת הַמֶּלֶךְ – מִינֵי זַרְעִים, וְאִינָן כְּלָאִים בְּכָרִם. רַבִּי דוֹסְתָא בֶּן יְהוּדָה אומר: מִינֵי דְשָׂאִים, וְהֵן כְּלָאִים. הַחֲשִׁיפָה, וְהָאוֹסִין, וְהַגְּמִי, וְכָל הַגְּדִלִין בְּאֶפֶר – מִינֵי דְשָׂאִים, וְהֵן כְּלָאִים בְּכָרִם. הַקָּנִים, וְהַחֲבִיבִין, וְהַוֶּרֶד, וְהַאֲטָדִין – מִין אֵילָן, וְאִינָן כְּלָאִים בְּכָרִם. זֶה הַכֹּל: כָּל הַמוֹצִיא עֲלֵין מַעְקְרוֹ – הֵרִי זֶה יָרֵק, וְכָל שְׂאִין מוֹצִיא עֲלֵין מַעְקְרוֹ – הֵרִי זֶה אֵילָן:

יד. הַחֲצֹב, רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אומר: כְּלָאִים. וְחֲכָמִים אומרים: אִין כְּלָאִים. כְּשׁוֹת, רַבִּי טַרְפוֹן אומר: אִין כְּלָאִים. וְחֲכָמִים אומרים:

וְהִירְקוֹת שְׁנוּטִין לְתוֹךְ הַגֶּפֶן, אָבָא שְׂאוּל אָמַר, רַבִּי עֲקִיבָא אָמַר: יַחֲזִיר. וּבֵן עֲזַאי אָמַר: יִסְפֵּר:

ח. הָיוּ שְׂרָשִׁין יוֹצְאִין בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת שְׂבֻכְרָם - הַכֹּל מוֹדִים שֶׁיַּעֲקֹר. שְׂרָשִׁי פֶּאֶה יוֹצְאִין בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת שְׂבֻכְרָם, אֶפְלוּ לְמַטָּה מִשְׁלֹשָׁה טַפְחִים - מִתָּר:

ט. הַמְּכַרֵּךְ אֶת הַגֶּפֶן בְּאַרְץ, וְאֵין עַל גְּבִיּוֹ עֵפֶר, אֵלֶּא כֹּל שֶׁהוּא - מִתָּר לְזֹרַע מִכָּאֵן וּמִכָּאֵן, וְאִסּוּר לְזֹרַע עַל גְּבִיּוֹ. הֲיֵה עַל גְּבִיּוֹ עֵפֶר שְׁלֹשָׁה טַפְחִים - מִתָּר לְזֹרַע עַל גְּבִיּוֹ. רַבִּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אָמַר, בֵּית שְׂמַאי אָמְרִים: עֲשֶׂרָה טַפְחִים, וּבֵית הֵלֵל אָמְרִים: שֵׁשָׁה טַפְחִים. הַבְּרֵכָה שְׂבֻסְלַע, אֵף עַל פִּי שְׂאִין עֵפֶר עַל גְּבִיּוֹ אֵלֶּא שְׂתֵּי אֶצְבָּעוֹת - מִתָּר לְזֹרַע עַל גְּבֵה; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יוֹסִי אָמַר: שְׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת:

י. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֶעָזָר אָמַר: תְּבוּאָה שֶׁהִשְׂרִישָׁה - הָרִי זֶה אִסּוּרָה וּמִקְדָּשָׁתָה וּמִתְקַדָּשָׁתָה. גְּפָנִים שֶׁהִשְׂרִישוּ - הָרִי אֵלּוּ אִסּוּרִין וּמִקְדָּשִׁין, אֲבָל אֵין מִתְקַדָּשִׁין עַד שֶׁיַּעֲשׂוּ כְּפֹל הַלֶּבֶן. מִקְצָתָם עָשׂוּ כְּפֹל הַלֶּבֶן, וּמִקְצָתָן לֹא עָשׂוּ, אֶת שֶׁעָשׂוּ כְּפֹל הַלֶּבֶן - אִסּוּרִין, וְאֶת שֶׁלֹּא עָשׂוּ כְּפֹל הַלֶּבֶן - מִתְרִין:

יא. הַמַּעֲבִיר עֲצִין נְקוּב בְּכֶרֶם, אִם הוֹסִיף מֵאֵתִים - אִסּוּר, אֲבָל אֵין מִתְקַדָּשׁ עַד שֶׁיַּיַּחֲנֶנּוּ תַּחַת הַגֶּפֶן. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר: אֵין בֵּין עֲצִין נְקוּב לְשֵׁאִינוֹ נְקוּב, אֵלֶּא הַכֶּשֶׁר זֶרְעִים בְּלִבָּד:

מִסְכַּת כְּלָאִים פֶּרֶק חֲמִישִׁי

א. כְּלָאֵי הַכֶּרֶם - מִתְרִין מִשׁוּם גְּזֵל, וּפְטוּרִין מִן הַמַּעֲשֵׂר. כְּלָאֵי זֶרְעִים - אִסּוּרִין מִשׁוּם גְּזֵל, וְחִיבִין בְּמַעֲשְׂרוֹת:

ב. סוּס שֶׁיִּלְדָּה מִין חֲמוֹר - מִתָּר עִם אָמוֹ. וְאִם הִיָּה אֲבִיו חֲמוֹר - אִסּוּר עִם אָמוֹ. חֲמוֹר

כְּעוֹמֵד. אִם הַפְּרוּץ מְרַבֵּה עַל הָעוֹמֵד, כִּנְגֵד הָעוֹמֵד - מִתָּר, כִּנְגֵד הַפְּרוּץ - אִסּוּר. אִם הִיָּה עוֹמֵד מְרַבֵּה עַל הַפְּרוּץ, אֵף כִּנְגֵד הַפְּרוּץ - מִתָּר. וּבִלְבָד שְׁלֹא תִהְיֶה פְרֻצָּה יִתְרָה עַל עֵשֶׂר אַמּוֹת. אִם הִיוּ קְנִים מְדוּקְנִין וְעָשָׂה לָהֶם פֶּאֶה מִלְּמַעְלָה, אֶפְלוּ יִתְרָה עַל עֵשֶׂר אַמּוֹת - מִתָּר:

ד. כָּל מַחִיצָה שֶׁעֲשׂוּיָה שְׂתֵּי וְאֵין עֲשׂוּיָה עֶרֶב, עֶרֶב וְאֵין עֲשׂוּיָה שְׂתֵּי - הָרִי זֶה מַחִיצָה. רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה אָמַר: אֵין מַחִיצָה אֵלֶּא עַד שֶׁתִּהְיֶה עֲשׂוּיָה שְׂתֵּי וְעֶרֶב. מַעֲשֵׂה שְׁהֶלֶךְ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֶצֶל רַבִּי יִשְׁמַעֵאל בְּכֶפֶר עֲזִיז, הִרְאָהוּ גֶפֶן שְׂמֻדְלָה עַל מִקְצַת תַּאנְהָ, אָמַר לוֹ: מַה אָנִי לְהִבְיֵא זֶרַע תַּחַת הַמּוֹתָר? אָמַר לוֹ: מִתָּר, שְׂאִין אֲדָם מִבְּטֵל תַּאנְתוּ מִפְּנֵי גִפְנוֹ. הַעֲלָהוּ מִשֶּׁם לְבֵית הַמְּגֻנִים⁴, וְהִרְאָהוּ גֶפֶן שְׂמֻדְלָה עַל מִקְצַת קוֹרֶה וּבוֹ סֻדָּן שֶׁל שְׂקֵמָה וּבוֹ קוֹרוֹת הַרְבֵּה, אָמַר לוֹ: תַּחַת קוֹרֶה זֶה - אִסּוּר, וְהַשָּׂר - מִתָּר, שְׂאֲנֵי רוּאָה שְׂכַל קוֹרֶה וְקוֹרֶה בְּאֵילָן - אֵילָן בְּפִנֵּי עֲצָמוֹ. רַבִּי יִשְׁמַעֵאל בֶּן אֱלֶעָזָר אָמַר: אִם הִיָּה מִפְּסִיק בֵּין קוֹרֶה לְחִבְרָתָה - כְּאֵלוֹ אֵילָן אֶחָד:

ה. אֵלוֹ הֵן פְּסִיקֵי עֲרִים: עֲרִים שֶׁחָרַב אֲמַצְעוֹ, וְנִשְׁתַּיְרוּ בוֹ חֲמֵשׁ גְּפָנִים מִכָּאֵן וְחֲמֵשׁ גְּפָנִים מִכָּאֵן, אִם אֵין שֶׁם שְׂמוּנָה אַמּוֹת - לֹא יִבֵּיא זֶרַע לְשֶׁם. אִם הִיוּ שֶׁם שְׂמוּנָה אַמּוֹת וְעוֹד - נוֹתְנִין לוֹ עֲבוּדָתוֹ וְזוֹרַע אֶת הַמּוֹתָר. כִּמְהָ הוּא יְעוֹד? אֶחָד מִשֵּׁשׁ טַפְחִים בְּאַמָּה:

ו. הָעוֹשֶׂה מַחִיצָה לְכֶרֶם גְּבוּהָ עֲשֶׂרָה וְאֵין רְחֻבָה אַרְבָּעָה - לֹא בְטֵל אֶת אַרְבַּע אַמּוֹת שְׂבֻכְרָם. הָעוֹשֶׂה מַחִיצָה לְגֶפֶן, גְּבוּהָ עֲשֶׂרָה וְאֵינָה רְחֻבָה אַרְבָּעָה - לֹא בְטֵל שֵׁשָׁה טַפְחִים שְׂבֻכְרָם:

ז. זְמוּרָה שֶׁל גֶּפֶן שֶׁהִיָּתָה מְדֻלָּה עַל גְּבִי תְּבוּאָה, אֶפְלוּ הִיא מֵאָה אַמָּה - כָּל הַגֶּפֶן אִסּוּרָה, הִיא וּפְרוּתֶיהָ. תְּבוּאָה שְׁנוּטָעָה תַּחַת הַגֶּפֶן - מִתְחַזֵּר וְאִינוֹ מִקְדָּשׁ. הַגְּפָנִים

⁴ בַּמְּשֻׁנָּיוֹת (כְּלָאִים ו, ד): 'הַמְּגֻנָּה'.

שְׁיִלְדָה מִיַּן סוּס – מִתָּר עִם אָמוּ. רַחֵל שְׁיִלְדָה מִיַּן עֵז – מִתָּר עִם אָמוּ. אִם הָיָה אָבִיו עֵז – אָסוּר עִם אָמוּ. עֵז שְׁיִלְדָה מִיַּן רַחֵל – מִתָּר עִם אָמוּ. אִם הָיָה אָבִיו רַחֵל – אָסוּר עִם עֵמוּ, וְאִין קָרֵב לְגַבֵּי מִזְבַּח. כּוּי – מִטְּיִלִין עֲלִיו שְׁנֵי חוֹמְרִין:

ג. אִין קוֹשְׁרִין אֶת הַסּוּס לְצַדֵּי הַקָּרוּן, וְלֹא לְאַחַר הַקָּרוּן. וְלֹא אֶת הַלְבָדָקִים לְגַמְלִים. רַבִּי מֵאִיר מִתִּיר. אִם הָיוּ מְסִיעִין בִּירִידָה וּבַעֲלֵיהָ – הַכֹּל מוֹדִים שֶׁהוּא אָסוּר:

ד. לֹא יִקָּשֶׁר סוּס לְפָרָד, וּפְרָד לְחִמּוֹר, וְחִמּוֹר לְעֵרֹד, מִפְּנֵי שְׁמֵנֵהֶגִין זֶה אֶת זֶה. אִם עָשָׂה כֵּן – רַבִּי מֵאִיר מַחִיב, וְחֻכְמִים פּוֹטְרִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּנֵי סוּסָה וּבְנֵי חִמּוֹרָה – אָסוּרִין זֶה עִם זֶה. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: כָּל הַפְּרָדוֹת מִיַּן אֶחָד הֵן. אֲסִי הַבְּבָלִי אוֹמֵר: אָסוּר לָרֶכֶב עַל גְּבֵי הַפְּרָדָה מִקָּל וְחֹמֶר, וּמָה אִם בְּמִקּוֹם שֶׁמִּתָּר לְלָבֵשׁ שְׁנֵי חֲלוּקוֹת כְּאֶחָד – הָרִי הוּא אָסוּר בְּתַעְרוּבָתוֹן, מִקּוֹם שֶׁאָסוּר לְנַהֵג שְׁתֵּי בַּהֲמוֹת – אִינוּ דִּין שֶׁיְהִי אָסוּר בְּתַעְרוּבָתוֹן? אָמְרוּ לוֹ: הָרִי הוּא אוֹמֵר (מְלָכִים-א, לג): "וְהִרְכַּבְתֶּם אֶת שְׁלֹמֹה בְּנֵי עַל הַפְּרָדָה אֲשֶׁר לִי וְהוֹרְדְתֶם אֹתוֹ אֶל גַּחֲזוֹן". אָמַר לָהֶן: אִין מְשִׁיבִין מִתְּקוּעָה. אָמְרוּ לוֹ: הָרִי הוּא אוֹמֵר (מְלָכִים-א טו, ה): "אֲשֶׁר עָשָׂה דָוִד אֶת הַיָּשָׁר בְּעֵינֵי ה' וְלֹא סָר מִכָּל אֲשֶׁר צִוָּהוּ כָּל יְמֵי חַיָּיו רַק בְּדַבַּר אוֹרְיָה הַחֲתָי":

ה. כָּלֵב – מִיַּן חֲזִיה. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: מִיַּן בַּהֲמָה. מָה הַפָּרֵשׁ בֵּין רַבִּי מֵאִיר וְחֻכְמִים? אֲלֹא: שֶׁהַכּוֹתֵב חִתּוֹ לְבֹנוֹ, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: כָּתֹב לוֹ כָּלֵב. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: לֹא כָּתֹב לוֹ כָּלֵב. הַכּוֹתֵב בַּהֲמָתוֹ לְבֹנוֹ, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: לֹא כָּתֹב לוֹ כָּלֵב. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: כָּתֹב לוֹ כָּלֵב. כָּלֵב כּוֹפְרִי – מִיַּן חֲזִיה:

ו. הִירוּדִין וְהַנְּעֻמוֹת – הָרִי הֵן כְּעוֹפוֹת לְכָל דְּבָר. וְאִין בַּהֲמָה טְמֵאָה יוֹלְדָת מִן טְהוֹרָה, וְלֹא טְהוֹרָה מִן טְמֵאָה, וְלֹא גִסָּה מִן דְּקָה, וְלֹא דְקָה מִן גִּסָּה, וְלֹא אָדָם מִן כְּלָן, וְלֹא כְּלָן מִן אָדָם. כָּל שֵׁישׁ בִּישׁוּב – יֵשׁ בְּמַדְבָּר. הַרְבֵּה יֵשׁ בְּמַדְבָּר מֵה שְׁאִין בִּישׁוּב. כָּל שֵׁישׁ בִּיבְשָׁה – יֵשׁ בַּיָּם. הַרְבֵּה יֵשׁ בַּיָּם מֵה שְׁאִין בִּיבְשָׁה. אִין מִיַּן חֲלָדָה בַּיָּם:

ז. הַחוּסִם אֶת הַפָּרָה, וְהַמְּזוּג אֶת הַכְּלָאִים – פְּטוּר, שְׁאִין לָךְ שֶׁהוּא חַיֵּב אֲלֵא הַנּוֹהֵג וְהַמְּנַהֵיג בְּלָבָד:

ח. צֹמֵר הַגְּמָלִים וְצֹמֵר הַרְחֲלִים שְׁטָרְפָן זֶה עִם זֶה, אִם הָרֵב מִן גְּמָלִים – מִתָּר. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּזִמְן שֶׁשְׁטָרְפָן זֶה בְּזִה וְהַכִּיָּא פִּשְׁתָּן בִּינֵיהֶם. אָבֵל הָעוֹשֶׂה חֲלוּק שְׁכוּלֵל צֹמֵר הַגְּמָלִים וְכוּלֵל צֹמֵר הָאֲרָנְבִים, וְאָרְגַּב בּוֹ חוּט אֶחָד שֶׁל צֹמֵר בְּצַד זֶה, וְחוּט אֶחָד שֶׁל פִּשְׁתָּן בְּצַד זֶה – אָסוּר. בְּגַד שֵׁישׁ בְּרֹאשׁוֹ אֶחָד כְּלָאִים – לֹא יִתְכַּסֶּה בְּצַד הַשְּׁנַי, אִף עַל פִּי שֶׁהַכְּלָאִים מִנְּחָ בְּאַרְץ:

ט. חֲלוּק שֶׁל צֹמֵר שְׁנַפְרָם וּפְרָפוּ בְּחוּט שֶׁל פִּשְׁתָּן, וְשֶׁל פִּשְׁתָּן שְׁנַפְרָם וּפְרָפוּ בְּחוּט שֶׁל צֹמֵר – אִין בּוֹ מְשׁוּם כְּלָאִים, וְאִין יוֹצֵאִין בָּהֶם בְּשִׁבְתָּ. תְּפָרֵן – אָסוּרִין מְשׁוּם כְּלָאִים, וְיוֹצֵאִין בָּהֶן בְּשִׁבְתָּ:

י. לוֹכֵשׁ אָדָם שְׁתֵּי חֲלָקוֹת שֶׁל צֹמֵר וְשֶׁל פִּשְׁתָּן זוֹ עַל גִּבּ זוֹ, אִף עַל פִּי שֶׁפְּנִדְתּוֹ חֲגוּרָה עֲלָיו מִבְּחוּץ, וּבִלְבָד שְׁלֹא יִתֵּן אֶת הַמְּשִׁיחָה וְיִקָּשֶׁר בֵּין שְׁתֵּי כַּתְּפָיו. בְּלֹאֵי נְשִׁים – אִין בָּהֶן מְשׁוּם כְּלָאִים. תְּפָרֵן – מְקַבְּלוֹת הַטְּמֵאָה וְאָסוּרוֹת מְשׁוּם כְּלָאִים. מְטַפְּחוֹת תְּבָה – אִין בָּהֶן מְשׁוּם כְּלָאִים. מְטַפְּחוֹת יָדִים, וּמְטַפְּחוֹת סִפְרִים, וּמְטַפְּחוֹת סְפוּג – אִין בָּהֶם מְשׁוּם כְּלָאִים. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹסֵר; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מִתִּיר, וְחֻכְמִים אוֹסְרִין:

⁵ פְּרוּשׁ: מִן הַמְּלָכוֹת. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: שֶׁהַפְּנִיָה עַל

עִירָא רַבּוּ שֶׁל הוֹד שֶׁהָיָה מְעִיר תְּקוּעָה.

יא. לא יתן את המרדעת על כתפו אפלו להוציא עליה את הזבל. ורבי אלעזר ברבי שמעון מתיר. בגד שאבד בו כלאים - לא ימכרונו לנכרי, ולא יעשנו מרדעת לחמור. רבי שמעון בן אלעזר אומר: לא יעשה הימנו טלאי לבגד אימרא המפרסמת. אבל יעשה הימנו תכריך למתים:

יב. כפה של צמר שנתנו בפשתן - מתר. עשה שני ראשיו בצד אחד - אסור. צמר שנתנו בפשתן להיות אורג עליו - הרי זה אסור, שבשעה שהוא אורג היה גטוה. אמר רבי שמעון בן אלעזר: למה נקרא שמו שעטנז? מפני שמלזי את אביו שבשמים עליו:

יג. רבי חנניה בן גמליאל אומר: לא יקשר סרק של צמר ושל פשתן לחגור בו את מתניו, אף על פי שהרצועה באמצע. הפוקרית והציפה - אין בהם משום כלאים. ואם תפרן - מקבלין טמאה ואסורין משום כלאים. פשתן שצבעו בחרת - לא ימכרונו לנכרי, ולא יעשנו אימרא לפשתן המפרסמת. בכרים ובכסתות - הרי זה מתר:

יד. אספגנית מלוגמא ורטיה - אין בהן משום כלאים. המת, והבהמה, והאהלין, והאפסלים, והאסטמא, וקלע, ווילון, ובגדי כהנים, ובגדי כהן גדול - אין בהן משום כלאים. בגדי כהן גדול, היוצא בהן למדינה - חיב. ובמקדש, בין לשרת ובין שלא לשרת - פטור, מפני שהן ראויין לעבודה:

מִסְכַּת שְׁבִיעִית פָּרָק רֵאשׁוֹן

א. שלשה אילנות בתוך בית סאה - הרי אלו מצטרפין, וחורשין כל בית סאה בשבילין. ובלבד שתהא מטעתן ממטע עשרה לבית סאה; דברי רבי מאיר ורבי יהודה. ורבי יוסי ורבי שמעון אומרים: אין חורשין להם אלא צרפן. כמה רוח יהא ביניהן? רבן שמעון בן גמליאל אומר: כדי שיהא בקר עובר בכליו. רבן גמליאל ובית דינו התקינו: שיהו מתרין בעבודת הארץ עד ראש השנה:

ב. אילן העומד בבית קבים, ושנים העומדים בבית ארבע קבים - אין חורשין להם אלא צרפן. שלשה אילנות של שלשה בני אדם, אילנות של אחר, והשדה של אחר, אף על פי שבעל השדה חורש מפני צורך שדהו - הרי זה מתר. זקנה שהיא נראית בנטיעה - כנטיעה. נטיעה שהיא נראית בזקנה - כזקנה. מה בין זקנה לנטיעה? זקנה - עד עצרת. נטיעה - עד ראש השנה. זקנה - מעין שלשה, ונטיעה - מעין עשר. ושדה קנים - גידון כנטיעה:

ג. שלשה קשואין שלשה דלועין וארבע נטיעות - הרי אלו מצטרפין, וחורשין כל בית סאה בשבילין. ובלבד שתהא מטעתן עשרה לבית סאה. כמה רוח יהא ביניהן? רבן שמעון בן גמליאל אומר: כל שתחתיו וחוצה לו - מלא צמד וכליו:

ד. איזו היא נטיעה? רבי יהושע אומר: בת חמש, בת שש, בת שבע. אמר רבי: מפני מה אמרו בת חמש בת שש ובת שבע? אלא גפנים - בני חמש, תאנים - בני שש, וזיתים - בני שבע:

ה. מוכרין ומוציאין זבלים ערב שביעית מישׂראל החשוד על השביעית. ומן הנכרי ומן הכותי, אפלו בשביעית - מתר. עד מתי מתר לזבל? כל זמן שמתר לחרש - מתר לזבל:

ו. משקין את הנטיעות - עד ראש השנה. רבי יוסי בן כיפר אומר משום רבי אליעזר: בית שמאי אומרים: משקה על הנוף ויורד על העקר. בית הלל אומרים: על הנוף ועל העקר. אמרו בית הלל לבית שמאי: אם אתה מתיר לו מקצתו - תתיר לו את הכל. אם אין אתה מתיר לו הכל - אל תתיר לו מקצתו:

ז. ומכניין את הנטיעות עד ראש השנה. רבי יהודה אומר: אם היו מפורכות לפני שביעית - נוטלין אף בשביעית. אלו הן עוגיות, אלו בדידין שבִּעְקָרֵי אֵילָנוֹת. מותרין ומשמטין בקנים. מקום שנהגו לותר

וְלִשְׁמַשׁ לְפָנֵי הַחֵג – מִתְּרִין וּמִשְׁמֵשִׁין לְפָנֵי הַחֵג. לְאַחַר הַחֵג – מִתְּרִין וּמִשְׁמֵשִׁין לְאַחַר הַחֵג:

ח. פָּגִי עָרַב שְׁבִיעִית שְׁנִכְנְסוּ לְשְׁבִיעִית – רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: מִקּוֹם שְׁנֵהֲגוּ לְסוּף – אֵין סְכִין מִפְּנֵי שֶׁהִיא עֲבוּדָה. מִקּוֹם שֶׁלֹּא נֵהֲגוּ לְסוּף – סְכִין. וְשֵׁל שְׁבִיעִית שִׁיִּצְאוּ לְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית – הַכֹּל שׁוֹיֵן שְׂאִין סְכִין אוֹתָן, וְאֵין מִקְנָחִין אוֹתָן. וְכֵן הָיָה רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: הַלּוֹקֵחַ פָּגִים מִחֶבְרוֹ בְּשָׂאֵר שְׁנֵי שְׁבוּעַ, אִף בְּמִקּוֹם שְׁנֵהֲגוּ לְסוּף – סְכִין. לֹא יִקְנֹחַ שְׂרָף בְּעֵקֶר, מִפְּנֵי שְׁמֵתֵרִין. אָבֵל מִקְנָחוֹ בְּעֵלִין:

ט. תֵּאֲנֶה שְׁנֵתְקַלְפָּה – אֵין טוֹחִין אוֹתָהּ בְּטִיט, שֶׁהִיא מְלֹאכְתָּהּ. אֵין תּוֹלִין תַּחֲוּמִין בַּתְּאֲנָה, וְאֵין מְרַכִּיבִין בַּתְּאֲנָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא עֲבוּדָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֵעָזָר אָמַר: בְּמוֹעֵד – צוֹרְרוּ, בְּשְׁבִיעִית – הוֹפְךָ:

י. סוֹקְרִין אֵת הָאֵילָן בְּסִקְרָא, וְטוֹעֲנִין אוֹתוֹ בְּאֲבָנִים, וְאֵין חוֹשֵׁשׁ לֹא מִשּׁוֹם שְׁבִיעִית וְלֹא מִשּׁוֹם דְּרָכֵי הָאֱמוּרַי. מִסְּלָקִין, מִקְּוִצִין, מִקְּטַפִּין,⁶ מִסְּתִיתִין, וּמִצְדִּדִין,⁸ וּמִגְמִזִין – עַד רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְנוֹטֵל אֵת הָרֹאֵה. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֵעָזָר אָמַר: אֵין אוֹכְלִין אֵת הַפָּגִים בְּשְׁבִיעִית:

יא. חוֹרְשִׁין שְׂדֵה בֵּית הַשְּׁלָחִין, וּמִשְׁקִין אוֹתָן שְׁלֹשִׁים יוֹם לְפָנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה. רַבִּי אָמַר: עַד לְפָנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה שְׁלֹשָׁה יָמִים כְּדֵי שִׁיטַע וַיִּשְׂרִישׁ:

יב. אֵין בּוֹדְקִין אֵת הַזְּרַעִים בְּאֲדָמָה בְּגִלְלִים וּבְעִצִין. אָבֵל דּוֹבְקִין אוֹתָם בְּגִלְלִים וּבְעִצִין, וּמִשְׁרִין מִשְׁבִּיעִית לְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית. וּמִקְיָמִין אֵת הָעֵלְוִים⁹ שְׁבַגְגַ, אָבֵל אֵין מִשְׁקִין אוֹתָן:

⁸ שְׁמֵתְקָנִים אֵת הַמוֹצַר וְהַצֵּד.

⁹ מִיֵּן פְּרִי

⁶ כֹּל אֵלוֹ הֵם לְשִׁנוֹת שֶׁל סְלוֹק הַקּוֹצִים מִהַשְּׂדֵה

בְּשְׁבִיעִית.

⁷ נִקְוֵי הָאֲבָנִים.

10	ראשון Sunday	ג	3	Daylight Savings Time	
				7:16 נץ החמה 10:11 סו"ז קר"ש - גר"א 11:09 סו"ז תפלה - גר"א 8:09 צה"כ לשיטת ר"ת נ"ך: רות ד - איכה א תוספתא: דמאי ח	6:04 עלות השחר 9:35 סו"ז קר"ש - מג"א 10:45 סו"ז תפלה - מג"א שקיעה: בבלי: חולין קג ירושלמי: תרומות ד
11	שני Monday	ד	4	Daylight Savings Time	
				7:14 נץ החמה 10:10 סו"ז קר"ש - גר"א 11:08 סו"ז תפלה - גר"א 8:10 צה"כ לשיטת ר"ת נ"ך: איכה ב-ג תוספתא: כלאים א	6:02 עלות השחר 9:34 סו"ז קר"ש - מג"א 10:44 סו"ז תפלה - מג"א שקיעה: בבלי: חולין קד ירושלמי: תרומות ה
12	שלישי Tuesday	ה	5	Daylight Savings Time	
				7:13 נץ החמה 10:09 סו"ז קר"ש - גר"א 11:08 סו"ז תפלה - גר"א 8:12 צה"כ לשיטת ר"ת נ"ך: איכה ד-ה תוספתא: כלאים ב	6:01 עלות השחר 9:33 סו"ז קר"ש - מג"א 10:44 סו"ז תפלה - מג"א שקיעה: בבלי: חולין קה ירושלמי: תרומות ו
13	רביעי Wednesday	ו	6	Daylight Savings Time	
				7:11 נץ החמה 10:08 סו"ז קר"ש - גר"א 11:07 סו"ז תפלה - גר"א 8:13 צה"כ לשיטת ר"ת נ"ך: קהלת א-ב תוספתא: כלאים ג	5:59 עלות השחר 9:32 סו"ז קר"ש - מג"א 10:43 סו"ז תפלה - מג"א שקיעה: בבלי: חולין קו ירושלמי: תרומות ז
14	חמישי Thursday	ז	7	Daylight Savings Time	
				7:09 נץ החמה 10:07 סו"ז קר"ש - גר"א 11:06 סו"ז תפלה - גר"א 8:14 צה"כ לשיטת ר"ת נ"ך: קהלת ג-ד תוספתא: כלאים ד	5:57 עלות השחר 9:31 סו"ז קר"ש - מג"א 10:42 סו"ז תפלה - מג"א שקיעה: בבלי: חולין קז ירושלמי: תרומות ח
15	ששי Friday	ח	8	Daylight Savings Time	
				7:08 נץ החמה 10:06 סו"ז קר"ש - גר"א 11:05 סו"ז תפלה - גר"א 8:15 צה"כ לשיטת ר"ת נ"ך: קהלת ה-ו תוספתא: כלאים ה	5:56 עלות השחר 9:30 סו"ז קר"ש - מג"א 10:41 סו"ז תפלה - מג"א שקיעה: בבלי: חולין קח ירושלמי: תרומות ט
16	שב"ק Shabbos	ט	9	Shabbas Zacor	
				7:06 נץ החמה 10:05 סו"ז קר"ש - גר"א 11:05 סו"ז תפלה - גר"א 8:16 צה"כ לשיטת ר"ת נ"ך: קהלת ז-ח תוספתא: שביעית א	5:54 עלות השחר 9:29 סו"ז קר"ש - מג"א 10:41 סו"ז תפלה - מג"א שקיעה: בבלי: חולין קט ירושלמי: תרומות י

Candle Lighting 6:45 הדלקת הנרות

Shabbos Ends 8:16 זמן מוצש"ק

מען טאר נישט מלמד זכות זיין אויף אַ מסית - אויף איינעם וואס רעדט צו אנדערע צו טון עבירות.
(ספר המדות אות מריבה סימן ה')